

1.

Raideliikennelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on edistää raideliikennettä ja sen turvallisuutta ja rautatiejärjestelmän yhteentoimivuutta sekä rataverkon tehokasta käyttöä. Lain tavoitteena on lisäksi luoda tasapuoliset ja syrjimättömät edellytykset raideliikennemarkkinoiden toiminnalle.

Lakia sovelletaan Suomen rautatiejärjestelmään, ratatyöhön, liikennöintiin rataverkolla sekä sillä käytettäviin kalustoyksiköihin sekä kaupunkiraideliikenteen rataverkon hallintaan.

Muut kuin merisatamaraiteiden haltijat ja VR-Yhtymä Oy yksityisraiteen haltijana voivat halutessaan noudattaa 5 luvussa säädettyä ilmoitusmenettelyä lain 4 luvun mukaisen turvallisuusluvan sijasta ja 13 luvussa säädettyjä menettelyjä lain 9, 11, 12 ja 14 lukujen sijasta.

Lain 16, 17 ja 19 luvun säännöksiä ei tarvitse soveltaa niihin yksityisraiteisiin, jotka Euroopan komissio, *jäljempänä komissio*, on sille tehdyn ilmoituksen perusteella päättänyt jättää yhtenäisestä eurooppalaisesta rautatiealueesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/34/EU, jäljempänä *rautatiemarkkinadirektiivi*, IV luvun kapasiteetin jakamista ja ratamaksua koskevien säännösten soveltamisalan ulkopuolelle tai yksityisraiteisiin, jotka eivät kuulu rautatieinfrastruktuuriin siten kuin se on määritelty rautatiemarkkinadirektiivin liitteessä I. Myöskään 130 §:n 1 momenttia vähimmäiskäyttöpalveluista ei tarvitse soveltaa kyseisiin yksityisraiteisiin.

Myös 4 momentissa tarkoitettujen yksityisraiteiden haltijoiden on turvattava avoin ja syrjimätön pääsy rataverkolleen ja siellä tarjottaviin vähimmäiskäyttöpalveluihin. Lisäksi rataverkon ja sen yhteydessä tarjottavien palvelujen hinnoittelu on oltava kohtuullista ja tasapuolista. Jäljempänä 20 luvussa tarkoitettulla rautatiealan sääntelyelimellä, jäljempänä *sääntelyelin*, on oikeus saada tietoa yksityisraiteiden kapasiteetin jaosta, palveluntarjonnasta ja palveluiden hinnoittelusta.

Museoliikenteen harjoittajan on haettava turvallisuustodistusta lain 3 luvun mukaisesti. Museoliikenteen harjoittaja hakee ratakapasiteettia lain 119 §:n mukaisesti. Museoliikenteen kalustoyksikköön sovelletaan lain 78 §:ää. Museoraiteisiin sovelletaan lain 128 §:ää. Lisäksi museoliikenteen harjoittajaa koskevat lain 2, 20, 19, 20, 22, 23 ja 24 lukujen säännökset siltä osin kuin säännökset kohdistuvat rautatieliikenteen harjoittajiin.

Lain 18 luvun säännöksiä ei sovelleta, jos palvelupaikkaa tai niissä tarjottavia palveluita käytetään vain palvelupaikan ylläpitäjän tarvitsemiin omiin kuljetuksiin tai palvelupaikkaa tai niissä tarjottavia palveluja käyttää vain yksi loppuasiakas.

Lain 21 lukua sovelletaan *kaupunkiraideliikenteen* edellyttämän metrorataverkon ja raitiorataverkon rakentamiseen, kunnossapitoon ja hallintaan. Kaupunkiraideliikenteen rataverkon haltijana voi olla kunnan liikelaitos tai yhtiö taikka muu yhtiö tai yhteisö, joka on vastuussa metro- tai raitiorataverkon hallinnasta. Lisäksi kaupunkiraideliikenteen rataverkon haltijaa koskevat lain 162 § onnettomuuksien ja vaaratilanteiden ilmoittamisesta, 163 § onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinnasta, 164 § onnettomuutta ja vaaratilannetta koskevan tiedon käytöstä, 166 § turvallisuutta koskevista suosituksista, 167 § varautumisesta, 167 § toimenpiteistä häiriötilanteista, 168 § tilannekuvan muodostamiseksi tarvittavien tietojen ilmoittamisesta, 169 § toimenpiteistä häiriötilanteissa, 170 §:n rangaistussäännökset, 173 § toimenpiteeseen tai tapahtumaan puuttumisesta, 175 §:n vakuuttamisvelvollisuudesta sekä 176 § rautatiejärjestelmän vahinkojen korvaamisesta.

Lakia ei sovelleta muusta rautatiejärjestelmästä toiminnallisesti erillisiin rataverkkoihin.

Lakia sovellettaessa tulee huomioida, että rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta Euroopan unionissa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2016/797/EU, jäljempänä *yhteentoimivuusdirektiivi*, ja rautatieturvallisuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2016/798/EU, jäljempänä *rautatieturvallisuusdirektiivi*, nojalla Euroopan komission antamassa täytäntöönpanosäätelyssä rautatieyrityksille kohdistetut velvoitteet koskevat myös rautatieliikenteen harjoittajia, ellei tässä laissa toisin säädetä.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *aikataululla* tietoja, joissa määritellään kaikki junien ja liikkuvan kaluston suunniteltu liikkuminen kyseisellä rataverkolla, rautatiereitillä tai sen osalla aikataulun voimassaoloaikana;
- 2) *akkreditoinnilla* tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008, jäljempänä *akkreditointiasetus*, 2 artiklan 10 kohdassa määriteltyä akkreditointia; *kansallisella akkreditointielimellä* akkreditointiasetuksen 2 artiklan 11 kohdassa määriteltyä kansallista akkreditointielintä;
- 3) *erityistapauksella* rautatiejärjestelmän osaa, jota varten yhteentoimivuuden teknisiin eritelmiin on sisällytetty joko tilapäisiä tai pysyviä erityismääräyksiä maantieteellisten tai topografisten esteiden takia tai koska kaupunkiympäristö tai yhdenmukaisuus olemassa olevan järjestelmän kanssa asettaa rajoituksia;
- 4) *hakijalla* lupaa tai oikeutta hakevaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka voi olla rautatieyritys, rataverkon haltija tai joku muu henkilö tai oikeushenkilö, kuten valmistaja, omistaja tai kalustoyksikön haltija;
- 5) *hankintayksiköllä* julkista tai yksityistä yksikköä, joka tilaa osajärjestelmän suunnittelun ja/tai rakentamisen taikka uudistamisen tai parantamisen;
- 6) *kalustoyksikkötyypillä* tyyppiä, jolla määritellään kalustoyksikön suunnittelua koskevat tyyppi- tai suunnittelutarkastustodistuksen kattamat perusominaisuudet;
- 7) *kalustoyksiköllä* raideliikenteen kalustoyksikköä, joka liikkuu pyörillä raiteilla vetovoiman avulla tai ilman sitä; kalustoyksikkö koostuu yhdestä tai useammasta rakenteellisesta ja toiminnallisesta osajärjestelmästä;
- 8) *kalustoyksikön haltijalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka kalustoyksikön omistajana tai sen käyttöoikeuden saaneena käyttää kalustoyksikköä kuljetusvälineenä ja joka on rekisteröity kalustoyksikön haltijaksi liikenteen palveluista annetun lain V osan 2 luvun 3 §:n mukaiseen kalustorekisteriin;
- 9) *kalustoyksikön käyttöalueella* verkkoa tai verkkoja Euroopan talousalueen jäsenvaltiossa, jäljempänä *ETA-valtiossa*, tai jäsenvaltioiden ryhmässä, jossa kalustoyksikköä on tarkoitus käyttää;
- 10) *kansallisilla säännöillä* rautateiden turvallisuutta tai teknisiä vaatimuksia koskevia kansallisesti vahvistettuja sitovia sääntöjä, jotka ovat muita kuin unionin tai

- kansainvälisissä säännöissä asetetut vaatimukset, ja joita sovelletaan kyseisessä ETA-valtiossa rautatieyrityksiin, rataverkon haltijoihin tai kolmansiin osapuoliin;
- 11) *kohtuullisella tuotolla* oman pääoman tuottoastetta, jossa otetaan huomioon palvelupaikan ylläpitäjälle aiheutunut mahdollinen riski ja joka vastaa viimeksi kuluneiden vuosien keskimääräistä tuottoastetta asianomaisella palvelutoimialalla;
 - 12) *kunnossapidosta vastaavalla yksiköllä* kalustoyksikön kunnossapidosta vastaavaa yksikköä, joka on rekisteröity sellaiseksi kansalliseen kalustorekisteriin;
 - 13) *käyttönotolla* kaikkia toimenpiteitä, joilla osajärjestelmä tai kalustoyksikkö saatetaan toimintaan;
 - 14) liikennöinnillä junaliikennettä ja vaihtotyötä;
 - 15) *markkinoille saattamisella* yhteentoimivuuden osatekijän, osajärjestelmän tai kalustoyksikön asettamista ensimmäistä kertaa saataville unionin markkinoilla toimintavalmiina suunnitellussa toimintakunnossaan; *suunnitellulla toimintakunnolla* normaalia toimintaa ja ennakoitavissa olevia vajaatoimintatilanteita (kuluminen mukaan luettuna) teknisten ja huoltoa koskevien ohjeiden mukaisissa rajoituksissa ja käyttöoloissa;
 - 16) *museoliikenteellä* museokalustolla rataverkolla harjoitettavaa laajuudeltaan vähäistä liikennöintiä, jota harjoittava yhteisö ei tavoittele toiminnallaan liiketaloudellista voittoa;
 - 17) *olennaisilla vaatimuksilla* niitä yhteentoimivuusdirektiivin liitteessä III tarkoitettuja edellytyksiä, jotka rautatiejärjestelmän, osajärjestelmien ja yhteentoimivuuden osatekijöiden sekä liitännöiden on täytettävä ja jotka pannaan kansallisesti täytäntöön 33 §:n nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella;
 - 18) *onnettomuudella* ei-toivottua tai tahatonta äkillistä tapahtumaa tai erityistä tällaisten tapahtumien ketjua, jolla on haitallisia seurauksia; onnettomuudet jaetaan seuraaviin luokkiin: törmäykset; raiteilta suistumiset; tasoristeysonnettomuudet; henkilöonnettomuudet, joissa on osallisena liikkeessä olevaa liikkuvaa kalustoa; tulipalot ja muut;
 - 19) *osajärjestelmällä* yhteentoimivuusdirektiivin liitteessä II tarkoitettuja Euroopan unionin raideliikennejärjestelmän rakenteellisia tai toiminnallisia osia, jotka pannaan kansallisesti täytäntöön 33 § nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella;
 - 20) *palvelujen hakijalla* julkista tai yksityistä yhteisöä tai toimijaa, kuten ratakapasiteetin hakijaa, rautatieliikenteen harjoittajaa, joukkoliikennelain 14 §:ssä tarkoitettua toimivaltaista viranomaista, koulutuspalveluita tarjoavaa oppilaitosta, toista palvelupaikan ylläpitäjää tai muuta palvelua tarvitsevaa tahoa, joka hakee palvelupaikan ylläpitäjältä sen tarjoamia rautatieliikenteen tuki- ja huoltopalveluja omaan käyttöön tai toisen rautatieliikenteen harjoittajan taikka oppilaitoksen käyttöön; palvelujen hakijaan sovelletaan palvelupaikkojen ja rautatieliikenteeseen liittyvien palvelujen käyttöoikeudesta annettua komission täytäntöönpanoasetusta (EU) 2017/2177;
 - 21) *palvelupaikalla* rakennelmaa, mukaan lukien maa-alueet, rakennukset ja laitteet, joka on kokonaan tai osittain järjestetty rautatieliikenteen harjoittajille rautatiemarkkinadirektiivin liitteen II 2–4 kohdassa tarkoitetun palvelun tarjoamiseen;
 - 22) *palvelupaikan ylläpitäjällä* julkista tai yksityistä yhteisöä, joka vastaa yhden tai useamman palvelupaikan hallinnoinnista tai tarjoaa palvelujen hakijalle rautatieliikenteen tuki- ja huoltopalveluja;
 - 23) *parantamisella* osajärjestelmän tai sen osan muuttamiseen liittyviä merkittäviä töitä, joista aiheutuu EY-tarkastusvakuutuksen liitteenä olevien teknisten asiakirjojen muutos, jos tällaiset tekniset asiakirjat ovat olemassa, ja joilla parannetaan osajärjestelmän yleistä suoritusetasoa; *uudistamisella* osajärjestelmän tai

- osajärjestelmän osan korvaamiseen liittyviä merkittäviä töitä, joilla ei muuteta osajärjestelmän yleistä suoritustasoa;
- 24) *pitkälle edenneellä hankkeella* hanketta, joka on edennyt sellaiseen suunnittelu- tai rakennusvaiheeseen, että teknisten eritelmien muuttaminen voi vaarantaa hankkeen suunnitellun toteutettavuuden;
 - 25) *radan kunnossapitoa harjoittavalla yrityksellä* yritystä, joka tekee rataverkolla radan rakennus- ja kunnossapitotöitä ja harjoittaa siihen liittyvää liikennöintiä rataverkolla;
 - 26) *ratakapasiteetilla* mahdollisuutta käyttää rataverkkoa ja laatia aikatauluja rataverkolla liikennöitävillä reiteillä;
 - 27) *ratakapasiteetin hakijalla* rautatieliikenteen harjoittajaa, liikenteen palveluista annetun lain IV osan 1 luvun 5 §:ssä ([320/2017](#)) tarkoitettua toimivaltaista viranomaista sekä laivaajaa, lastinantajaa tai muuta rahdin lähettäjää, huolitsijaa, yhdistettyjen kuljetusten harjoittajaa sekä rautatiealan koulutuslaitosta, jotka joko julkisen palvelun tarjoamiseen liittyvistä tai kaupallisista syistä haluavat hankkia ratakapasiteettia;
 - 28) *rataverkolla* valtion rataverkon haltijan hallinnoimaa valtion rataverkkoa ja lain soveltamisalan piiriin kuuluvaa yksityisraidetta; kaupunkiraideliikenteen rataverkolla tarkoitetaan metrorataverkkoa ja raitiorataverkkoa;
 - 29) *rataverkon haltijalla* elintä tai yritystä, joka on vastuussa erityisesti rautatieinfrastruktuurin rakentamisesta, hallinnoinnista ja kunnossapidosta, mukaan lukien liikenteen hallinta sekä ohjaus, hallinta ja merkinanto; verkkoa tai verkon osaa koskevat rataverkon haltijan tehtävät voidaan antaa eri elimelle tai yritykselle; tässä laissa tarkoitettuja rataverkon haltijoita ovat valtion rataverkon haltija ja yksityisraiteen haltija, kun raide kuuluu tämän lain soveltamisalan piiriin; kaupunkiraideliikenteen rataverkon haltijalla tarkoitetaan kunnan liikelaitosta tai yhtiötä taikka muuta yhtiötä tai yhteisöä, joka on vastuussa metrorataverkon ja raitiorataverkon hallinnasta;
 - 30) *rautatieinfrastruktuurilla* rataverkkoa ja rataan kiinteästi kuuluvia osia siten kuin ne on määritelty rautatiemarkkinadirektiivin liitteessä 1;
 - 31) *rautatiejärjestelmällä* rataverkkoa raiteineen ja ratapihoineen, niillä käytettäviä kalustoyksiköitä ja muita rakenteellisia ja toiminnallisia osajärjestelmiä sekä koko järjestelmän hallinnointia ja käyttöä; *Euroopan unionin rautatiejärjestelmällä* yhteentoimivuusdirektiivin liitteessä I tarkoitetuista rataverkon ja kalustoyksiköiden perusosista muodostuvaa kokonaisuutta;
 - 32) *rautatieliikenteen harjoittajalla* rautatieyritystä, liikennöivää radan kunnossapitäjää, museoliikenteen harjoittajaa, muuta kuin päätoimenaan liikennöivää yritystä tai yhteisöä ja liikennöivää rataverkon haltijaa; yhteentoimivuus- ja rautatieturvallisuudirektiivin perusteella annettuja suoraan sovellettavia täytäntöönpanosäädöksiä sovelletaan kaikkiin rautatieliikenteen harjoittajiin;
 - 33) *rautatiereitillä* ratakapasiteettia, joka tarvitaan tietyn junan kuljettamiseen paikasta toiseen tietyinä ajanjaksona;
 - 34) *rautatieyrityksellä* julkista tai yksityisoikeudellista yritystä tai muuta yhteisöä, joka Euroopan talousalueella, jäljempänä *ETA-alueella*, myönnetyn asianomaisen toimiluvan nojalla päätoimenaan harjoittaa rautateiden henkilö- tai tavaraliikennettä ja joka on velvollinen huolehtimaan vetopalveluista; rautatieyrityksellä tarkoitetaan myös yksinomaan vetopalveluja tarjoavaa yritystä;
 - 35) *sarjalla* tietyn kalustoyksikkötyypin mukaisten, keskenään samanlaisten kalustoyksikköjen joukkoa;

- 36) *siirtotyöllä* rataverkon haltijan toimesta tapahtuvaa kaluston kuormaukseen, kunnossapitoon tai huoltopalveluihin liittyvää kalustoyksiköiden siirtämistä liikennöintiä varten tai liikennöinnin jälkeen;
- 37) *toiminta-alueella* verkkoa tai verkkoja yhdessä tai useammassa ETA-valtiossa, jossa rautatieyrittäjä aikoo toimia;
- 38) *toiminnan laajuudella* laajuutta, jonka määrittävät matkustajien ja/tai rahdin määrä ja rautatieyrittäjän arvioitu koko rautatiealalla työskentelevien työntekijöiden määrällä mitattuna (eli mikroyritys, pienyritys, keskisuuri yritys tai suuryritys);
- 39) *toiminnan laajuudella* sellaisia lajeja kuin henkilöliikenne, suurnopeusliikenne mukaan luettuna tai ilman sitä, tavaraliikenne, vaarallisten aineiden kuljetukset mukaan luettuina tai ilman niitä, sekä pelkkiä vaihtotyöpalveluja;
- 40) *tuotteella* jonkin valmisteluprosessin avulla muodostettua tuotetta, yhteentoimivuuden osatekijät ja osajärjestelmät mukaan lukien;
- 41) *turvallisuusjohtamisjärjestelmällä* rataverkon haltijan tai rautatieyrittäjän organisaatiota, järjestelyjä ja menettelyjä, joilla varmistetaan sen toimintojen turvallinen hallinnointi;
- 42) *vaaratilanteella* tapahtumaa, joka ei ole onnettomuus tai vakava onnettomuus, mutta joka vaarantaa rautatieliikenteen turvallisuuden;
- 43) *vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksella* elintä, jonka on ilmoitettu olevan vastuussa tai joka on nimetty vastaamaan vaatimustenmukaisuuden arviointitoimista, kuten kalibroinnista, testauksesta, sertifiointista ja tarkastuksista; vaatimustenmukaisuuden arviointilaitos luokitellaan "ilmoitetuksi laitokseksi" ETA-valtion annettua tätä koskevan ilmoituksen; *vaatimustenmukaisuuden arvioinnilla* menettelyä sen osoittamiseksi, ovatko tuotteelle, prosessille, palvelulle, osajärjestelmälle, henkilölle tai elimelle asetut erityiset vaatimukset täyttyneet;
- 44) *vaatimusten täyttämiseksi hyväksyttävällä menetelmällä* Euroopan unionin rautatieviraston, *jäljempänä* EU-virasto, laatimia muita kuin sitovia lausuntoja, joissa määritellään tapoja, joilla olennaisten vaatimusten noudattaminen voidaan varmistaa; vaatimusten täyttämiseksi hyväksyttävällä kansallisella menetelmällä tarkoitetaan ETA-valtioiden antamia muita kuin sitovia lausuntoja, joissa määritellään tapoja, joilla kansallisten sääntöjen noudattaminen voidaan varmistaa;
- 45) *vakavalla onnettomuudella* junien törmäystä tai raiteilta suistumista, jossa kuolee vähintään yksi henkilö tai loukkaantuu vakavasti vähintään viisi henkilöä tai joka aiheuttaa huomattavaa vahinkoa liikkuvalla kalustolle, infrastruktuurille tai ympäristölle, sekä muuta seurauksiltaan samanlaista onnettomuutta, jolla on selvä vaikutus rautateiden turvallisuuden sääntelyyn tai sen hallinnointiin; *huomattavalla vahingolla* vahinkoa, jonka tutkintaelin voi välittömästi arvioida aiheuttavan yhteensä vähintään kahden miljoonan euron kustannukset;
- 46) *valmistajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka valmistaa taikka suunnitteluttaa tai antaa toisen valmistettavaksi tuotteen, joka on yhteentoimivuuden osatekijä, osajärjestelmä tai kalustoyksikkö, ja markkinoi sitä omalla nimellään tai tavaramerkillään;
- 47) *varikkosivuriteella* sivuraidetta, joka on erityisesti tarkoitettu rautatieliikenteen kulkuneuvojen pysäköintiin kahden ajovuoron välillä;
- 48) *verkkoselostuksella* rataverkon haltijan laatimaa asiakirjaa, jossa se esittelee yksityiskohtaisesti rataverkon ja muun infrastruktuurin hinnoittelujärjestelmien ja kapasiteetin käyttöoikeuden myöntämisen järjestelmän yleiset säännöt, määräajat, menettelyt ja perusteet, mukaan lukien muut tiedot, joita tarvitaan ratakapasiteettia koskevissa hakemuksissa;

- 49) *yhdenmukaistetulla standardilla* eurooppalaisesta standardoinnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1025/2012 2 artiklan 1 kohdan c alakohdassa määriteltyä eurooppalaista standardia;
- 50) *yhteentoimivuudella* rautatiejärjestelmän soveltuvuutta junien varmaan ja keskeytymättömään liikennöintiin vaadittavalla suoritustasolla;
- 51) *yhteentoimivuuden osatekijällä* sellaista osajärjestelmään kuuluvan tai siihen liitettäväksi tarkoitetun laitteen perusosaa, perusosien ryhmää, osakokonaisuutta tai kokonaisuutta, josta rataverkon yhteentoimivuus riippuu suoraan tai epäsuorasti; osatekijän käsite kattaa aineellisten esineiden lisäksi myös aineettomat hyödykkeet;
- 52) *yhteentoimivuuden teknisellä eritelmällä* kutakin osajärjestelmää tai osajärjestelmän osaa koskevia vaatimuksia, joilla mahdollistetaan olennaisten vaatimusten noudattaminen ja varmistetaan Euroopan unionin rautatiejärjestelmän yhteentoimivuus; teknisellä eritelmällä tarkoitetaan asiakirjaa, jossa määrätään tekniset vaatimukset, jotka tuotteen, osajärjestelmän, prosessin tai palvelun on täytettävä;
- 53) *yhteisillä turvallisuusmenetelmillä* menetelmiä, joilla kuvaillaan, miten turvallisuuden tasoa ja turvallisuustavoitteiden saavuttamista ja muiden turvallisuusvaatimusten noudattamista arvioidaan;
- 54) *yhteisillä turvallisuustavoitteilla* turvallisuuden vähimmäistasoja, jotka on saavutettava koko järjestelmässä ja mahdollisuuksien mukaan unionin rautatiejärjestelmän eri osissa;
- 55) *yhteisillä turvallisuusindikaattoreilla* niitä turvallisuustavoitteiden saavuttamisen arvioimisen helpottamiseksi ja yleisen kehittymisen seuraamiseksi kerättäviä tietoja, jotka luetellaan rautatieturvallisuudirektiivin liitteessä I;
- 56) *yksityisraiteella* muuta kuin valtion omistamaa ja valtion rataverkon haltijan hallinnoimaa tämän lain soveltamisalaan kuuluvaa raidetta.

2 luku

Turvallisuus

3 §

Rautatieturvallisuuden kehittäminen

Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa siitä, että rautatiejärjestelmän turvallisuustasoa ylläpidetään ja parannetaan yhteistyössä muiden rautatiealan toimijoiden kanssa Euroopan unionin lainsäädännön, kansainvälisten sääntöjen ja alan teknisen ja tieteellisen kehityksen mahdollistamalla tavalla ottaen huomioon järjestelmänäkökohdat.

Liikenteen turvallisuusviraston on yhteistyössä muiden rautatiealan toimijoiden kanssa varmistettava, että rautatieliikenteen harjoittajat ja rataverkon haltijat ovat oman toimintansa osalta vastuussa Euroopan unionin rautatiejärjestelmän turvallisesta käytöstä.

Liikenteen turvallisuusviraston on laadittava ja julkaistava vuosittain turvallisuussuunnitelma. Turvallisuussuunnitelmassa on vahvistettava toimenpiteet, joiden avulla yhteiset turvallisuustavoitteet on tarkoitus saavuttaa. Liikenteen turvallisuusviraston on tarvittaessa tuettava EU-viraston työtä sen seurattessa rautateiden turvallisuuden kehitystä unionin tasolla.

4 §

Rautatieliikenteen harjoittajien, rataverkon haltijoiden ja muiden toimijoiden rooli turvallisuuden kehittämisessä ja seurannassa

Rautatieliikenteen harjoittajien ja rataverkon haltijoiden on noudatettava tätä lakia, sen nojalla annettuja asetuksia ja määräyksiä sekä Euroopan unionin lainsäädäntöä ja otettava käyttöön ja ylläpidettävä 8 §:ssä tarkoitettua turvallisuusjohtamisjärjestelmäänsä niin, että siinä otetaan huomioon lainsäädännössä tapahtuvat muutokset.

Rautatieliikenteen harjoittajien ja rataverkon haltijoiden on toteutettava tarvittavia riskienhallintatoimenpiteitä tarvittaessa toistensa kanssa yhteistyössä. Niiden on otettava huomioon myös muiden osapuolien toimintaan liittyvät riskit ja varmistettava sopimusteitse, että myös alihankkijat soveltavat riskinhallintatoimenpiteitä. Alihankkijoiden kanssa tehdyt sopimukset on pyynnöstä annettava tiedoksi EU-virastolle tai Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Lisäksi kunnossapidosta vastaavien toimijoiden sekä muiden toimijoiden, joiden toiminta mahdollisesti vaikuttaa rautatiejärjestelmän turvallisuuteen on toteutettava tarvittavia riskienhallintatoimenpiteitä tarvittaessa muiden kanssa yhteistyössä ja varmistettava, että niiden toimittamat osajärjestelmät, lisävarusteet ja materiaalit ja niiden tarjoamat palvelut ovat niitä ja niiden käyttöä koskevien vahvistettujen vaatimusten mukaisia, jotta kyseisiä tuotteita tai palveluja voidaan käyttää turvallisesti rautatiejärjestelmässä.

Jos edellä 2 momentissa tarkoitettut toimijat havaitsevat turvallisuusriskin tai saavat siitä tiedon, niiden on toteutettava tarvittava korjaava toimenpide turvallisuusriskin käsittelemiseksi sekä ilmoitettava siitä muille asiaan kuuluville osapuolille tarvittaviin toimiin ryhtymiseksi.

Jos kalustoyksiköitä siirretään rautatieliikenteen harjoittajalta toiselle, kalustoyksikön aikaisemman haltijan on huolehdittava siitä, että kaikki kalustoyksikön turvallisen käytön kannalta merkittävä tieto siirretään kalustoyksikön uudelle haltijalle.

5 §

Toimintakyvyn heikkeneminen

Rautatieturvallisuuteen vaikuttavaa tehtävää ei saa hoitaa se, jonka veren alkoholipitoisuus on kohonnut tai joka on käyttänyt muuta huumaavaa ainetta niin, että sitä on hänen elimistössään havaittava määrä.

Rautatieturvallisuuteen vaikuttavaa tehtävää ei saa hoitaa myöskään henkilö, joka sairauden tai väsymyksen johdosta taikka muusta vastaavasta syystä ei voi hoitaa tehtävää liikenneturvallisuutta vaarantamatta.

6 §

Kansalliset turvallisuussäännöt

Ilmoitettuja kansallisia turvallisuussääntöjä sovelletaan, jos ne ovat EU-lainsäädännön mukaisia eivätkä ne johda syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen rautatieliikenteen harjoittamisen rajoittamiseen. Lisäksi sovellettavien kansallisten sääntöjen tulee kuulua johonkin seuraavista tyypeistä:

- 1) voimassa olevia kansallisia turvallisuustavoitteita ja turvallisuusmenetelmiä koskevat säännöt;
- 2) turvallisuusjohtamisjärjestelmille asetettuja vaatimuksia ja turvallisuustodistuksen antamista koskevat säännöt;
- 3) yhteistä rataverkkoa koskevat liikennöintisäännöt, joita yhteentoimivuuden tekniset eritelmät eivät vielä kata;
- 4) ylimääräisille sisäisille liikennöintisäännöille asetettuja vaatimuksia koskevat säännöt, joita rataverkon haltijoiden ja rautatieliikenteen harjoittajien on otettava käyttöön;
- 5) turvallisuuden kannalta olennaisia tehtäviä suorittavaa henkilöstöä koskevat säännöt, siltä osin kuin yhteentoimivuuden tekninen eritelmä ei vielä kata niitä;
- 6) onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkintaa koskevat säännöt.

Uusia kansallisia turvallisuussäätöjä voidaan antaa, jos:

- 1) yhteinen turvallisuusmenetelmä ei kata olemassa olevien turvallisuusmenetelmien säätöjä;
- 2) yhteentoimivuuden tekniset eritelmit eivät sisällä asianomaisia rataverkkoa koskevia säätöjä;
- 3) sääntö on tarpeen antaa ennaltaehkäisevästi erityisesti onnettomuuden tai vaaratilanteen jälkeen;
- 4) aiemmin ilmoitettua sääntöä on muutettava;
- 5) sääntö koskee turvallisuuden kannalta olennaisia tehtäviä suoritettavaa henkilöstöä eikä vetureita ja junia rautateillä yhteisössä ajavien veturinkuljettajien hyväksymisestä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/59/EY tai yhteentoimivuuden tekniset eritelmit sisällä asianomaisia säätöjä.

7 §

Kansallisten turvallisuussäätöjen ilmoittaminen

Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa kansallisten säätöjen ja niiden luonnosten ilmoittamisesta. Jos kansallista rautatieturvallisuutta koskevaa sääntöä valmistelee jokin muu viranomainen kuin Liikenteen turvallisuusvirasto, tämän on toimitettava kyseisen kansallisen säännön luonnos virastolle, joka toimittaa luonnoksen komissiolle ja EU-virastolle. Vasta kun komissio on hyväksynyt luonnoksen, kansallinen sääntö voidaan antaa.

Jos sääntö on puhtaasti paikallinen, sitä ei tarvitse ilmoittaa. Paikallisesta säännöstä ja sen julkaisupaikasta on kuitenkin sisällytettävä tiedot ratarekisteriin tai verkkoselostukseen. Rataverkon haltijan on huolehdittava siitä, että tiedot paikallisista säännöistä ja rajoituksista tallennetaan ratarekisteriin. Rataverkon haltijan on myös julkaistava 128 §:ssä tarkoitetussa verkkoselostuksessaan tieto paikallista säännöistä ja rajoituksista.

Jos kansallista sääntöä ei ole ilmoitettu EU-virastolle ja komissiolle, sääntöä ei saa soveltaa paikallisia säätöjä lukuun ottamatta.

8 §

Turvallisuusjohtamisjärjestelmä

Rautatieliikenteen harjoittajalla ja rataverkon haltijalla on oltava turvallisuusjohtamisjärjestelmä sen varmistamiseksi, että rautatiejärjestelmä voi saavuttaa vähintään yhteiset turvallisuustavoitteet ja vastata yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä vahvistettuja turvallisuusvaatimuksia ja että siinä sovelletaan yhteisiä turvallisuusmenetelmiä sekä kansallisia säätöjä.

Rautatieliikenteen harjoittajan ja rataverkon haltijan pääjohtaja, toimitusjohtaja tai muu liikkeenjohtamisesta vastaava henkilö vastaa turvallisuusjohtamisjärjestelmän käyttöön ottamisesta ja ylläpitämisestä johtamassaan organisaatiossa. Turvallisuusjohtamisjärjestelmälle asetettuja vaatimuksia arvioitaessa ja niihin vastattaessa otetaan huomioon harjoitettavan toiminnan laji, laajuus, toiminta-alue ja muut edellytykset.

Turvallisuusjohtamisjärjestelmä on dokumentoitava. Siinä on kuvattava toiminnanharjoittajan vastuunjako organisaatiossa ja osoitettava, miten:

- 1) johtamisella varmistetaan järjestelmän hallinta eri tasoilla;

- 2) miten henkilöstö ja sen edustajat pääsevät vaikuttamaan organisaation turvallisuuteen;
- 3) miten turvallisuusjohtamisjärjestelmän jatkuva parantaminen varmistetaan.

Turvallisuusjohtamisjärjestelmään on sisällytettävä organisaation turvallisuuspolitiikka, tavoitteet turvallisuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi ja suunnitelmat ja menettelyt tavoitteiden saavuttamiseksi. Turvallisuusjohtamisjärjestelmällä on varmistettava kaikkien organisaation toimintaan kuuluvien riskien hallinta ja siinä on huomioitava muiden toiminnasta aiheutuvat riskit.

Turvallisuusjohtamisjärjestelmässä on varmistettava, että turvallisuuden kehittämisessä käytetään inhimillisiä tekijöitä koskevia tietoja ja menetelmiä. Toiminnanharjoittajien on edistettävä turvallisuusjohtamisjärjestelmällään vastavuoroisen luottamuksen ja oppimisen kulttuuria, jossa henkilöstöä kannustetaan osallistumaan turvallisuuden kehittämiseen samalla kun luottamuksellisuus varmistetaan.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä turvallisuusjohtamisjärjestelmän sisällöstä.

9 §

Hätätilamenettelyt turvallisuusjohtamisjärjestelmässä

Pelastustoimen nopean paikalle saamisen varmistamiseksi, toimijoiden on yhdessä kehitettävä turvallisuusjohtamisjärjestelmiään rataverkon haltijan hätätilamenettelyjen yhteensovittamiseksi kaikkien rataverkkoa käyttävien rautatieliikenteen harjoittajien ja pelastustoimen kanssa. Rataverkon haltijan on lisäksi otettava turvallisuusjohtamisjärjestelmässään huomion rautatieliikenteen harjoittajien toiminnan vaikutukset rataverkkoon sekä huolehdittava siitä, että kaikki rautatieliikenteen harjoittajat voivat toimia yhteentoimivuuden teknisten eritelmien sekä asianomaisten säännösten ja määräysten ja turvallisuustodistuksessa vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

Rautatieliikenteen harjoittajan on sisällytettävä turvallisuusjohtamisjärjestelmään myös ohjeet siitä, miten se avustaa vakavan onnettomuuden jälkeen onnettomuuden uhreja antamalla heille apua etenkin niissä valitus- ja korvauksenhakumenettelyissä, joista on säädetty Euroopan unionin kulloinkin voimassa olevassa rautatievastuusetuksessa.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä avunannosta vakavan onnettomuuden yhteydessä.

10 §

Turvallisuuskertomus

Rautatieliikenteen harjoittajan ja rataverkon haltijan on vuosittain kerättävä tiedot edellisen kalenterivuoden turvallisuustavoitteiden saavuttamisesta ja laadittava turvallisuustavoitteiden saavuttamisesta turvallisuuskertomus. Kertomus on toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle 31 päivään toukokuuta mennessä.

Turvallisuuskertomukseen on sisällytettävä:

- 1) tiedot siitä, miten organisaation turvallisuustavoitteet on saavutettu, ja turvallisuussuunnitelmien toteutumisesta;

- 2) selvitys kansallisten turvallisuusindikaattorien ja yhteisten turvallisuusindikaattorien kehittymisestä siltä osin kuin sillä on merkitystä kertomuksen antavalle organisaatiolle;
- 3) sisäisen turvallisuusauditoinnin tulokset;
- 4) rautatieliikenteessä ja infrastruktuurin hallinnassa havaitut puutteet ja viat, joilla voi olla merkitystä Liikenteen turvallisuusvirastolle; ja
- 5) kertomus asiaankuuluvien yhteisten turvallisuusmenetelmien soveltamisesta.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä turvallisuuskertomuksen sisällöstä.

11 §

Kansallinen turvallisuusviranomainen

Liikenteen turvallisuusvirasto toimii rautatiejärjestelmän kansallisena turvallisuusviranomaisena. Viraston on oltava rautatieliikenteen harjoittajista, rataverkon haltijoista, ratakapasiteetin ja palvelujen hakijoista, hankintayksiköistä ja palveluhankintasopimuksia tekevästä yksiköistä riippumaton ja sen tehtävänä on:

- 1) myöntää rataverkkoa koskeva käyttöolettolupa;
- 2) myöntää tarvittaessa vain Suomen rataverkolla tarkoitettujen kalustoyksikön markkinoillesaattamislupa ja tehdä muut sitä koskevat ratkaisut;
- 3) tukea EU-virastoa kalustoyksikön markkinoillesaattamisluvan myöntämisessä tai sitä koskevissa ratkaisuissa;
- 4) valvoa yhteentoimivuuden osatekijöiden vaatimustenmukaisuutta;
- 5) varmistaa kalustoyksiköiden kalustoyksikkönumeroinnin antaminen;
- 6) tukea EU-virastoa turvallisuustodistuksen myöntämisessä tai sitä koskevissa ratkaisuissa;
- 7) myöntää tarvittaessa turvallisuustodistus vain Suomen rataverkolla harjoitettavaa liikennettä varten ja tehdä muut sitä koskevat ratkaisut;
- 8) myöntää rataverkon haltijalle turvallisuuslupa ja tehdä muut sitä koskevat ratkaisut;
- 9) seuraa ja edistää turvallisuuden sääntelykehystä ja kansallisten turvallisuussääntöjen järjestelmää sekä valvoo sääntöjen soveltamista;
- 10) valvoo rautatieliikenteen harjoittajia ja rataverkon haltijoita;
- 11) myöntää kuljettajan lupakirja liikenteen palveluista annetun lain mukaisesti ja tehdä muut sitä koskevat ratkaisut;
- 12) myöntää kunnossapidosta vastaavan yksikön todistuksen ja tehdä muut niitä koskevat ratkaisut.

Lisäksi virasto seuraa yhteisten komission asetuksilla annettavien turvallisuustavoitteiden saavuttamista ja rautatieturvallisuuden kehittymistä. Turvallisuustavoitteiden saavuttamista mitataan yhteisillä turvallisuusindikaattoreilla.

Virasto ei saa siirtää tehtäviään rautatieliikenteen harjoittajalle, rataverkon haltijalle tai hankintayksikölle.

Liikenteen turvallisuusviraston on tehtävä yhteistyösopimus EU-viraston kanssa ja tehtävä sen ja muiden ETA-valtioiden kansallisten turvallisuusviranomaisten kanssa yhteistyötä.

12 §

Kansallisen turvallisuusviranomaisen päätöksenteko

Liikenteen turvallisuusviraston on suoritettava tehtävänsä avoimesti, syrjimättömästi ja läpinäkyvästi. Viraston on päätöksiä tehdessään kuultava kaikkia asianomaisia osapuolia ja perusteltava päätöksensä. Virasto voi tarvittaessa pyytää tehtäviinsä teknistä apua rautatieliikenteen harjoittajilta tai muilta toimijoilta.

Viraston on kansallista sääntelykehystä kehittäessään kuultava rautatiejärjestelmän toimijoita.

Viraston on osallistuttava kansallisten turvallisuusviranomaisten työhön päätöksentekoperusteidensa yhdenmukaistamiseksi Euroopan unionissa.

13 §

Rautatiejärjestelmän turvallisuuden ja yhteentoimivuuden valvonta

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo, että Suomen rautatiejärjestelmässä toimitaan turvallisesti ja vastuullisesti ja että rautatiejärjestelmän toimijat edistävät toiminnallaan rautatiejärjestelmän turvallisuutta ja yhteentoimivuutta. Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo erityisesti sitä, että rautatieliikenteen harjoittajat ja rataverkon haltijat käyttävät turvallisuusjohtamisjärjestelmää 8 §:n mukaisesti. Lisäksi virasto valvoo varautumista poikkeusoloihin sekä häiriötilanteisiin rautatiejärjestelmässä. Viraston on hyödynnettävä valvonnassaan turvallisuustodistus- tai turvallisuuslupahakemusta käsitellessään saamia tietoja. Viraston on lisäksi valvottava rataan kuuluvia ohjaus-, hallinta- ja merkinanto- sekä energia- ja infrastruktuuriasajärjestelmiä ja varmistettava niiden vaatimustenmukaisuus.

Rautatieliikenteen harjoittajien on valvonnan suunnittelemiseksi ilmoitettava uuden liikennöinnin aloittamisesta virastolle vähintään kaksi kuukautta ennen liikennöinnin aloittamista. Ilmoitukseen on sisällytettävä erittely henkilöstöryhmistä ja kalustoyksikkölajeista. Lisäksi turvallisuustodistuksen haltijan on viipymättä ilmoitettava virastolle liikennöintiä, henkilöstöryhmiä tai kalustoyksikkölajeja koskevista merkittävistä muutoksista.

Viraston on tehtävä yhteistyötä veturinkuljettajien työ-, ajo- ja lepoaikoja koskevien sääntöjen noudattamista seuraavien viranomaisten kanssa. Viraston on lisäksi tehtävä yhteistyötä muiden Euroopan talousalueen jäsenvaltioiden, jäljempänä *ETA-valtio*, kansallisten turvallisuusviranomaisten kanssa valvontatoimien koordinoimiseksi sekä rautatiejärjestelmää koskevien tietojen vaihtamiseksi.

14 §

Viranomaisvalvonnan suorittaminen

Liikenteen turvallisuusvirasto voi suorittaa valvontatehtäväänsä ennakoilmoituksen perusteella tai ennalta ilmoittamatta.

Virastolla on valvontatehtävän hoitamiseksi oikeus:

- 1) päästä valvonnan edellyttämässä laajuudessa rautatieliikenteen harjoittajan, rataverkon haltijan, liikenteenohjauspalvelua harjoittavan yhtiön tai yhteisön ja muun rautatiejärjestelmään kuuluvaa tehtävää suorittavan yrityksen toimitiloihin ja muihin tiloihin, laitteistoihin ja laitteisiin lukuun ottamatta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviä tiloja;
- 2) valvoa 1 kohdassa tarkoitettujen toimijoiden palveluksessa olevan henkilöstön toimintaa;
- 3) saada salassapitosäännösten estämättä nähtäväkseen valvontatehtävän kannalta tarpeelliset asiakirjat.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi käyttää valvonnassa asiantuntijan apua, jos se on valvonnan toimittamiseksi tarpeellista. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tässä momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa. Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain [\(872/2011\) 9 luvun 1 §:ssä](#).

15 §

Vuosikertomus

Liikenteen turvallisuusviraston on julkaistava vuosikertomus edeltävän vuoden toiminnastaan ja lähetettävä se EU-virastolle viimeistään 30 päivänä syyskuuta. Vuosikertomuksessa on kuvattava:

- 1) rautateiden turvallisuuden kehittyminen sekä tiivistelmä yhteisten turvallisuusindikaattorien toteutumista Suomen rautatiejärjestelmässä;
- 2) merkittävät muutokset rautateiden turvallisuutta koskevassa lainsäädännössä ja sääntelyssä;
- 3) turvallisuustodistuksia ja turvallisuuslupia koskeva kehitys;
- 4) rautatieliikenteen harjoittajien ja rataverkon haltijoiden valvonnasta saadut tulokset ja kokemukset;
- 5) kunnossapidosta vastaavien yksiköiden sertifiointijärjestelmää koskevat poikkeukset;
- 6) rautatieliikenteen harjoittajien ja rataverkon haltijoiden kokemukset asiaan liittyvien yhteisten turvallisuusmenetelmien soveltamisesta.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä rautatieturvallisuudirektiivin liitteessä I tarkoitetuista turvallisuusindikaattoreista ja niiden käyttämisestä.

3 luku

Turvallisuustodistus

16 §

Turvallisuustodistus

Rataverkolla saa liikennöidä vain rautatieliikenteen harjoittaja, jolla on rautatieliikenteen harjoittamista varten turvallisuustodistus. Turvallisuustodistus osoittaa sen, että todistuksen haltijalla on käytössä turvallisuusjohtamisjärjestelmä ja että se pystyy toimimaan turvallisesti toiminta-alueellaan.

Jos rautatieyritys liikennöi suorasta kansainvälisestä rautatieliikenteestä Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä tehdyssä sopimuksessa (SopS 85/2016) tarkoitetussa rautatierajaliikenteessä vain valtakunnanrajan ja rautatieraja-aseman välillä sekä rautatieraja-asemalla sijaitsevilla raiteilla ja on rekisteröity muussa kuin ETA-valtiossa, se ei tarvitse turvallisuustodistusta, jos asianmukainen turvallisuustaso varmistetaan.

17 §

Turvallisuustodistuksen hakeminen

Rautatieliikenteen harjoittajan on haettava yhtenäistä turvallisuustodistusta Liikenteen turvallisuusvirastolta tai EU-virastolta ennen kuin se aloittaa rautatieliikenteen harjoittamisen Suomessa. Jos hakija aikoo harjoittaa rautatieliikennettä vain Suomessa, se voi hakea turvallisuustodistusta Liikenteen turvallisuusvirastolta tai EU-virastolta. Jos hakija aikoo harjoittaa rautatieliikennettä kahden tai useamman ETA-valtion alueella, sen on haettava turvallisuustodistusta EU-virastolta.

Turvallisuustodistusta on haettava ja hakemusta tarvittaessa täydennettävä Euroopan unionin rautatievirastosta ja asetuksen (EY) 881/2004 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/796, jäljempänä *EU-virastoasetus*, 12 artiklassa tarkoitetun keskitetyn palvelupisteen kautta.

Hakemuksessa on ilmoitettava hakemuksen kohteena olevan rautatieliikenteen laji, laajuus ja aiottu toiminta-alue. Hakemukseen on lisäksi liitettävä:

- 1) kopio hakijan turvallisuusjohtamisjärjestelmästä sekä selvitys siitä, että hakija täyttää yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä, yhteisissä turvallisuusmenetelmissä ja yhteisissä turvallisuustavoitteissa sekä muussa asiaa koskevassa lainsäädännössä säädetyt vaatimukset riskien hallitsemiseksi ja kuljetuspalvelujen turvalliseksi tarjoamiseksi rataverkolla;
- 2) selvitys siitä, että hakija täyttää niiden ETA-valtioiden kansallisissa säännöissä vahvistetut vaatimukset, joissa se aikoo toimia.

Hakijan on toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä toimitettava viipymättä asian ratkaisemiseksi tarpeelliset lisätiedot.

18 §

Hakemuksen käsittely

Liikenteen turvallisuusviraston on arvioitava, vastaako hakijan toiminta turvallisuusjohtamisjärjestelmää, yhteentoimivuuden teknisiä eritelmiä, yhteisiä turvallisuusmenetelmiä, yhteisiä turvallisuustavoitteita ja kansallisia sääntöjä koskevia vaatimuksia sekä muussa asiaa koskevassa lainsäädännössä säädetyt vaatimuksia. Jos turvallisuustodistusta on haettu Liikenteen turvallisuusvirastolta, virasto tutkii vaatimusten täyttymisen. Jos todistusta on haettu EU-virastolta, Liikenteen turvallisuusvirasto tutkii kansallisia sääntöjä koskevien vaatimusten täyttymisen.

Liikenteen turvallisuusvirastolla ja EU-virastolla on hakemusta käsitellessään oikeus tehdä tarkastuksia ja auditointeja 14 §:ssä säädetyllä tavalla. Jos turvallisuustodistusta Suomen rataverkolle on haettu EU-virastolta, Liikenteen turvallisuusviraston on sovittava tarkastuksista ja auditoinneista EU-viraston kanssa.

Liikenteen turvallisuusviraston on ilmoitettava hakijalle kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta hakemusasiakirjojen riittävydestä tai pyydettyä hakijaa täydentämään hakemustaan kohtuullisen määräajan kuluessa.

Ennen turvallisuustodistuksen myöntämistä viraston on tarkastettava, että muilla rautatieliikenteen harjoittajilla kuin rautatieyrityksillä on 175 §:ssä tarkoitettu vastuuvakuutus tai muu sitä vastaava järjestely. Lisäksi viraston on tarkastettava, että hakijan kalustoyksiköt ovat käyttötoimintaa ja liikenteen hallintaa koskevan yhteentoimivuuden teknisen eritelmän mukaisia siltä osin kuin eritelmaa on niihin sovellettava.

Jos turvallisuustodistusta on haettu EU-virastolta ja Liikenteen turvallisuusvirasto katsoo hakemuksen kansallisia sääntöjä koskevan osan arvioituaan, ettei hakijalle tule myöntää turvallisuustodistusta, ja EU-virasto on arviosta eri mieltä, virastojen on tarvittaessa yhteistyössä hakijan kanssa saatava aikaan virastojen hyväksyttävissä oleva arvio. Jos virastot eivät kuukauden kuluessa siitä, kun EU-virasto on ilmoittanut erimielisyytensä Liikenteen turvallisuusviraston kielteiseen arvioon, saa aikaan virastoille hyväksyttävissä olevaa arviota, EU-viraston on ratkaistava asia, ellei Liikenteen turvallisuusvirasto ole vienyt asiaa EU-virastoasetuksen 55 artiklan mukaiseen sovintomenettelyyn EU-viraston yhteydessä toimivaan valituslautakuntaan.

Jos Liikenteen turvallisuusvirasto on katsonut, että hakijalle tulee myöntää turvallisuustodistus, mutta EU-virasto on arviosta eri mieltä, virastojen on tarvittaessa yhteistyössä hakijan kanssa saatava aikaan virastojen hyväksyttävissä oleva arvio. Jos virastojen hyväksyttävissä olevaa arviota ei saada aikaan kuukauden kuluessa siitä, kun EU-

virasto on ilmoittanut erimielisyytensä Liikenteen turvallisuusviraston myönteiseen arvioon, EU-virasto ratkaisee asian.

19 §

Turvallisuustodistuksen myöntäminen

Liikenteen turvallisuusviraston on tehtävä turvallisuustodistuksen myöntämistä koskeva päätös neljän kuukauden kuluessa siitä, kun sille on toimitettu kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot ja perusteltava päätöksensä. Päätöstä tehdessään viraston on sovellettava komission delegoitua säädöstä todistuksen myöntämistä koskevista käytännön järjestelyistä. Jos rautatieliikenteen harjoittaja täyttää turvallisuustodistuksen myöntämiseksi asetetut vaatimukset, Liikenteen turvallisuusviraston on myönnettävä hakijalle turvallisuustodistus enintään viideksi vuodeksi.

Turvallisuustodistuksessa on täsmennettävä todistuksen kohteena olevan olevan rautatieliikenteen laji, laajuus ja toiminta-alue sekä tarvittaessa rautatieliikenteen harjoittajan omistamat ja sen turvallisuusjohtamisjärjestelmään sisältyvät sivuraiteet. Virasto voi sisällyttää turvallisuustodistukseen rautatiejärjestelmän turvallisuutta koskevia ehtoja, joilla varmistetaan rautatiejärjestelmän turvallisuus hakijan harjoittaman toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen.

Liikenteen turvallisuusviraston on ilmoitettava viipymättä myöntämistään turvallisuustodistuksesta sekä sen uusimisesta, muuttamisesta tai peruuttamisesta EU-virastolle. Ilmoitukseen on liitettävä tiedot rautatieliikenteen harjoittajan nimestä, osoitteesta, todistuksen antopäivästä, toiminnan lajista, laajuudesta ja toiminta-alueesta, todistuksen voimassaoloajasta sekä peruuttavan päätöksen perusteluista.

Liikenteen turvallisuusvirasto kantaa täyden vastuun myöntämistään turvallisuustodistuksista.

20 §

Turvallisuustodistuksen muuttaminen

Jos turvallisuustodistuksen haltijan harjoittaman toiminnan luonne tai laajuus muuttuu oleellisesti, sen on haettava Liikenteen turvallisuusvirastolta tai EU-virastolta 17 § 1 momentin mukaisesti turvallisuustodistuksen muuttamista siltä osin kuin muutos vaikuttaa turvallisuustodistuksen edellytyksiin. Turvallisuustodistuksen haltijan on lisäksi ilmoitettava viipymättä Liikenteen turvallisuusvirastolle ja EU-virastolle turvallisuustodistuksen edellytyksiin vaikuttavista muista merkittävistä muutoksista.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi lisäksi tarvittaessa turvallisuustodistuksen haltijan hakemuksesta muuttaa myöntämäänsä turvallisuustodistusta, jos turvallisuustodistuksen myöntämisen edellytyksiä koskevia säännöksiä tai määräyksiä muutetaan olennaisesti.

Jos turvallisuustodistuksen haltija haluaa laajentaa toiminta-alueitaan Suomessa, se on haettava turvallisuustodistuksen laajentamista Liikenteen turvallisuusvirastolta keskitetyn palvelupisteen kautta, jonka on käsiteltävä asia soveltuvin osin 18-19 §:ien mukaisesti. Jos turvallisuustodistuksen haltija haluaa laajentaa toimintaansa toiseen ETA-valtioon, sen tulee hakea turvallisuustodistuksen laajentamista EU-virastolta.

Liikenteen turvallisuusviraston on ilmoitettava turvallisuustodistuksen edellytyksiin vaikuttavista 1 momentissa tarkoitetuista merkittävistä muutoksista asianomaiselle toisen ETA-valtion kansalliselle turvallisuusviranomaiselle ja EU-virastolle.

Liikenteen turvallisuusviraston on käytettävä valvontatoimien aikana kerättyjä tietoja, kun se uudistaa myöntämiään yhtenäisiä turvallisuustodistuksia tai turvallisuuslupia.

21 §

Liikenteen turvallisuusviraston myöntämän turvallisuustodistuksen peruuttaminen

Jos Liikenteen turvallisuusviraston myöntämän turvallisuustodistuksen haltija ei enää täytä turvallisuustodistuksen myöntämisen edellytyksiä, Liikenteen turvallisuusviraston on varattava turvallisuustodistuksen haltijalle tilaisuus korjata puutteellisuus kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta kuukautta lyhyempi. Viraston on määräajan jälkeen peruutettava turvallisuustodistuksen haltijaa kuultuaan myöntämänsä turvallisuustodistus tai sen osa kokonaan tai määräajaksi, jos todistuksenhaltija ei ole korjannut puutteellisuutta tai ei enää muutoin täytä turvallisuustodistuksen myöntämisen edellytyksiä, ja puutetta on pidettävä olennaisena.

Virasto voi kuitenkin peruuttaa myöntämänsä turvallisuustodistuksen välittömästi, jos kysymyksessä on erityisen vakava puutteellisuus, josta voi aiheutua vaaraa rautatiejärjestelmän turvallisuudelle

Viraston on peruutettava myöntämänsä turvallisuustodistus, jos virasto toteaa, että turvallisuustodistuksen haltija ei ole aloittanut rautatieliikenteen harjoittamista tai hakenut toimilupaa rautatieliikenteen harjoittamista varten taikka ryhtynyt muihin toimenpiteisiin rautatieliikenteen käynnistämiseksi 12 kuukauden kuluessa turvallisuustodistuksen myöntämisestä.

Liikenteen turvallisuusviraston on ilmoitettava turvallisuustodistuksen peruuttamisesta EU-virastolle ja liikenne- ja viestintäministeriölle.

22 §

EU-viraston myöntämän turvallisuustodistuksen peruuttaminen

Jos EU-viraston myöntämän turvallisuustodistuksen haltija ei enää täytä turvallisuustodistuksen myöntämisen edellytyksiä, Liikenteen turvallisuusviraston on pyydettävä EU-virastoa rajoittamaan todistusta tai peruuttamaan se.

Jos EU-virasto ja Liikenteen turvallisuusvirasto ovat tarvittavista toimenpiteistä eri mieltä, sovelletaan rautatieturvallisuudirektiivin 10 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua sovintomenettelyä. Jos sovintomenettelyssä päädytään siihen, että turvallisuustodistusta ei rajoiteta eikä peruuteta, Liikenteen turvallisuusviraston asettamat väliaikaiset turvallisuustoimenpiteet keskeytetään.

Jos Liikenteen turvallisuusvirasto havaitsee rautatiejärjestelmää valvoessaan vakavan turvallisuusrisikin, se voi soveltaa väliaikaisia turvallisuustoimenpiteitä toiminnan rajoittamiseksi tai keskeyttämiseksi. Jos turvallisuusriski liittyy EU-virastolta turvallisuustodistuksen saaneen rautatieliikenteen harjoittajan toimintaan, Liikenteen turvallisuusviraston on välittömästi ilmoitettava asiasta EU-virastolle. Liikenteen turvallisuusviraston on tehtävä yhteistyötä EU-viraston kanssa ratkaisun löytämiseksi ja peruutettava tai mukautettava väliaikaisia turvallisuustoimenpiteitä EU-viraston pyytäessä.

Liikenteen turvallisuusviraston päätökseen väliaikaisista turvallisuustoimenpiteistä saa hakea muutosta 180 §:n mukaisesti. Tällaisessa tapauksessa väliaikaisia turvallisuustoimenpiteitä voidaan soveltaa tuomioistuinkäsittelyn loppuun, sanotun kuitenkin rajoittamatta turvallisuudirektiivin 17 artiklan 5 kohdan soveltamista.

Jos väliaikaista toimenpidettä sovelletaan pidempään kuin kolme kuukautta, Liikenteen turvallisuusviraston on pyydettävä EU-virastoa rajoittamaan yhtenäistä turvallisuustodistusta tai peruuttamaan se. Tällöin sovelletaan rautatieturvallisuusdirektiivin 17 artiklan 5 kohdassa säädettyä menettelyä.

4 luku

Turvallisuuslupa

23 §

Turvallisuuslupa ja sen hakeminen

Rataverkon haltijalla on oltava rataverkon suunnittelua, kunnossapitoa ja käyttöä varten turvallisuuslupa.

Rataverkon haltijan on haettava turvallisuuslupaa Liikenteen turvallisuusvirastolta, jonka on annettava hakijoille tietoa turvallisuuslupia koskevista vaatimuksista ja vaadituista asiakirjoista. Hakijan on liitettävä hakemukseen selvitykset turvallisuusluvan edellytysten täyttymisestä.

Hakijan on viraston pyynnöstä toimitettava viipymättä ja viimeistään kuukauden kuluessa viraston lisäselvityspyynnön tiedoksisaannista asian ratkaisemiseksi tarpeelliset lisätiedot.

24 §

Turvallisuusluvan myöntäminen

Jos hakijan turvallisuusjohtamisjärjestelmä täyttää sille 8 §:ssä säädetyt vaatimukset ja hakija osoittaa turvallisuusjohtamisjärjestelmällään ja muilla sisäisillä menettelyillä voivansa varmistaa rataverkon turvallisen suunnittelun, kunnossapidon ja käytön, Liikenteen turvallisuusviraston on myönnettävä hakijalle turvallisuuslupa viideksi vuodeksi. Myöntämällään turvallisuusluvalla Liikenteen turvallisuusvirasto hyväksyy rataverkon haltijan turvallisuusjohtamisjärjestelmän ja ne menettelyt, joihin rataverkon haltija on ryhtynyt rataverkkoa koskevien sääntöjen ja määräysten noudattamiseksi.

Liikenteen turvallisuusviraston on tehtävä päätös turvallisuusluvan myöntämisestä neljän kuukauden kuluessa siitä, kun virastolle on toimitettu kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot. Jos kyseessä on valtion rajan ylittävä rataverkko, viraston on tehtävä yhteistyötä toimivaltaisen kansallisen turvallisuusviranomaisen kanssa.

Virasto voi sisällyttää turvallisuuslupaan rautatiejärjestelmän turvallisuutta koskevia ehtoja, joilla varmistetaan rautatiejärjestelmän turvallisuus hakijan harjoittaman toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen.

Liikenteen turvallisuusviraston on ilmoitettava kahden viikon kuluessa, myöntämästään turvallisuusluvasta sekä sen uusimisesta, muuttamisesta tai peruuttamisesta EU-virastolle. Ilmoitukseen on liitettävä tiedot rataverkon haltijan nimestä, osoitteesta, todistuksen antopäivästä, toiminnan laajuudesta ja luvan voimassaoloajasta sekä peruuttavan päätöksen perusteluista.

25 §

Turvallisuusluvan muuttaminen

Rataverkon haltijan on ilmoitettava viipymättä Liikenteen turvallisuusvirastolle turvallisuuslupaansa vaikuttavista merkittävästä muutoksista.

Virasto voi 1 momentin mukaisen ilmoituksen saatuaan turvallisuusluvan haltijan hakemuksesta muuttaa myöntämäänsä rataverkon haltijan turvallisuuslupaa, jos turvallisuusluvan myöntämisen edellytykset ovat muuttuneet. Virasto voi lisäksi tarvittaessa turvallisuusluvan haltijan hakemuksesta muuttaa myöntämäänsä turvallisuuslupaa, jos turvallisuusluvan myöntämisen edellytyksiä koskevia säännöksiä tai määräyksiä muutetaan olennaisesti. Virasto voi vaatia turvallisuusluvan haltijaa hakemaan turvallisuusluvan muuttamista.

26 §

Turvallisuusluvan peruuttaminen

Jos turvallisuusluvan haltija ei enää täytä turvallisuusluvan myöntämisen edellytyksiä, Liikenteen turvallisuusviraston on varattava turvallisuusluvan haltijalle tilaisuus korjata puutteellisuus kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta kuukautta lyhyempi. Viraston on määräajan jälkeen ja turvallisuusluvan haltijaa kuultuaan peruutettava myöntämänsä turvallisuuslupa tai sen osa kokonaan tai määräajaksi, jos luvanhaltija ei ole korjannut puutteellisuutta tai ei enää muutoin täytä turvallisuusluvan myöntämisen edellytyksiä, ja puutetta on pidettävä olennaisena.

Virasto voi kuitenkin peruuttaa turvallisuusluvan välittömästi, jos kysymyksessä on erityisen vakava puutteellisuus, josta voi aiheutua vaaraa rautatiejärjestelmän turvallisuudelle

Jos Liikenteen turvallisuusvirasto toteaa, että rataverkon haltija ei enää täytä turvallisuuslupansa ehtoja, sen on rajoitettava kyseistä lupaa tai peruutettava se ja perusteltava päätöksensä.

5 luku

Yksityisraiteen haltijan ilmoitusmenettelyä koskevat vaatimukset

27 §

Yksityisraiteen hallinnasta ilmoittaminen

Jos 1 §:n 6 momentissa tarkoitettu yksityisraiteen haltija valitsee tässä luvussa tarkoitetun ilmoitusmenettelyn lain 23 §:ssä tarkoitettua turvallisuusluvan sijasta, yksityisraiteen haltijan on tehtävä harjoittamastaan toiminnasta joka kolmas vuosi viimeistään 31 päivänä toukokuuta kirjallinen ilmoitus Liikenteen turvallisuusvirastolle. Ilmoitus on tehtävä erikseen jokaisen yksityisraiteen haltijan hallinnoiman raiteistokokonaisuuden osalta. Jos kyseessä on uusi yksityisraiteen haltija, sen on tehtävä ilmoitus viimeistään kuusi kuukautta ennen toiminnan aloittamista.

Yksityisraiteen hallintaa koskevassa ilmoituksessa on oltava yksityisraiteen haltijan nimi ja täydelliset yhteystiedot. Ilmoitukseen on liitettävä kopio turvallisuuden hallintajärjestelmästä, jolla ilmoittaja osoittaa voivansa varmistaa turvallisen yksityisraiteen hallinnan ja käytön. Lisäksi yksityisraiteen haltijan on ilmoitusta tehdessään vakuutettava, että sen toiminta täyttää 28 ja 29 §:ssä säädetyt yksityisraiteen hallintaa koskevat vaatimukset.

Yksityisraiteen haltijan on viipymättä ilmoitettava 2 momentissa tarkoitetuissa tiedoissa tapahtuneista muutoksista kirjallisesti Liikenteen turvallisuusvirastolle. Ilmoitus on tehtävä myös toiminnan lopettamisesta.

Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada yksityisraiteen haltijaa ja sen toimitusjohtajaa tai muuta liikkeenjohtotehtäviin määrättyä henkilöä koskevia tietoja rikosrekisteristä, sakkorekisteristä, ulosottorekisteristä ja verotuksen tietojärjestelmästä tässä pykälässä tarkoitetun ilmoituksen käsittelyä ja 14 §:ssä tarkoitettua viranomaisvalvontaa varten.

Jos ilmoitetut tiedot ovat puutteellisia tai ilmoitus on muutoin puutteellinen, Liikenteen turvallisuusviraston on viipymättä varattava yksityisraiteen haltijalle tilaisuus täydentää ilmoitustaan kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta viikkoa lyhyempi.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tässä pykälässä tarkoitettujen ilmoitettavien tietojen sisällöstä ja niiden toimittamisesta Liikenteen turvallisuusvirastolle.

28 §

Turvallisuuden hallintajärjestelmä

Yksityisraiteen haltijan on kuvattava turvallisuuden hallintajärjestelmässään:

- 1) toimintansa laatu ja laajuus
- 2) organisaatio ja vastuunjako
- 3) rataverkon käytettävyyden varmistaminen ja kunnossapito
- 4) tarvittaessa siirtotyötä koskevat menettelyt sekä kaluston kunnossapito
- 5) omavalvontasuunnitelma ja omavalvonnan toteuttamistavat
- 6) keinot yksityisraiteella liikennöivien rautatieliikenteen harjoittajien henkilöstön pätevyyden varmistamiseen
- 7) kaikkien organisaation toimintaan kuuluvien rautatiejärjestelmän riskien hallinta.

Turvallisuuden hallintajärjestelmä on tehtävä kirjallisesti ja siitä on tiedotettava koko yksityisraiteen haltijan henkilöstölle. Yksityisraiteen haltijan toimitusjohtaja tai muu liikkeenjohtamisesta vastaava henkilö vastaa turvallisuuden hallintajärjestelmän tehokkaasta käyttöön ottamisesta ja ylläpitämisestä.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkemmat määräykset turvallisuuden hallintajärjestelmän sisällöstä.

29 §

Yksityisraiteen hallintaa koskevat muut vaatimukset

Siirtotyötä tekevän yksityisraiteen haltijan on lisäksi otettava toimintansa harjoittamista varten riittävä vastuuvakuutus tai muu sitä vastaava järjestely.

Yksityisraiteen haltija vastaa rautatiejärjestelmän turvallisesta käytöstä ja käyttöön liittyvien riskien hallinnasta harjoittamansa toiminnan osalta.

30 §

Siirtotyö yksityisraiteella ja vierailu valtion rataverkolla

Liikennöintiin yksityisraiteella tarvitaan 16 §:n mukainen turvallisuustodistus.

Turvallisuustodistusta ei kuitenkaan tarvita, jos yksityisraiteen haltija tekee tai teettää pelkästään omaan toimintaansa liittyvää kaluston siirtotyötä. Yksityisraiteen haltijan on kuitenkin ilmoitettava kaluston siirtotyöstä yksityisraiteen hallinnasta 27 §:n mukaisesti

ilmoittaessaan sekä huolehtia siitä, että kaluston siirtotyötä tekevät henkilöt ovat tehtäviinsä koulutettuja ja päteviä ja että kaluston siirtotyöhön liittyvät menettelyt on kuvattu sen turvallisuuden hallintajärjestelmässä.

Jos kaluston siirtotyö ulottuu liittyvälle toisen yksityisraiteen haltijan hallinnoimalle raiteistolle, siirtotyöstä on ilmoitettava jokaisen ilmoitusmenettelyn piirissä olevan liittyvän raiteiston 27 §:n mukaisessa ilmoituksessa ja sen ehdoista on sovittava erikseen kyseisen rataverkon haltijan kanssa. Valtion rataverkolle päättyvää siirtotyötä voidaan tehdä, jos liikennöintipaikka on sellainen, että siirtotyötä voidaan tehdä turvallisesti valtion rataverkon haltijan asettamilla ehdoilla.

Kaluston siirtotyötä voidaan harjoittaa ainoastaan rajatulla alueella, joka voidaan varata siirtotyön käyttöön määrätyksi ajaksi. Liikennöinti samalla alueella ei ole sallittu siirtotyön ollessa käynnissä.

31 §

Yhteistyövelvoite

Yksityisraiteen haltijan on tehtävä yhteistyötä muiden rautatiealan toimijoiden kanssa ja sovittava menettelyistä, joita noudatetaan rataverkkojen liityntäkohdissa sekä otettava menettelyt huomioon turvallisuuden hallintajärjestelmässään.

32 §

Yksityisraiteen haltijoiden ilmoitusten luettelointi

Liikenteen turvallisuusvirasto ylläpitää luetteloa, johon se tallentaa yksityisraiteen haltijoiden 27 §:n nojalla ilmoittavat tiedot. Luetteloon tallennettuja tietoja virasto käyttää sille tämän luvun mukaan kuuluvien tehtävien ja velvoitteiden hoitamisessa. Tiedot luettelosta poistetaan välittömästi, jos yksityisraiteen haltija ei enää kuulu ilmoitusmenettelyn piiriin.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetuista tiedoista ja niiden toimittamisesta.

6 luku

Yhteentoimivuus

33 §

Yhteentoimivuuden perusteet

Rautatiejärjestelmän, sen osajärjestelmien ja yhteentoimivuuden osatekijöiden on täytettävä rautatiejärjestelmän olennaiset vaatimukset, joita on noudatettava osajärjestelmän ja yhteentoimivuuden osatekijän suunnittelussa, valmistuksessa, markkinoille saattamisessa, käyttöönotossa, parantamisessa, uudistamisessa ja käytössä.

Olennaiset vaatimukset koskevat osajärjestelmien turvallisuutta, luotettavuutta ja käyttökuntoa, terveysvaikutuksia, ympäristövaikutuksia, teknistä yhteensopivuutta sekä esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Tarkemmat säännökset yhteentoimivuudesta Euroopan unionissa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/797, jäljempänä *yhteentoimivuusdirektiivi*, liitteessä II tarkoitetuista rautatiejärjestelmän osajärjestelmistä ja

liitteessä III tarkoitettujen olennaisten vaatimusten sisällöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Kiinteän osajärjestelmän on oltava tässä laissa säädetyllä tavalla ja yhteentoimivuuden teknisten eritelmien soveltamisstrategiat huomioiden niiden yhteentoimivuuden teknisten eritelmien ja kansallisten sääntöjen mukaisia, jotka ovat voimassa silloin kun sille haetaan käyttöönottolupaa. Kalustoyksikön on oltava tässä laissa säädetyllä tavalla ja yhteentoimivuuden teknisten eritelmien soveltamisstrategiat huomioiden niiden yhteentoimivuuden teknisten eritelmien ja kansallisten sääntöjen mukaisia, jotka ovat voimassa silloin kun sille haetaan markkinoillesaattamislupaa. Kiinteiden osajärjestelmien ja liikkuvan kaluston yhdenmukaisuutta ja vastaavuutta on ylläpidettävä jatkuvasti niiden käytön ajan.

34 §

Yhteentoimivuuden teknisten eritelmien soveltamatta jättäminen

Jos yhteentoimivuuden teknisessä eritelmässä ei ole säädetty Suomea koskevasta erityistapauksesta, Liikenteen turvallisuusvirasto voi rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusdirektiivin 7 artiklan mukaisesti pyytää mahdollisuutta jättää soveltamatta yhteentoimivuuden teknistä eritelmää, jos:

- 1) osajärjestelmää tai sen uudistamista tai parantamista koskeva hanke on eritelmän soveltamisen alkamispäivänä pitkälle edennyt hanke tai hanketta koskevaa sopimusta on ryhdytty toteuttamaan;
- 2) eritelmää ei voida soveltaa onnettomuuden tai luonnonkatastrofin vuoksi taloudellisista tai teknisistä syistä, jolloin eritelmän soveltamatta jättäminen voidaan sallia vain kunnes verkko on saatettu ennalleen;
- 3) osajärjestelmän uudistamista, parantamista tai laajentamista koskevassa hankkeessa eritelmän soveltaminen vaarantaisi hankkeen taloudellisen elinkelpoisuuden tai rautatiejärjestelmän yhtenäisyyden;
- 4) poikkeus koskee kalustoyksikköä, jonka lähtö- tai määräpaikkana on kolmas maa, jonka raideleveys poikkeaa Euroopan unionissa pääasiallisesti käytetystä raideleveydestä; tai
- 5) osajärjestelmää tai sen uudistamista tai parantamista koskeva hanke toteutetaan alueella, joka on maantieteellisten erityisolosuhteiden vuoksi erillään muusta Euroopan unionin rataverkosta.

Hankintayksikkö tai sen Euroopan unioniin sijoittunut edustaja voi esittää Liikenteen turvallisuusvirastolle, että virasto 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa ilmoittaa komissiolle, yhteentoimivuuden teknisen eritelmän tai sen osan soveltamatta jättämisestä. Jos virasto pitää ilmoitusta perusteltuna, se toimittaa sen komissiolle. Ensimmäisen momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ilmoitus Liikenteen turvallisuusvirastolle on tehtävä yhdeksän kuukauden kuluessa kyseisen yhteentoimivuuden teknisen eritelmän voimaantulosta.

Hankintayksikkö tai sen Euroopan unioniin sijoittunut edustaja voi esittää Liikenteen turvallisuusvirastolle, että virasto 1 momentin 3, 4 ja 5 kohdissa tarkoitetuissa tapauksissa pyytää komissiolta, yhteentoimivuuden teknisen eritelmän tai sen osan soveltamatta jättämistä. Jos virasto pitää pyyntöä perusteltuna, se toimittaa pyynnön komissiolle.

Hankintayksikön on liitettävä pyyntöön tai ilmoitukseen tiedot niistä töistä, tavaroista ja palveluista, joita poikkeuspyyntö koskee, ja perustelut eritelmästä poikkeamiselle ja ehdotus yhteentoimivuuden teknisen eritelmän sijasta sovellettaviksi säännöiksi. Lisäksi hankintayksikön on 1 momentin 1 kohdan mukaista poikkeusta pyydetessä toimitettava virastolle tiedot niistä perusteluista, joiden mukaan hanketta voidaan pitää pitkälle edenneenä hankkeena.

Virasto voi myöntää hankintayksikölle oikeuden vaihtoehtoisten sääntöjen soveltamiseen jo ennen kuin komissio on hyväksynyt poikkeuksen.

Tarkemmat säännökset yhteentoimivuuden teknisen eritelmän soveltamatta jättämistä koskevasta pyynnöstä, liitteeksi tarvittavista asiakirjoista ja menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

35 §

Ratarekisteri

Liikenteen turvallisuusvirasto pitää rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuden edistämiseksi ratarekisteriä. Ratarekisteriin sisällytetään tiedot rataverkkoon kuuluvien osajärjestelmien tai osajärjestelmien osien ominaisuuksista sekä siitä, ovatko ne yhteensopivia yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä esitettyjen ominaisuuksien kanssa.

Rataverkon haltijoiden on toimitettava rekisteriin ajantasaiset tiedot hallinnoimastaan rataverkosta. Lisäksi rataverkon haltijoiden on toimitettava rekisteriin ajantasaiset tiedot rataverkkoon tehtävistä muutoksista.

Tarkemmat säännökset tietojen toimittamisesta rekisteriin ja siihen liittyvistä määräajoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 luku

Kansallinen sääntely yhteentoimivuudesta

36 §

Tekniset kansalliset säännöt

Kansallisia sääntöjä, jotka koskevat olennaisten vaatimusten soveltamista ja tarvittaessa vaatimusten täyttämiseksi hyväksyttäviä kansallisia menetelmiä sovelletaan seuraavissa tapauksissa:

- 1) jos yhteentoimivuuden tekniset eritelmät eivät osin tai kokonaan kata olennaisia vaatimuksia, mukaan lukien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien avoimia kohtia;
- 2) jos ETA-valtion kansallinen turvallisuusviranomaisena on ilmoittanut yhden tai useamman yhteentoimivuuden teknisen eritelmän tai niiden osan soveltamatta jättämisestä 34 §:n mukaisesti;
- 3) jos jokin erityistapaus edellyttää sellaisten teknisen sääntöjen soveltamista, jotka eivät sisälly asianomaiseen yhteentoimivuuden tekniseen eritelmaan;
- 4) jos kansallisia sääntöjä käytetään täsmentämään nykyisiä järjestelmiä siten rajoitettuna, että tavoitteena on arvioida kalustoyksikön ja verkon teknistä yhteensopivuutta;
- 5) jos yhteentoimivuuden tekniset eritelmät eivät kata verkkoja tai kalustoyksiköjä; tai
- 6) kun on toteutettava kiireellisesti tilapäinen ennaltaehkäisevä toimenpide, erityisesti onnettomuuden jälkeen.

37 §

Ilmoitettavat tekniset kansalliset säännöt

Edellä 36 §:n 1 momentin mukaisten kansallisten sääntöjen koko teksti on ilmoitettava komissiolle ja virastolle EU-virastoasetuksen 27 artiklan mukaista tietoteknistä järjestelmää käyttäen:

- 1) aina kun sääntöjä muutetaan;

- 2) kun on tehty yhteentoimivuuden teknistä eritelmaa noudattamatta jättämistä koskeva pyyntö 34 §:n mukaisesti;
- 3) kun kansallisista säännöistä tulee tarpeettomia sen jälkeen, kun asianomainen yhteentoimivuuden tekninen eritelma on julkaistu tai kun sitä on tarkastettu.

Uusia kansallisia teknisiä sääntöjä saa antaa ainoastaan, jos:

- 1) yhteentoimivuuden tekninen eritelma ei täytä olennaisia vaatimuksia kaikilta osin;
- 2) on toteutettava kiireellinen korjaava ja uusia onnettomuuksia ennalta ehkäisevä toimenpide, erityisesti onnettomuuden jälkeen.

Kansallisen säännön tarve on perusteltava, kun se ilmoitetaan komissiolle ja EU-virastolle.

38 §

Teknisten kansallisten sääntöjen ilmoittaminen

Liikenteen turvallisuusviraston on toimitettava uusien kansallisten sääntöjen luonnokset komissiolle ja EU-virastolle tarkistettavaksi ennen ehdotetun uuden säännön käyttöönottoa EU-virastoasetuksen 27 artiklan mukaista tietoteknistä järjestelmää käyttäen ja virastoasetuksen 25 artiklan 1 kohdassa tarkoitettussa määräajassa. Luonnoksen on oltava tarpeeksi kehittynyt, jotta EU-virasto voi arvioida sitä. Jos kansallista rautatieturvallisuutta koskevaa sääntöä valmistele jokin muu viranomais kuin Liikenteen turvallisuusvirasto, tämän on toimitettava kyseisen kansallisen säännön luonnos virastolle, joka toimittaa luonnoksen komissiolle ja EU-virastolle.

Liikenteen turvallisuusviraston on toimitettava komissiolle ja EU-virastolle myös annetut kansalliset säännöt tarkistettavaksi EU-virastoasetuksen 27 artiklan mukaista tietoteknistä järjestelmää käyttäen ja virastoasetuksen 26 artiklan 1 kohdassa tarkoitettussa määräajassa. Sellaisia kansallisia sääntöjä, joita ei ole ilmoitettu komissiolle ja EU-virastolle, ei saa sovelletaan.

Jos kyseessä ovat kiireelliset ehkäisevät toimenpiteet, kansallinen sääntö voidaan hyväksyä ja sitä voidaan soveltaa välittömästi.

Puhtaasti paikallisia sääntöjä ja rajoituksia ei tarvitse ilmoittaa, mutta ne on tallennettava ratarekisteriin.

39 §

Yhteentoimivuusmääräykset

Liikenteen turvallisuusvirasto voi turvallisuuden ja teknisen toimivuuden varmistamiseksi antaa tarkempia määräyksiä seuraavista asioista:

- 1) liikennöinnistä, liikenteenohjauksesta ja ratatyöstä;
- 2) rataverkolla käytettävästä kalustosta;
- 3) radasta, radan rakenteista ja laitteista sekä radan kunnossapidosta;
- 4) rautateillä käytettävistä turvalaitteista, opastimista, opasteista ja merkeistä;
- 5) rautatieliikenteen tallenteiden tallentamistavoista ja säilyttämisaajoista.

40 §

Poikkeuslupa

Liikenteen turvallisuusvirasto voi erityisen painavasta syystä myöntää luvan poiketa antamistaan määräyksistä, jos rautatiejärjestelmän turvallisuus ja tekninen toimivuus eivät vaarannu. Päätöksessä voidaan asettaa ehtoja ja rajoituksia turvallisuuden varmistamiseksi.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi vaatia hakijaa arvioimaan riskit. Poikkeuslupaa on haettava ennen toimenpiteisiin ryhtymistä.

8 luku

Osatekijöiden markkinoille saattaminen

41 §

Osatekijöiden markkinoille saattaminen

Yhteentoimivuuden osatekijän voi saattaa markkinoille vain, jos se mahdollistaa unionin rautatiejärjestelmän toteuttamisen ja on samalla olennaisten vaatimusten mukainen. Yhteentoimivuuden osatekijää on käytettävä tarkoitustaan vastaavalla tavalla. Se on asennettava ja sitä on pidettävä kunnossa asianmukaisella tavalla.

Yhteentoimivuuden osatekijä on olennaisten vaatimusten mukainen, jos se on asianomaisen yhteentoimivuuden teknisen eritelmän vaatimusten tai näiden noudattamiseksi kehitettyjen eurooppalaisten eritelmien mukainen.

Yhteentoimivuuden osatekijän vaatimustenmukaisuus on osoitettava valmistajan tai sen valtuutetun edustajan päiväämällä ja allekirjoittamalla EY-vaatimustenmukaisuusvakuutuksella tai EY-käyttöönsoveltuvuusvakuutuksella, jossa ilmoitetaan, että osatekijän vaatimustenmukaisuutta tai käyttöönsoveltuvuutta arvioitaessa on noudatettu asianomaisen yhteentoimivuuden teknisen eritelmän mukaisia menettelyjä.

Varaosat sellaiseen osajärjestelmään, joka on otettu käyttöön ennen osajärjestelmää koskevan yhteentoimivuuden teknisen eritelmän voimaantuloa, voidaan asentaa soveltamatta niihin asianomaista yhteentoimivuuden teknistä eritelmää koskevaa vaatimustenmukaisuuden tai käyttöönsoveltuvuuden arviointimenettelyä

42 §

Yhteentoimivuuden osatekijän markkinakelpoisuus

Jos yhteentoimivuuden osatekijä ei täytä olennaisia vaatimuksia, sitä ei saa saattaa markkinoille, pitää kaupan, myydä tai muutoin luovuttaa toiselle rautatiejärjestelmässä käytettäväksi tai käyttää tässä järjestelmässä.

Olennaiset vaatimukset täyttävän yhteentoimivuuden osatekijän saattamista markkinoille, kaupan pitämistä, myyntiä tai muuta luovutusta tai käyttöä ei saa kieltää, rajoittaa tai vaikeuttaa muulla kuin tässä tai muussa laissa säädetyllä tai lain nojalla määrätyllä olennaisten vaatimusten noudattamisesta johtuvalla perusteella.

Jos osatekijälle on jo suoritettu tarkastus osana EY-vaatimustenmukaisuus- tai EY-käyttöönsoveltuvuusvakuutuksen antamiseen liittyvää menettelyä, sitä ei saa vaatia uudelleen.

43 §

EY-vaatimustenmukaisuus- tai käyttösoveltuvuusvakuutusta koskeva menettely

Valmistajan tai sen valtuutetun edustajan on noudatettava kyseistä osatekijää koskevan yhteentoimivuuden teknisen eritelmän säännöksiä laatiessaan yhteentoimivuuden osatekijän EY-vaatimustenmukaisuus tai EY-käyttöönsoveltuvuusvakuutuksen.

Tätä varten valmistajan tai sen valtuutetun edustajan on pyydettävä ilmoitettua laitosta suorittamaan yhteentoimivuuden osatekijän vaatimustenmukaisuuden tai käyttöönsoveltuvuuden arviointi, jos asianomaisessa yhteentoimivuuden teknisessä eritelmässä niin edellytetään.

Jos yhteentoimivuuden osatekijästä on annettu muita seikkoja koskevia EU-säädöksiä, EY-vaatimustenmukaisuus- tai käyttösoveltuvuusvakuutuksessa on ilmaistava, että yhteentoimivuuden osatekijä täyttää myös näiden säännösten vaatimukset.

Jos valmistaja tai sen valtuutettu edustaja eivät ole täyttäneet 1 ja 3 momentissa säädettyjä velvoitteita, velvoitteet siirtyvät koskemaan jokaista, joka saattaa markkinoille yhteentoimivuuden osatekijän. Samat velvoitteet koskevat myös eri alkuperää olevan yhteentoimivuuden osatekijän tai niiden osien jokaista kokoajaa ja valmistajaa, joka valmistaa yhteentoimivuuden osatekijöitä omaan käyttöönsä.

44 §

Olennaisten vaatimusten noudattamatta jättäminen yhteentoimivuuden osatekijöissä

Jos Liikenteen turvallisuusvirasto katsoo, että EY-vaatimuksenmukaisuusvakuutus on laadittu virheellisesti tai muutoin epäasianmukaisesti, valmistajan tai sen Euroopan unioniin sijoittuneen edustajan on viraston vaatimuksesta saatettava yhteentoimivuuden osatekijä vaatimustenmukaiseksi. Jos vaatimustenvastaisuus jatkuu, viraston on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sanotun yhteentoimivuuden osatekijän markkinoille saattamisen rajoittamiseksi tai kieltämiseksi taikka varmistettava osatekijän poistaminen markkinoilta 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Jos yhteentoimivuuden osatekijä, jolle on myönnetty EY-vaatimustenmukaisuus- tai EY-käyttösoveltuvuusvakuutus ja joka on saatettu markkinoille, ei tarkoituksensa mukaisesti käytettynä todennäköisesti täytä olennaisia vaatimuksia, Liikenteen turvallisuusviraston on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet osatekijän käyttöalan rajoittamiseksi, sen käytön kieltämiseksi tai sen poistamiseksi markkinoilta tai takaisin vetämiseksi. Liikenteen turvallisuusviraston on välittömästi ilmoitettava komissiolle, EU-virastolle ja muille ETA-valtioille toteutetuista toimenpiteistä ja esitettävä päätökseen johtaneet syyt ja erityisesti johtuuko vaatimustenvastaisuus:

- 1) olennaisen vaatimusten noudattamatta jättämisestä;
- 2) eurooppalaisten eritelmien virheellisestä soveltamisesta, silloin kun näitä eritelmiä on ollut sovellettava;
- 3) eurooppalaisissa eritelmissä olevista puutteista.

Jos 2 momentissa tarkoitettu päätös on seurausta eurooppalaisten eritelmien puutteellisuudesta, Liikenteen turvallisuusviraston on viraston toimivalta huomioon ottaen yhteistyössä muiden vastuussa olevien tahojen kanssa ryhdyttävä johonkin tai useampaan seuraavista toimenpiteistä:

- 1) kyseiset eritelmät poistetaan kokonaan tai osittain julkaisuista, joissa ne esiintyvät;
- 2) jos asiaa koskeva eritelmä on yhdenmukaistettu standardi, tämä standardin käyttöä rajoitetaan tai se peruutetaan eurooppalaisesta standardoinnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen EU N:o 1025/2012 11 artiklan mukaisesti;
- 3) yhteentoimivuuden tekninen eritelmä tarkistetaan yhteentoimivuusdirektiivin 6 artiklan mukaisesti.

Jos yhteentoimivuuden osatekijä, jolle on annettu EY-vaatimustenmukaisuusvakuutus, osoittautuu olennaisen vaatimusten vastaiseksi, Liikenteen turvallisuusviraston on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet vakuutuksen laatintua yksikköä vastaan sekä ilmoitettava niistä komissiolle ja muille ETA-valtiolle.

9 luku

Osajärjestelmät

45 §

Osajärjestelmien vapaa liikkuvuus

Olenaiset vaatimukset täyttävän rakenteellisen osajärjestelmän valmistamista, käyttöönottoa tai käyttöä ei saa kieltää, rajoittaa tai vaikeuttaa muulla kuin tässä tai muussa laissa säädetyllä tai lain nojalla määrätyllä olennaisten vaatimusten noudattamisesta johtuvalla perusteella.

Jos osajärjestelmälle on jo suoritettu tarkastus osana EY-tarkastusvakuutuksen antamiseen liittyvää menettelyä tai muussa ETA-valtioissa ennen yhteentoimivuusdirektiivin voimaantuloa tai sen jälkeen vastaavien vaatimusten noudattamisen varmistamiseksi vastaavissa käyttöolosuhteissa, sitä ei saa vaatia uudelleen.

46 §

Vaatimustenmukaisuusolettama

Liikenteen turvallisuusviraston on pidettävä olennaisten vaatimusten mukaisina sellaisia Euroopan unionin rautatiejärjestelmän rakenteellisia osajärjestelmiä, joilla on asianmukainen EY-tarkastusvakuutus. EY-tarkastusvakuutus laaditaan viittaamalla yhteentoimivuuden teknisiin eritelmiin 47 §:n mukaisesti ja kansallisiin sääntöihin 49 §:n mukaisesti.

Yhteentoimivuuden osatekijöiden ja osajärjestelmien on katsottava täyttävän kyseisten standardien soveltamisalaan kuuluvat olennaiset vaatimukset, kun ne ovat sellaisten standardien tai niiden osien mukaisia, joiden viitetiedot on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

47 §

Hakijan tehtävät EY-tarkastusvakuutuksen laatimismenettelyssä

Markkinoillesaattamista ja käyttöönottoa varten hakijan on pyydettävä tarvittavan EY-tarkastusvakuutuksen laatimiseksi tätä tarkoitusta varten valitsemaansa yhtä tai useampaa ilmoitettua laitosta suorittamaan 48 §:n nojalla annetussa asetuksessa vahvistettu EY-tarkastusvakuutusmenettely ja Liikenteen turvallisuusvirastoa suorittamaan 49 §:n nojalla annetussa asetuksessa vahvistettu FI-tarkastusmenettely

Hakijan on laadittava osajärjestelmän EY-tarkastusvakuutus. Hakijan on vakuutettava yksinomaisella vastuullaan, että asianomaiselle osajärjestelmälle on tehty asiaa koskevat tarkastusmenettelyt ja että se täyttää asiaa koskevan unionilainsäädännön ja asiaa koskevien kansallisten sääntöjen vaatimukset. Hakijan on päivättävä ja allekirjoitettava EY-tarkastusvakuutus ja siihen liittyvät asiakirjat.

Hakija vastaa EY-tarkastusvakuutukseen ohjeistettavien teknisten asiakirjojen laatimisesta. Näihin teknisiin asiakirjoihin on sisällytettävä kaikki tarpeelliset osajärjestelmien ominaisuuksiin liittyvät asiakirjat sekä tarvittaessa kaikki asiakirjat, jotka osoittavat, että yhteentoimivuuden osatekijät ovat vaatimusten mukaisia. Niistä on käytävä myös ilmi, kaikki tekijät, jotka liittyvät käyttöolosuhteisiin ja -rajoituksiin sekä, jatkuvaa ja määräaikaista tarkkailua, säätöjä ja kunnossapitoa koskevat ohjeet.

Kun kyse on osajärjestelmän uudistamisesta ja parantamisesta, jonka seurauksena teknisiä asiakirjoja muutetaan ja joka vaikuttaa jo tehtyjen tarkastusmenettelyjen pätevyyteen, hakijan on arvioitava uuden EY-tarkastusvakuutuksen tarvetta.

48 §

Ilmoitetun laitoksen tehtävät EY-tarkastusvakuutuksen laatimismenettelyssä

Ilmoitettu laitos suorittaa hakijan pyynnöstä osajärjestelmälle EY-tarkastuksen.

Tehtävä alkaa suunnitteluvaiheessa ja kattaa koko valmistusajan aina osajärjestelmän markkinoillesaattamista tai käyttöönottoa edeltävään luovutukseen saakka. Tehtävä kattaa asiaa koskeva yhteentoimivuuden teknisen eritelmän mukaisesti myös sen tarkistamisen, että

kyseisen osajärjestelmän liitännät ovat yhdenmukaiset sen järjestelmän kanssa, jonka osaksi osajärjestelmä liitetään.

Ilmoitettu laitos voi antaa välivaiheen tarkastuslausumia, jotka kattavat tietyn tarkastusmenettelyn vaiheen tai tietyt osajärjestelmän osat.

Ilmoitettu laitos voi antaa yhtä tai useampaa osajärjestelmää tai näiden osajärjestelmien osia koskevia tarkastustodistuksia, jos vastaavassa yhteentoimivuuden teknisessä eritelmässä se sallitaan.

Tarkemmat säännökset ilmoitetun laitoksen tehtävistä, osajärjestelmien EY-tarkastusmenettelystä, yhteentoimivuuden osatekijöiden vaatimustenmukaisuuden ja käyttösoveltuvuuden arviointimenettelystä sekä välivaiheen tarkastuslausunnosta ja sen antamista koskevasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

49 §

FI-tarkastuksen mukaiset tehtävät ja vastuut

FI-tarkastuksen mukainen vaatimustenmukaisuuden arviointi on tehtävä sellaiselle osajärjestelmälle tai osajärjestelmän osalle, jota eivät koske yhteentoimivuuden teknisen eritelmän vaatimukset.

Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa FI-tarkastuksesta. Liikenteen turvallisuusvirasto voi tarvittaessa nimetä ilmoitetun laitoksen vastaamaan osajärjestelmää koskevien kansallisten määräysten arvioinnista FI-tarkastusta varten. Tällöin ilmoitettua laitosta koskevat 15 luvussa säädetyt edellytykset ja ehdot

Liikenteen turvallisuusvirasto voi teettää alihankkijalla osatoimenpiteitä tässä pykälässä tarkoitettujen tehtäviensä suorittamisessa, jos alihankkija täyttää 82-88 §:ssä tarkoitettut ilmoitetun laitoksen nimeämistä koskevat edellytykset lukuun ottamatta 82 §:n 2 momentin ja 84 §:n 1 kohdan vaatimuksia ja jos alihankkija suorittaa tehtävän tässä laissa tai sen nojalla säädettyjen tai määrättyjen vaatimusten mukaisesti. Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa alihankintana teettämistään toimenpiteistä.

Tehtävä alkaa suunnitteluvaiheessa ja kattaa koko valmistusajan aina osajärjestelmän markkinoillesaattamista tai käyttöönottoa edeltävään luovutukseen saakka.

Liikenteen turvallisuusvirasto tai sen nimeämä ilmoitettu laitos voi antaa välivaiheen tarkastuslausumia, jotka kattavat tietyn tarkastusmenettelyn vaiheen tai tietyt osajärjestelmän osat.

Liikenteen turvallisuusvirasto tai sen nimeämä ilmoitettu laitos voi antaa yhtä tai useampaa osajärjestelmää tai näiden osajärjestelmien osia koskevia tarkastustodistuksia

Tarkemmat säännökset Liikenteen turvallisuusviraston tehtävistä FI-tarkastuksessa, osajärjestelmien FI-tarkastusmenettelystä sekä välivaiheen tarkastuslausunnosta ja sen antamista koskevasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

50 §

Oleannaisten vaatimusten noudattamatta jättäminen osajärjestelmissä

Jos Liikenteen turvallisuusvirasto katsoo, että rakenteellinen osajärjestelmä, jolle on annettu EY-tarkastusvakuutus siihen liittyvine teknisine asiakirjoinen, ei kaikilta osin vastaa yhteentomivuusdirektiiviä eikä erityisesti olellaisia vaatimuksia, se voi pyytää lisätarkastusten suorittamista.

Liikenteen turvallisuusviraston on ilmoitettava pyytämistään lisätarkastuksista perusteluineen komissiolle. Komissiolle tehtävästä ilmoituksesta on käytävä ilmi, johtuuko osajärjestelmän poikkeavuus yhteentoimivuusdirektiivin vaatimuksista siitä, että olennaisia vaatimuksia tai yhteentoimivuuden teknistä eritelmaa ei ole noudatettu tai niitä on sovellettu väärin vai yhteentoimivuuden teknisen eritelman puutteellisuudesta.

10 luku

Kiinteiden osajärjestelmien käyttöönotto

51 §

Kiinteiden laitteiden käyttöönottolupa

Ratalaitteiden ohjaus- hallinta ja merkinanto-, energia- ja infrastruktuuriasajärjestelmien käyttöön ottamiseen on oltava Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä käyttöönottolupa.

Viraston on myönnettävä käyttöönottolupa sellaiselle 1 momentissa tarkoitettulle osajärjestelmälle, joka on suunniteltu, rakennettu ja asennettu siten, että se on olennaisten vaatimusten mukainen. Viraston on lupahakemusta käsitellessään tarkastettava erityisesti osajärjestelmän tekninen yhteensopivuus sen järjestelmän kanssa, johon osajärjestelmä liitetään sekä osajärjestelmien yhdistämisen turvallisuus.

Liikenteen turvallisuusviraston on annettava opastusta tässä pykälässä tarkoitettujen lupien hakemiseen. Hakemusohjeet on annettava hakijan saataville maksutta.

Hakijan on toimitettava rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottolupaa koskeva pyyntö Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Tarkemmat säännökset rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottolupahakemuksen liitteiksi vaadittavista asiakirjoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

52 §

Kiinteiden laitteiden käyttöönottoluvan käsittely

Liikenteen turvallisuusviraston on kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta ilmoitettava hakijalle, että hakemuksessa on tarvittavat tiedot ja liitteet tai pyydettyä asiaankuuluvia lisätietoja asettaen kohtuullisen määräajan niiden toimittamiselle.

Liikenteen turvallisuusviraston on tarkistettava asiakirjojen täydellisyys, asianmukaisuus ja johdonmukaisuus sekä eurooppalaisen junien kulunvalvontajärjestelmän ratalaitteiden, jäljempänä *ERTMS-ratalaitteet*, osalta EU-viraston tekemien päätösten noudattaminen. Tämän jälkeen Liikenteen turvallisuusviraston on annettava kiinteiden laitteiden käyttöönottolupa tai ilmoitettava hakijalle kielteisestä päätöksestään ennalta määrätyssä kohtuullisessa ajassa ja joka tapauksessa neljän kuukauden kuluessa siitä, kun kaikki tarvittavat tiedot on vastaanotettu.

Liikenteen turvallisuusvirasto myöntää rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottoluvan 51 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä toistaiseksi. Viraston on perusteltava päätöksensä. Virasto voi sisällyttää käyttöönottolupaan sellaisia rajoituksia ja ehtoja, joilla varmistetaan osajärjestelmän turvallisuus ja yhteentoimivuus rautatiejärjestelmässä. Rajoitukset ja ehdot eivät saa olla ristiriidassa olennaisten vaatimusten kanssa.

53 §

Ohjaus-, hallinta ja merkinanto-osajärjestelmän yhdenmukainen täytäntöönpano unionissa

Hakijan on ennen ERTMS-ratalaitteita koskevia tarjouskilpailuja toimitettava suunnitellut tekniset ratkaisut EU-virastolle tarkistettavaksi sen varmistamiseksi, että ne ovat täysin yhdenmukaisia asiaankuuluvien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien kanssa ja siten täysin yhteentoimivia.

Hakemus ja tiedot kaikista hakemukseen liittyvistä hankkeista, asiaankuuluvien menettelyjen vaiheista ja tuloksista sekä tapauksen mukaan EU-virastoasetuksen 55 artiklassa tarkoitettun valituslautakunnan pyynnöistä ja päätöksistä on toimitettava EU-virastoasetuksen 12 artiklassa tarkoitettun keskitetyn palvelupisteen kautta. Tarkemmat säännökset ERTMS-ratalaitteita koskevan tarjouspyynnön tarkistamista koskevan hakemuksen liitteiksi vaadittavista asiakirjoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa lausunnon hyväksymisestä koskevasta pyynnöstä joko hakijalle ennen pyynnön toimittamista tai EU-virastolle sen toimittamisen jälkeen.

Jos EU-virasto ilmoittaa hakijalle, että hakemuksessa on puutteita, hakijan on joko korjattava hankesuunnittelua ja esitettävä uusi pyyntö EU-viraston hyväksyttäväksi tai esitettävä kuukauden kuluessa tällaisen ilmoituksen vastaanottamisesta perusteltu pyyntö, että EU-virasto tarkastelisi päätöstään uudelleen. Jos EU-virasto vahvistaa alkuperäisen päätöksensä, hakija voi valittaa asiasta valituslautakunnalle.

Jos hakija muuttaa tarjouseritelmä luonnosta tai teknisten ratkaisujen kuvausta myönteisen päätöksen jälkeen, hakijan on ilman aiheutonta viivästystä ilmoitettava siitä EU-virastolle ja Liikenteen turvallisuusvirastolle. Tällöin sovelletaan EU-virastoasetuksen 30 artiklaa.

54 §

Osajärjestelmän valmistamista, rakentamista, parantamista tai uudistamista koskeva suunnitelma

Uuden osajärjestelmän valmistamista tai rakentamista sekä osajärjestelmän parantamista tai uudistamista koskeva suunnitelma on toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle

Liikenteen turvallisuusviraston on kuukauden kuluessa hakijan pyynnön vastaanottamisesta ilmoitettava hakijalle, että asiakirjat ovat riittävät tai pyydettyä asiaankuuluvia lisätietoja asettaen kohtuullisen määräajan niiden toimittamiselle.

Liikenteen turvallisuusviraston on edellytettävä uutta käyttöönottolupaa, jos:

- 1) suunnitteilla olevilla töillä voi olla kielteisiä vaikutuksia kyseisen osajärjestelmän turvallisuuden yleiseen tasoon;
- 2) käyttöönottolupaa edellytetään asiaa koskevissa yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä;
- 3) käyttöönottolupaa edellytetään kansallisessa täytäntöönpanosuunnitelmassa;
- 4) niihin arvoihin, joiden perusteella lupa oli jo myönnetty, tehdään muutoksia.

Suunnitelman toteutus voidaan käynnistää vasta, kun Liikenteen turvallisuusvirasto on päättänyt, tarvitaanko suunnitelman perusteella uusi käyttöönottolupa

Viraston on ilmoitettava hakijalle käyttöönottolupatarpeesta viimeistään neljän kuukauden kuluttua siitä, kun hakija on toimittanut kaikki asian käsittelyä varten tarpeelliset asiakirjat virastolle.

55 §

Osajärjestelmän käyttöönottoluvan peruuttaminen

Jos osajärjestelmä ei täytä sille asetettuja olennaisia vaatimuksia tai jos luvanhaltija ei noudata luvassa asetettuja rajoituksia tai ehtoja, Liikenteen turvallisuusviraston on kehotettava luvanhaltijaa korjaamaan havaitut virheet tai laiminlyönnit kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta kuukautta lyhyempi. Jos virhettä tai laiminlyöntiä on pidettävä olennaisena, eikä luvanhaltija ole korjannut sitä asetetussa määräajassa, virasto voi peruuttaa käyttöönottoluvan kokonaan tai määräajaksi. Virasto voi myös rajoittaa osajärjestelmän käyttöä tai kieltää sen kokonaan.

Virasto voi peruuttaa käyttöönottoluvan välittömästi, jos kysymyksessä on erityisen vakava puutteellisuus, josta voi aiheutua vaaraa rautatiejärjestelmän turvallisuudelle.

56 §

Rakentamisaikainen käyttöluva

Jos osajärjestelmää aiotaan käyttää rautatiejärjestelmässä ennen 51 §:ssä säädetyn käyttöönottoluvan myöntämistä, sille on haettava rakentamisaikaista käyttöluvaa Liikenteen turvallisuusvirastolta. Virasto voi myöntää luvan, kun kysymys on vaiheittain valmistuvasta uudistamis- tai parantamishankkeesta ja osajärjestelmän käyttö on tarpeen riittävien liikenneyhteyksien turvaamiseksi, eikä rautatiejärjestelmän turvallisuutta vaaranneta. Rakentamisaikaisen käyttöluvan edellytysten arvioimiseksi hakijan on toimitettava virastolle kuvaus liikennetarpeesta, suunnitelluista töistä sekä toimenpiteistä, joilla varmistetaan turvallisuus rautatiejärjestelmässä.

Rakentamisaikainen käyttöluva voidaan myöntää kerrallaan enintään kolmeksi vuodeksi. Liikenteen turvallisuusvirasto voi sisällyttää lupaan ehtoja tai rajoituksia, joilla varmistetaan turvallisuus rautatiejärjestelmässä. Jos turvallisuuteen tai muihin luvan edellytyksiin vaikuttavissa seikoissa tapahtuu luvan voimassaolon aikana muutoksia, asiasta on ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle sen arvioimiseksi, ovatko luvan myöntämisen edellytykset muuttuneet ja onko lupaa haettava uudelleen. Virasto voi tällöin vaatia uuden luvan hakemista asettamassaan kohtuullisessa määräajassa.

Mitä 55 §:ssä säädetään osajärjestelmän käyttöönottoluvan peruuttamisesta, koskee myös rakentamisaikaista käyttöluvaa. Rakentamisaikaista käyttöluvaa ei voida myöntää kalustoyksikölle.

11 luku

Liikkuvien osajärjestelmien käyttöönotto

57 §

Koeajolupa kalustoyksikköön kuuluvien osajärjestelmien testausta varten.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää määräaikaisen koeajoluvan testausta varten sellaiselle kalustoyksikölle, johon kuuluvalla osajärjestelmälle on suoritettava yhteentoimivuuden teknisessä eritelmässä tai tämän lain nojalla annetussa määräyksessä vaadittuja tarkastuksia, jotka edellyttävät osajärjestelmän käyttöä rautatiejärjestelmässä. Lupa voidaan myöntää enintään kymmeneksi kuukaudeksi.

Valtion rataverkon haltijan on hakijaa kuullen toteutettava kaikki toimet sen varmistamiseksi, että tarvittavat testit voidaan toteuttaa kolmen kuukauden kuluessa hakijan pyynnön vastaanottamisesta. Tarvittaessa Liikenteen turvallisuusviraston on ryhdyttävä toimenpiteisiin varmistaakseen, että testit toteutetaan.

Hakijan on koeajoluvan edellytysten arvioimiseksi toimitettava virastolle hakemuksen yhteydessä suunnitelma kalustoyksikön siirroista, osajärjestelmälle suoritettavista tarkastuksista sekä toimenpiteistä, joilla varmistetaan turvallisuus rautatiejärjestelmässä. Koeajoluvan myöntämisen edellytyksenä on, että rautatiejärjestelmän turvallisuus ei vaarannu tarkastusten suorittamisen vuoksi. Kalustoyksiköllä, johon kuuluvalla osajärjestelmällä on koeajolupa, ei saa liikennöidä kaupallisessa liikenteessä.

Virasto voi sisällyttää koeajolupaan rajoituksia ja ehtoja, joilla varmistetaan rautatiejärjestelmän turvallisuus. Osajärjestelmää saa käyttää vain luvan ehtojen mukaisesti.

Mitä 55 §:ssä säädetään osajärjestelmän käyttöönottoluvan peruuttamisesta, koskee myös tämän pykälän nojalla myönnettyä lupaa.

58 §

Liikkuvien osajärjestelmien saattaminen markkinoille

Hakija saa saattaa liikkuvia osajärjestelmiä markkinoille vain, jos ne on suunniteltu, rakennettu ja asennettu siten, että ne täyttävät olennaiset vaatimukset

Hakijan on erityisesti varmistettava, että asiaankuuluva tarkastusvakuutus on annettu.

59 §

Kalustoyksikön markkinoillesaattamisluvan hakeminen

Hakija saa saattaa kalustoyksikön Suomen markkinoille vasta, kun sille on saatu EU-viraston tai Liikenteen turvallisuusviraston antama kalustoyksikön markkinoillesaattamislupa.

Markkinoillesaattamislupaa koskevassa hakemuksessa hakijan on täsmennettävä kalustoyksikön käyttöalue. Hakemuksessa on esitettävä todisteet siitä, että kalustoyksikön ja käyttöalueen verkon tekninen yhteensopivuus on tarkistettu. Tarkemmat säännökset markkinoillesaattamislupahakemuksen liitteiksi vaadittavista asiakirjoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Jos kalustolla on jo markkinoillesaattamislupa, uusi markkinoillesaattamislupa tarvitaan jos:

- 1) jäljempänä 62 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin parametrien arvoihin tehdään muutoksia, jotka eivät sisälly yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä määriteltyjen hyväksyttävien parametrien piiriin;
- 2) aiotuilla töillä voi olla kielteisiä vaikutuksia asianomaisen kalustoyksikön yleiseen turvallisuustasoon; tai
- 3) sitä edellytetään asiaa koskevissa yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä.

Hakemus on toimitettava EU-virastoasetuksen 12 artiklassa tarkoitetun palvelupisteen kautta.

60 §

Kalustoyksikön markkinoillesaattamislupa usean ETA-valtion alueelle

Markkinoillesaattamislupaa on haettava EU-virastolta, jos kalustoyksikön aiottu käyttöalue on useammassa ETA-valtiossa.

Liikenteen turvallisuusviraston on EU-viraston pyynnöstä arvioitava asiakirjat tarkistaakseen niiden täydellisyyden, asianmukaisuuden ja johdonmukaisuuden] asiaa koskevien kansallisten sääntöjen osalta.

EU-virasto tai Liikenteen turvallisuusvirasto voivat asiakirjojen arvioinnin osana ja perusteltujen epäilyjen tapauksessa pyytää testin suorittamista rataverkolla. Tällainen testi on toteutettava 57 §:ssä säädetyllä tavalla.

Jos EU-virasto on ilmoittanut Liikenteen turvallisuusvirastolle, että se on eri mieltä Liikenteen turvallisuusviraston 2 momentin mukaisesti tekemästä kielteisestä arviosta eikä hyväksyttävissä olevasta arvioista ole päästy yhteisymmärrykseen kuukauden kuluessa ilmoituksen tekemisestä, Liikenteen turvallisuusvirasto voi saattaa asian sovintomenettelyyn EU-virastoasetuksen 55 artiklassa tarkoitettuun valituslautakuntaan. Liikenteen turvallisuusvirasto voi tarvittaessa päättää ottaa hakijan mukaan menettelyyn.

61 §

Kalustoyksikön markkinoillesaattamislupa Suomen alueelle

Jos kalustoyksikön käyttöalue rajoittuu vain Suomen rataverkkoon, hakija voi valita, hakeeko se markkinoillesaattamislupaa Liikenteen turvallisuusvirastolta vai EU-virastolta.

Liikenteen turvallisuusviraston on arvioitava asiakirjat tarkistaen niiden täydellisyyden, asianmukaisuuden ja johdonmukaisuuden käyttäen komission antamassa täytäntöönpanosäädöksessä (xxx/2018) vahvistettuja menettelyjä.

Liikenteen turvallisuusviraston on kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta ilmoitettava hakijalle, että hakemuksessa on tarvittavat asiakirjat tai pyydettyä asiaankuuluvia lisätietoja

Ruotsin kansallinen turvallisuusviranomaisen myöntämä kaluston käyttöönottolupa on voimassa Tornion liikennepaikalla, jos hakemusta käsiteltäessä on noudatettu 174 §:n mukaisessa sopimuksessa sovittuja menettelyjä.

Jos kalustoyksikölle, jolle haetaan markkinoillesaattamislupaa, on haettu myös 34 §:n mukaista mahdollisuutta yhteentoimivuuden teknisen eritelmän soveltamatta jättämiseen, Liikenteen turvallisuusviraston on myönnettävä markkinoillesaattamislupa vasta kyseisen menettelyn soveltamisen jälkeen.

62 §

Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä markkinoillesaattamislupa

Liikenteen turvallisuusviraston on annettava markkinoillesaattamislupa tai ilmoitettava hakijalle kielteisestä päätöksestään neljän kuukauden kuluessa siitä, kun kaikki tarvittavat tiedot on saatu hakijalta. Liikenteen turvallisuusviraston on sovellettava komission täytäntöönpanosäädöksen (xxx/2018) mukaisia lupamenettelyjä koskevia käytännön järjestelyjä.

Markkinoillesaattamisluvassa on oltava:

- 1) käyttöalue tai -alueet;
- 2) yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä ja tapauksen mukaan kansallisissa säännöissä vahvistetut parametrien arvot kalustoyksikön ja käyttöalueen teknisen yhteensopivuuden tarkistamiseksi;
- 3) kalustoyksikön vaatimustenmukaisuus asiaa koskevien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien ja 2 kohdassa tarkoitettuihin parametreihin liittyvien kansallisten sääntöjen osalta;
- 4) kalustoyksikön käyttöä koskevat ehdot ja muut rajoitukset.

Tämän pykälän nojalla myönnetty markkinoillesaattamislupa ei rajoita niiden ehtojen noudattamista, jotka Liikenteen turvallisuusvirasto on asettanut 19 §:n 2 momentin nojalla turvallisuustodistuksen myöntäessään tai 24 §:n 1 momentin nojalla turvallisuusluvan myöntäessään.

63 §

Kalustoyksikön käyttöalueen laajentaminen

Jos hakija haluaa laajentaa sellaisen kalustoyksikön käyttöaluetta, jolla on jo lupa, sen on täydennettävä asiakirjoja lisäkäyttöaluetta koskevilla asiaankuuluvilla asiakirjoilla, siten kuin niistä on säädetty 59 §:n nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa.

Hakijan on toimitettava asiakirjat EU-virastolle, jos käyttöaluetta on tarkoitus laajentaa myös muuhun ETA-valtioon kuin Suomeen tai jos kalustoyksikön aiempi lupa on haettu EU-virastosta.

Jos käyttöaluetta ei ole tarkoitus laajentaa Suomen ulkopuolelle ja aiempi lupa on haettu Liikenteen turvallisuusvirastolta, hakijan on toimitettava asiakirjat Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Jos lupaa on haettu Liikenteen turvallisuusvirastolta, sen 61 §:ssä säädettyjä menettelyjä noudatettuaan on myönnettävä ajan tasalle saatettu lupa, joka kattaa laajennetun käyttöalueen.

64 §

Luvan saaneille kalustoyksiköille ennen käyttöä tehtävät tarkastukset

Ennen kuin rautatieyrittäjä käyttää kalustoyksikköä tämän markkinoillesaattamisluvassa täsmennetyllä käyttöalueella, sen on tarkistettava seuraavat seikat:

- 1) kalustoyksikölle on myönnetty markkinoillesaattamislupa ja se on rekisteröity asianmukaisesti;
- 2) kalustoyksikkö on yhteensopiva rautatiereitin kanssa ratarekisterin ja asiaa koskevien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien perusteella tai kaikkien muiden sellaisten asiaa koskevien tietojen perusteella, jotka rataverkon haltija toimittaa maksutta ja kohtuullisen ajan kuluessa, jos tällaista rekisteriä ei ole tai se on puutteellinen;
- 3) kalustoyksikkö on integroitu asianmukaisesti sen junan kokoonpanoon, jossa sitä on tarkoitus käyttää ottaen huomioon kyseisen rautatieyrityksen turvallisuusjohtamisjärjestelmä sekä käyttötoimintaa ja liikenteen hallintaa koskeva yhteentoimivuuden tekninen eritelmä.

Rautatieyritykset voivat suorittaa testejä yhteistyössä rataverkon haltijan kanssa 1 momentin soveltamiseksi.

Rataverkon haltijan on rautatieyritystä kuullen toteutettava kaikki mahdolliset toimet sen varmistamiseksi, että testit voidaan toteuttaa kolmen kuukauden kuluessa rautatieyrityksen pyynnön vastaanottamisesta.

65 §

Kalustoyksikön tyyppihyväksyntä

Liikenteen turvallisuusvirasto myöntää 61-62 §:ssä säädetyn menettelyn mukaisesti kalustoyksikön tyyppihyväksynnän, jos kalustoyksikköä on tarkoitus käyttää vain Suomen rataverkolla. Tyyppihyväksyntää koskeva hakemus on toimitettava EU-virastoasetuksen 12 artiklassa tarkoitetun keskitetyn palvelupisteen kautta.

Liikenteen turvallisuusviraston on hyväksyttävä samaa käyttöaluetta koskeva kalustoyksikkötyyppi, kun se antaa ensimmäisen kalustoyksikön markkinoillesaattamisluvan. Tyyppimukaisuusvakuutuksen laatimisessa on noudatettava asiaankuuluvien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien tarkastusmenettelyjä tai jos yhteentoimivuuden teknisiä eritelmiä ei sovelleta, tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvistä yhteisistä puitteista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen (EU) N:o 765/2008 moduuleissa B+D, B+F ja H1 määritellyjä vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä.

Jos kalustoyksikön tyyppihyväksynnän perustana olevaa yhteentoimivuuden teknistä eritelmaa tai kansallista sääntöä muutetaan ja siinä edellytetään kalustoyksikön tyyppihyväksynnän uusimista, Liikenteen turvallisuusviraston tyyppihyväksyntää uusiessaan tekemät tarkastukset saavat koskea vain muuttuneita määräyksiä. Liikenteen turvallisuusviraston myöntämät tyyppihyväksynät merkitään EU-viraston ylläpitämään hyväksytyjen kalustoyksikkötyyppien eurooppalaiseen rekisteriin.

Tyyppihyväksyntä ei koske 14 luvun mukaisesti hyväksyttäviä kalustoyksiköitä.

66 §

Kalustoyksikköjen yhdenmukaisuus hyväksytyin kalustoyksikkötyypin kanssa

Liikenteen turvallisuusviraston on annettava markkinoillesaattamislupa hyväksytyin kalustoyksikkötyypin mukaiselle Suomen rataverkolla käytettävälle kalustoyksikölle tai kalustoyksikköjen sarjalle kyseistä kalustoyksikkötyyppiä koskevan vaatimustenmukaisuusvakuutuksen perusteella.

Edellä 65 §:n 3 momentin kohdassa tarkoitettu kalustoyksikön tyyppihyväksynnän uusiminen ei vaikuta kalustoyksikön markkinoillesaattamislupiin, jotka on myönnetty kyseisen kalustoyksikkötyypin markkinoille saattamista koskevan luvan perusteella.

67 §

Kalustoyksikön numerointi

Ennen kuin kalustoyksikköä käytetään ensimmäisen kerran ja sen jälkeen, kun sille on myönnetty markkinoillesaattamislupa, se on rekisteröitävä kalustorekisteriin. Jos kalustoyksikön käyttöalue rajoittuu Suomen rataverkolla, se on rekisteröitävä Suomen kalustorekisteriin. Jos kalustoyksikön käyttöalue kattaa Suomen lisäksi yhden tai useamman muun ETA-valtion alueen, se on rekisteröitävä yhdessä asianomaisista jäsenvaltioissa.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa kalustoyksikölle kalustoyksikkönumeron, kun virasto rekisteröi kalustoyksikön ensimmäisen kerran kalustorekisteriin.

Kalustoyksikön ensimmäisen käyttöönottoluvan hakija vastaa siitä, että kalustoyksikölle annettu kalustoyksikkönumero merkitään asianomaiseen kalustoyksikköön. Liikenteen turvallisuusvirasto voi tarvittaessa muuttaa kalustoyksikölle annettua kalustoyksikkönumeroa ja vaatia kalustoyksikön haltijaa muuttamaan kalustoyksikön merkintää.

Suomen ja Venäjän välisessä suorassa kansainvälisessä rautatieliikenteessä käytettävissä kalustoyksiköissä voidaan käyttää kolmannen maan kalustoyksikölle antamaa kalustoyksikkönumeroa.

12 luku

Kalustoyksikköjen tai kalustoyksikkötyyppien olennaisten vaatimusten vastaisuus

68 §

Toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi

Kun rautatieliikenteen harjoittaja katsoo toiminnan aikana, että sen käyttämä kalustoyksikkö ei täytä jotakin sovellettavista olennaisista vaatimuksista, sen on toteutettava tarvittavat korjaavat toimenpiteet kalustoyksikön saattamiseksi vaatimusten mukaiseksi. Lisäksi sen on ilmoitettava toteuttamistaan toimenpiteistä Liikenteen turvallisuusvirastolle, joka huolehtii siitä, että asiasta ilmoitetaan myös asianosaisille kansallisille turvallisuusviranomaisille ja EU-virastolle.

Kun Liikenteen turvallisuusvirasto saa tiedon, että kalustoyksikkö tai kalustoyksikkötyyppi, jolle on myönnetty markkinoillesaattamislupa, ei tarkoituksensa mukaisesti käytettynä täytä jotakin sovellettavista olennaisista vaatimuksista, viraston on ilmoitettava siitä kalustoyksikköä tai kalustoyksikkötyyppiä käyttäville rautatieliikenteen harjoittajille ja pyydettävä näitä toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet kalustoyksikön tai kalustoyksikköjen saattamiseksi vaatimustenmukaisiksi. Liikenteen turvallisuusviraston on ilmoitettava asiasta EU-virastolle ja muille kansallisille turvallisuusviranomaisille, joita asia koskee, mukaan lukien niille, joiden alueella on vireillä samantyyppistä kalustoyksikköä koskeva markkinoillesaattamislupahakemus.

Kun 1 ja 2 momentissa esitetyissä tapauksissa rautatieliikenteen harjoittajan soveltamalla korjaavilla toimenpiteillä ei voida varmistaa sovellettavien olennaisten vaatimusten täyttymistä ja tämä vaatimustenvastaisuus aiheuttaa vakavan turvallisuusriskin, Liikenteen turvallisuusvirasto voi soveltaa valvontatehtäviensä puitteissa väliaikaisia turvallisuustoimenpiteitä 22 §:n 3 momentissa säädetyn mukaisesti. Liikenteen turvallisuusvirasto voi keskeyttää samanaikaisesti kalustoyksikön tyyppihyväksynnän väliaikaisena turvatoimenpiteenä, johon voidaan hakea muutosta hallintolainkäyttölain mukaisesti ja soveltaa 60 §:n 4 momentissa säädettyä sovintomenettelyä.

69 §

Luvan peruuttaminen olennaisten vaatimusten vastaisuuden vuoksi

Jos Liikenteen turvallisuusvirasto on myöntänyt markkinoillesaattamisluvan, se voi 68 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa vakavan turvallisuusriskin käsittelemiseksi mahdollisesti toteutettujen toimenpiteiden tehokkuutta tarkasteltuaan peruuttaa luvan tai muuttaa sitä, jos on osoitettavissa, että olennainen vaatimus ei täytynyt luvan myöntämishetkellä.

Mikäli EU-virasto ja Liikenteen turvallisuusvirasto ovat eri mieltä luvan rajoittamisen tai peruuttamisen tarpeesta, noudatetaan 60 §:n 4 momentissa säädettyä sovintomenettelyä. Jos kyseisen menettelyn tuloksena on, että kalustoyksikkölupaa ei rajoiteta eikä peruuteta, 22 §:n 3 momentissa tarkoitettuja väliaikaiset turvallisuustoimenpiteet keskeytetään.

70 §

Peruuttamisen vaikutukset

Liikenteen turvallisuusviraston on ilmoitettava EU-virastolle viipymättä myöntämänsä markkinoillesaattamisluvan peruuttamisesta. Sen on perusteltava päätöksensä.

EU-viraston tai Liikenteen turvallisuusviraston tekemä peruuttaminen on otettava huomioon kalustorekisterissä.

Liikenteen turvallisuusviraston on yhteistyössä EU-viraston kanssa varmistettava, että rautatieliikenteen harjoittajat, jotka käyttävät peruuttamisen kohteena olevan kalustoyksikön tai kalustoyksikkötyypin kaltaisia kalustoyksiköjä saavat tästä asianmukaiset tiedot. Tällaisten rautatieliikenteen harjoittajien on ensin tarkistettava, onko niillä sama vaatimusten noudattamatta jättämistä koskeva ongelma. Siinä tapauksessa sovelletaan tässä luvussa säädettyä menettelyä.

Kun markkinoillesaattamislupa perutaan, kyseessä olevaa kalustoyksikköä ei saa enää käyttää eikä sen käyttöaluetta laajentaa. Kun kalustoyksikön tyyppihyväksyntä perutaan, sen pohjalta valmistettuja kalustoyksiköjä ei saa saattaa markkinoille. Jos kalustoyksikkö on jo saatettu markkinoille, se on poistettava markkinoilta. Uutta lupaa voi hakea yksittäisen kalustoyksikön osalta 59-61 §:ssä säädetyn mukaisesti tai kalustoyksikkötyypin osalta 65 §:ssä säädetyn menettelyn mukaisesti.

Kun 68 § 1 ja 2 momentissa säädettyissä tapauksissa olennaisten vaatimusten noudattamatta jättäminen rajoittuu osaan kyseessä olevan kalustoyksikön käyttöalueesta, ja tällainen noudattamatta jättäminen oli olemassa jo silloin, kun markkinoillesaattamislupa myönnettiin, lupaa on muutettava käyttöalueen kyseisten osien poissulkemiseksi.

13 luku

Kalustoyksiköiden kunnossapito

71 §

Kalustoyksikköjen kunnossapidosta vastaava yksikkö

Kalustoyksiköllä on oltava ennen sen käyttämistä Suomen rataverkolla sille osoitettu kunnossapidosta vastaava yksikkö. Kunnossapidosta vastaava yksikkö on rekisteröitävä kalustorekisteriin.

Kunnossapidosta vastaavan yksikön on varmistettava kunnossapitojärjestelmän avulla, että sen vastuulla olevat kalustoyksiköt ovat turvallisessa käyttökunnossa tämän kuitenkaan rajoittamatta 8 §:ssä tarkoitettua rautatieliikenteen harjoittajan ja rataverkon haltijan vastuuta kalustoyksikön turvallisesta liikennöinnistä.

Kalustoyksikön kunnossapidosta vastaavan yksikön on perustettava vastuullaan olevia kalustoyksiköjä varten 72 §:n mukainen kunnossapitojärjestelmä, jonka avulla sen on:

- 1) varmistettava, että kalustoyksikkö pidetään kunnossa kunkin kalustoyksikön ohjekirjan sekä voimassa olevien kunnossapitosääntöjen ja asiaa koskevien yhteentoimivuuden teknisten eritelmien ja muiden vaatimusten mukaisesti;
- 2) sovellettava tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa yhteistyössä rautatieturvallisuudirektiivin 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja, yhteisissä turvallisuusmenetelmissä vahvistettuja riskien arviointimenetelmiä;
- 3) varmistettava rautatieturvallisuudirektiivin 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuja omavalvontaa koskevia turvallisuusmenetelmiä soveltaen, että sen alihankkijat toteuttavat riskienhallintatoimenpiteitä ja että tästä määrätään sopimusjärjestelyissä, jotka on annettava tiedoksi EU-viraston tai Liikenteen turvallisuusviraston pyynnöstä;
- 4) varmistettava kunnossapitotoimen jäljitettävyyys.

72 §

Kalustoyksikköjen kunnossapitojärjestelmä

Kalustoyksikön kunnossapidosta vastaavan yksikön on järjestettävä toimintansa niin, että sillä on kunnossapitotoiminnan valvonnasta ja koordinaatiosta vastaava hallintatoiminta, kunnossapidon kehittämis- ja toteuttamistoiminnot sekä vaunukaluston hallintatoimet. Kalustoyksikön kunnossapidosta vastaavan yksikön on huolehdittava hallintatoiminnasta itse, muut 1 momentin mukaiset toiminnot se voi ulkoistaa kunnossapitokonepajoille tai muulle vastaavan pätevyyden omaavalle palvelun tarjoajalle.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetuista toiminnoista ja niiden järjestämisestä liikkuvan kaluston kunnossapidosta vastaavassa yksikössä ja kunnossapitokonepajoissa sekä toimintoja koskevista vaatimuksista ja arviointiperusteista.

73 § (59 §)

Sertifiointielin ja kunnossapidosta vastaavan yksikön sertifiointi

Kalustoyksikön kunnossapidosta vastaavalla yksiköllä on oltava rautatieturvallisuudirektiivin 14 artiklan mukainen sertifiointi kulloinkin voimassa olevan unionilainsäädännön mukaisesti.

Kunnossapidosta vastaavan yksikön sertifiointia haetaan ETA-valtion toimivaltaiselta sertifiointielimeltä. Sertifiointielimenä voi Suomessa toimia Liikenteen turvallisuusvirasto ja sertifiointitehtävään erikseen akkreditoitu elin.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi tarvittaessa käyttää sertifiointitehtävien hoitamisessa apunaan ulkopuolista asiantuntijaa, jolla on riittävä asiantuntemus ja muutoin tarvittavat edellytykset avustamistehtävien hoitamiseen.

Tämän pykälän mukaista sertifiointia ja todistusta ei tarvitse olla sellaisella kunnossapidosta vastaavalla yksiköllä, jonka vastuulla olevia tavaravaunuja käytetään ainoastaan museo- tai vaihtotyöliikenteessä tai siirtotyössä.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä sertifiointin hakumenettelystä, Liikenteen turvallisuusviraston sertifiointitehtävien hoitamisessa käytettävän ulkopuolisen asiantuntijan vaatimuksista sekä siitä, miten komission antamia täytäntöönpanoasetuksia sovelletaan kalustoyksikköjen kunnossapidosta vastaavien yksiköiden sertifiointissa.

74 §

Vaatimukset sertifiointille

Sertifiointi on myönnettävä hakemuksesta tämän luvun ja kulloinkin voimassa olevan EU-asetuksen mukaisesti. Sertifiointi on voimassa ETA-valtioissa.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia säännöksiä kunnossapidosta vastaavan yksikön tai kunnossapitotoiminnon sertifiointista ja ulkopuoliselle asiantuntijalle asetettavista vaatimuksista.

75 §

Poikkeukset kolmannen maan kalustoyksiköiden kunnossapidosta vastaavan yksikön määrittelylle ja sertifiointille

Liikenteen turvallisuusvirasto voi myöntää poikkeuksen, joka koskee 71 §:ssä säädettyä kunnossapidosta vastaavan yksikön määrittelyä koskevasta vaatimusta ja 73 §:ssä säädettyä kunnossapidosta vastaavan yksikön sertifiointivaatimusta Suomen ja Venäjän välisessä suorassa kansainvälisessä rautatieliikenteessä käytettävien kalustoyksiköiden kunnossapitoa.

Kaluston kunnossapitoyksikön määrittelylle ja sertifiointille tehtävä poikkeus on haettava:

- 1) 16 §:ssä tarkoitettua turvallisuustodistusta haettaessa, jos kunnossapidosta vastaava yksikkö on rautatieyritys; tai
- 2) kun kalustoyksikkö rekisteröidään ensimmäistä kertaa kalustorekisteriin ja kalustoyksikölle myönnetään käyttöönottolupa.

Hakijan on liitettävä hakemukseen poikkeuksen perustelut ja kuvaukset vaihtoehtoisista toimenpiteistä, joilla kalustoyksikön kunnossapito varmistetaan.

Liikenteen turvallisuusviraston on raportoitava 15 §:n mukaisessa vuosikertomuksessaan myönnettyistä poikkeuksista ja seurattava, että niistä ei aiheudu vaaraa rautatieturvallisuudelle. Liikenteen turvallisuusvirasto voi varattuaan poikkeusluvan haltijalle tilaisuuden tulla kuulluksi peruuttaa poikkeusta koskevan päätöksensä, jos sen katsotaan aiheuttavan tarpeettomia riskejä rautatiejärjestelmässä.

14 luku

Kiinteiden osajärjestelmien käyttöönotto 5 luvun mukaisilla yksityisraiteilla ja liikkuvan kaluston käyttöönotto Venäjän liikenteessä, museoliikenteessä ja siirtoajossa

76 §

Yhteentoimivuuden teknisten eritelmien soveltamatta jättäminen yksityisraiteilla

Yksityisraiteilla on sovellettava yhteentoimivuuden teknisiä eritelmiä lukuun ottamatta ilmoitetun laitoksen tekemää tarkastusta koskevia kohtia.

Jos yhteentoimivuuden teknisessä eritelmässä ei ole säädetty Suomea koskevasta erityistapauksesta, Liikenteen turvallisuusvirasto voi myöntää yksityisraiteen haltijalle mahdollisuuden jättää soveltamatta yhteentoimivuuden teknistä eritelmää rataverkollaan, jos:

- 1) osajärjestelmää tai sen uudistamista tai parantamista koskeva hanke on eritelmän soveltamisen alkamispäivänä edennyt pitkälle tai hanketta koskevaa sopimusta on ryhdytty toteuttamaan;
- 2) verkon saattamiseksi nopeasti ennalleen eritelmiä ei voida soveltaa onnettomuuden tai luonnonkatastrofin vuoksi taloudellisista tai teknisistä syistä, jolloin eritelmän soveltamatta jättäminen voidaan sallia vain, kunnes verkko on saatettu ennalleen;
- 3) osajärjestelmän uudistamista, parantamista tai laajentamista koskevassa hankkeessa eritelmän soveltaminen vaarantaisi hankkeen taloudellisen elinkelpoisuuden tai rautatiejärjestelmän yhtenäisyyden;
- 4) osajärjestelmää tai sen uudistamista tai parantamista koskeva hanke toteutetaan alueella, joka on maantieteellisten erityisolosuhteiden vuoksi erillään muusta Euroopan unionin rataverkosta;
- 5) muusta erityisen painavasta syystä, jos poikkeaminen ei vaaranna yhteentoimivuutta rataverkon muiden osien kanssa.

Yksityisraiteen haltijan on liitettävä hakemukseen tiedot niistä töistä, tavaroista ja palveluista, joita poikkeuspyyntö koskee, ja perustelut eritelmästä poikkeamiselle ja ehdotus yhteentoimivuuden teknisen eritelmän sijasta sovellettaviksi säännöiksi. Lisäksi hankintayksikön on 1 momentin 1 kohdan mukaista poikkeusta pyydettyä toimitettava virastolle tiedot niistä perusteluista, joiden mukaan hanketta voidaan pitää pitkälle edenneenä. Päätöksessä voidaan asettaa ehtoja ja rajoituksia turvallisuuden varmistamiseksi. Liikenteen turvallisuusvirasto voi vaatia hakijaa arvioimaan riskit.

Tarkemmat säännökset yhteentoimivuuden teknisen eritelmän soveltamatta jättämisestä koskevasta hakemuksesta ja menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

77 §

Kiinteät osajärjestelmät

Saadakseen 10 luvun mukaisen kiinteän osajärjestelmän käyttöönottoluvan yksityisraiteelle hakijan on laadittava osajärjestelmän tarkastusvakuutus. Hakija on yksinomaan vastuussa siitä, että asianomaiselle osajärjestelmälle on tehty tarvittavat tarkastukset ja että se täyttää asiaa koskevan sääntelyn vaatimukset. Hakijan on päivättävä ja allekirjoitettava vakuutus ja siihen liittyvät asiakirjat.

Hakija vastaa tarkastusvakuutukseen ohjeistettavien teknisten asiakirjojen laatimisesta. Näihin teknisiin asiakirjoihin on sisällytettävä kaikki tarpeelliset osajärjestelmien ominaisuuksiin liittyvät asiakirjat sekä tarvittaessa kaikki asiakirjat, jotka osoittavat, että yhteentoimivuuden osatekijät ovat vaatimusten mukaisia. Niistä on käytävä myös ilmi, kaikki tekijät, jotka liittyvät käyttöolosuhteisiin ja -rajoituksiin sekä kunnossapitoa, jatkuvaa ja määräaikaista tarkkailua, säätöjä ja kunnossapitoa koskevat ohjeet.

Liikenteen turvallisuusvirasto tarkistaa vaatimustenmukaisuuden ennen kuin se myöntää 10 luvun mukaisen kiinteän osajärjestelmän käyttöönottoluvan.

78 §

Liikkuvan kaluston käyttö yksityisraiteilla ja museoliikenteessä

Museoliikenteessä tai pelkästään 30 §:n mukaisessa siirtoajossa käytettävä kalustoyksikkö tarvitsee Liikenteen turvallisuusviraston myöntämän käyttöönottoluvan ennen kuin sitä käytetään rataverkolla.

Liikenteen turvallisuusviraston on annettava käyttöönottolupa tai ilmoitettava hakijalle kielteisestä päätöksestään neljän kuukauden kuluessa siitä, kun kaikki tarvittavat tiedot on saatu hakijalta.

Käyttöönottolupa on sisällytettävä tiedot:

- 1) kalustoyksikön haltijasta tai omistajasta;
- 2) kalustoyksikön käyttöalueesta;
- 3) kaluston käyttöön liittyvistä rajoituksista;
- 4) kalustoyksikön kunnossapidosta.

Pelkästään 5 luvun mukaisen ilmoituksen tehneen yksityisraiteen alueella käytettävä kalustoyksikkö ei tarvitse tämän pykälän mukaista käyttöönottolupaa tai 11 luvun mukaista markkinoillesaattamislupaa.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa määräyksiä 1 momentin mukaiselle kalustolle asetettavista vaatimuksista.

79 §

Venäjän federaatiosta saapuvat kalustoyksiköt

Venäjän federaatiosta saapuvilla Suomen ja Venäjän välisessä suorassa kansainvälisessä rautatieliikenteessä käytettävillä kalustoyksiköillä on oltava Liikenteen turvallisuusviraston myöntämä käyttöönottolupa. Virasto myöntää käyttöönottoluvan sellaisille kalustoyksiköille ja kalustoyksikköjen tyypeille, joilla on Venäjän federaatiossa tai muussa rautatieliikenteen yhteistyöjärjestöön (OSJD, Organisation for Co-operation of Railways) kuuluvassa valtiossa, jäljempänä *OSJD-jäsenvaltio*, voimassa oleva käyttöönottolupa tai siihen rinnastettava lupa. Kalustoyksiköillä saa liikennöidä ainoastaan Suomen ja Venäjän välisessä suorassa kansainvälisessä rautatieliikenteessä. Kalustoyksikköjä koskevista vaatimuksista määrätään suorasta kansainvälisestä rautatieliikenteestä Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen Pietarissa 28 päivänä huhtikuuta 2015 välillä tehdyssä sopimuksessa ja sen nojalla tehdyssä liikenne- ja viestintäministeriön ja Venäjän federaation liikenneministeriön välisessä sopimuksessa ja sen liitteissä.

Suomessa 1 momentissa tarkoitettua suoraa kansainvälistä liikennettä harjoittavan rautatieyrityksen on haettava käyttöönottolupaa Liikenteen turvallisuusvirastolta ennen kuin rautatieyritys liikennöi kalustoyksiköllä Suomen rataverkolla. Kalustoyksikön vaatimustenmukaisuus on osoitettava ilmoituksessa, jonka hakija toimittaa virastolle. Hakijan on ilmoitettava Venäjän federaatiossa tai muussa OSJD-jäsenvaltiossa kalustoyksikölle tai kalustoyksikköjen tyyppille myönnetystä käyttöönottoluvasta tai siihen rinnastettavasta luvasta. Virasto ratkaisee käyttöönottolupaa koskevan hakemuksen hakijan toimittaman ilmoituksen perusteella. Lupa voidaan myöntää sähköistä menettelyä käyttäen.

Venäjän federaatiosta saapuva ainoastaan Suomen ja Venäjän välisessä suorassa kansainvälisessä liikenteessä käytettävä veturi voi tulla Suomen rautatieraja-asemalle ilman 1 momentin mukaista käyttöönottolupaa, jos sillä on Venäjän federaatiossa tai muussa OSJD-jäsenvaltiossa voimassa oleva käyttöönottolupa tai siihen rinnastettava lupa. Veturia koskevista vaatimuksista määrätään suorasta kansainvälisestä rautatieliikenteestä Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen Pietarissa 28 päivänä huhtikuuta 2015 välillä tehdyssä sopimuksessa ja sen nojalla tehdyssä liikenne- ja viestintäministeriön ja Venäjän federaation liikenneministeriön välisessä sopimuksessa ja sen liitteissä.

Suomen ja Venäjän välistä suoraa kansainvälistä rautatieliikennettä Suomessa harjoittavan rautatieyrityksen on saatuaan liikenteen palveluista annetun lain V osan 2 luvun 3 §:ssä tarkoitetut tiedot ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään 1 momentin mukaista käyttöönottolupaa hakiessaan ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle Venäjän federaatiosta saapuvista kalustoyksiköistä kalustorekisteriin merkittävät tiedot kalustoyksikön:

- 1) omistajasta tai haltijasta;
- 2) käyttöön liittyvistä rajoituksista;
- 3) huoltosuunnitelmaan liittyvistä turvallisuuden kannalta olennaisista tiedoista.

80 §

Kalustoyksikön käyttöönottoluvan peruuttaminen

Kun kalustoyksikön haltija toimija katsoo, että sen käyttämä 78 tai 79 §:ien mukaisen käyttöönottoluvan saanut kalustoyksikkö ei täytä jotakin sovellettavista olennaisista vaatimuksista, sen on toteutettava tarvittavat korjaavat toimenpiteet kalustoyksikön saattamiseksi vaatimusten mukaiseksi. Lisäksi sen on ilmoitettava toteuttamistaan toimenpiteistä Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Jos Liikenteen turvallisuusvirasto saa tiedon, että 78 tai 79 §:ien mukaisen käyttöönottoluvan saanut kalustoyksikkö ei täytä sille asetettuja olennaisia vaatimuksia tai että luvanhaltija ei noudata luvassa asetettuja rajoituksia tai ehtoja, Liikenteen turvallisuusviraston on kehoitettava luvanhaltijaa korjaamaan havaitut virheet tai laiminlyönnit kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta kuukautta lyhyempi. Jos virhettä tai laiminlyöntiä on pidettävä olennaisena, eikä luvanhaltija ole korjannut sitä asetetussa määräajassa, virasto voi peruuttaa käyttöönottoluvan kokonaan tai määräajaksi. Virasto voi myös rajoittaa osajärjestelmän käyttöä tai kieltää sen kokonaan.

Virasto voi peruuttaa käyttöönottoluvan välittömästi, jos kysymyksessä on erityisen vakava puutteellisuus, josta voi aiheutua vaaraa rautatiejärjestelmän turvallisuudelle.

15 luku

Arviointilaitokset

81 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten kansallisesta akkreditointijärjestelmästä säädetään vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annetussa laissa (920/2005)

82 §

Ilmoitetuksi laitokseksi hyväksymistä koskeva hakemus

Suomeen sijoittuneen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen on haettava ilmoitetuksi laitokseksi hyväksymistä Liikenteen turvallisuusvirastolta. Hakemukseen on liitettävä tiedot ja todistukset arviointilaitokselta edellytettävien vaatimusten täyttymisestä, vaatimustenmukaisuuden arviointitoimista, vaatimustenmukaisuuden arviointimoduulista tai -moduuleista ja tuotteesta tai tuotteista, joiden osalta laitos katsoo olevansa pätevä.

Arviointilaitoksen on osoitettava täyttävänsä arviointilaitoksilta edellytettävät vaatimukset Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikön (FINAS-akkreditoinipalvelu) myöntämällä akkreditointidistuksella. Jos arviointilaitos ei voi toimittaa akkreditointidistusta, sen on toimitettava viranomaiselle tarpeelliset asiakirjatodisteet, joiden avulla viranomainen voi tarkistaa, tunnustaa ja säännöllisesti valvoa, että hakijan täyttää ilmoitetuksi laitokseksi hyväksymistä koskevat vaatimukset.

83 §

Ilmoitetuksi laitokseksi hyväksyminen ja hyväksymisen peruuttaminen

Liikenteen turvallisuusvirasto hyväksyy ja nimeää vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen ilmoitetuksi laitokseksi, jos laitos täyttää ilmoitettua laitosta koskevat 82–88 §:ssä säädetty vaatimukset, ja ilmoittaa laitoksen komissiolle ja muille ETA-valtioille. Jos ilmoitetuissa tiedoissa tapahtuu merkittäviä muutoksia, myös ne on ilmoitettava komissiolle ja ETA-valtioille.

Hyväksymispäätöksessä määritellään ilmoitetun laitoksen pätevyysalue, vahvistetaan laitoksen valvontaan liittyvät järjestelyt ja asetetaan tarvittaessa laitoksen toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja ehtoja, joilla varmistetaan tehtävien asianmukainen suorittaminen. Päätös voidaan antaa määräajaksi.

Jos ilmoitettu laitos ei enää täytä säädettyjä edellytyksiä tai ei noudata hyväksymispäätöksessä asetettuja ehtoja taikka toimii muuten olennaisesti säännösten vastaisesti, Liikenteen turvallisuusviraston on asetettava ilmoitetulle laitokselle riittävä määräaika asian korjaamiseksi. Määräaika ei saa olla kahta viikkoa lyhyempi. Liikenteen turvallisuusviraston on rajoitettava antamaansa hyväksyntää tai peruutettava se joko väliaikaisesti tai kokonaan riippuen kyseisten vaatimusten tai velvollisuuksien laiminlyönnin vakavuudesta, jos ilmoitettu laitos ei ole korjannut epäkohtaa annetussa määräajassa.

Jos ilmoitettu laitos on lopettanut toimintansa tai sen hyväksyminen on peruutettu, Liikenteen turvallisuusviraston on ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että laitoksen asiakirjat käsittelee toinen ilmoitettu laitos tai ne pidetään ilmoittamisesta ja markkinavalvonnasta vastaavien viranomaisten pyynnöstä näiden nähtävillä.

84 §

Ilmoitettua laitosta koskevat yleiset vaatimukset

Ilmoitetun laitoksen on täytettävä seuraavat vaatimukset:

- 1) laitoksen on oltava Suomessa rekisteröity oikeushenkilö;
- 2) laitoksen on kyettävä suorittamaan kaikki vaatimustenmukaisuuden arviointitehtävät, jotka sille on osoitettu ja joiden mukaisesti se on ilmoitettu riippumatta siitä, suorittaako laitos kyseiset tehtävät itse vai suoritetaanko tehtävät sen puolesta ja sen vastuulla.

85 §

Ilmoitetun laitoksen toimintaa koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset

Ilmoitetulla laitoksella on kaikissa tapauksissa ja kunkin sellaisen vaatimuksenmukaisuuden arviointimenettelyn ja tuotetyypin- tai luokan osalta, jota varten se on ilmoitettu, oltava käytössään:

- 1) riittävä henkilöstö, jolla on tekninen tietämys ja riittävä ja soveltuma kokemus vaatimustenmukaisuuden arviointitehtävien suorittamiseksi;

- 2) kuvaukset niistä menettelyistä, joiden mukaisesti vaatimustenmukaisuuden arviointi on suoritettavissa ja sovellettavissa avoimella tavalla;
- 3) asianmukaiset toimintatavat ja menettelyt, joiden perusteella ilmoitettuna laitoksena suoritettavat vaatimustenmukaisuuden arviointitehtävät on erotettavissa laitoksen muusta toiminnoista;
- 4) kuvaus ilmoitetun laitoksen toimialoista, rakenteesta, henkilöstöstä, arviointimenettelyn kohteena olevissa tuotteissa käytettävistä teknologioista sekä tuotannon rakenteesta.

Ilmoitetulla laitoksella on oltava tarvittavat keinot niiden teknisten ja hallinnollisten tehtävien suorittamiseen, joita arviointitehtävän asianmukainen hoitaminen edellyttää, ja sillä on oltava mahdollisuus käyttää kaikkia tarvittavia laitteita tai välineitä.

86 §

Ilmoitetun laitoksen henkilöstöä koskevat vaatimukset

Ilmoitetun laitoksen arviointitehtävistä vastaavalla henkilöstöllä on oltava:

- 1) riittävä tekninen ja ammatillinen koulutus, joka kattaa vaatimustenmukaisuuden arvioinnin sillä alalla, jolle ilmoitettu laitos on ilmoitettu;
- 2) riittävät tiedot suoritettavista arviointeista koskevista vaatimuksista ja riittävät valtuudet tällaisten arviointien suorittamiseen;
- 3) asianmukaiset tiedot ja ymmärrys olennaisista vaatimuksista, sovellettavista yhdenmukaistetuista standardeista sekä asiankuuluvista unionin oikeuden säännöksistä;
- 4) kyky laatia todistuksia, asiakirjoja ja selostuksia, joilla osoitetaan, että arvioinnit on suoritettavissa.

Ilmoitetun laitoksen henkilöstöllä on vaitiolovelvollisuus kaikkien niiden tietojen suhteen, joita se saa suorittaessaan tehtäviään asiaa koskevan yhteentoimivuuden teknisen eritelmän tai sen täytäntöön panemiseksi annetun kansallisen lainsäädännön säännösten mukaisesti. Ilmoitetun laitoksen vaitiolovelvollisuus ei ulotu sen ETA-valtion viranomaisiin, jossa ilmoitetun laitoksen toimet suoritetaan. Ilmoitetun laitoksen antamien selvitysten omistusoikeudet on kuitenkin suojattava.

87 §

Ilmoitetun laitoksen riippumattomuus

Ilmoitetun laitoksen on oltava arvioimastaan organisaatiosta tai arvioimansa tuotteen valmistajasta riippumaton. Elintä, joka kuuluu yrittäjäjärjestöön tai ammattialajärjestöön, joka edustaa yrityksiä, jotka ovat osallisena elimen arvioimien tuotteiden suunnittelussa, valmistuksessa, toimittamisessa, asentamisessa käytössä tai ylläpidossa, voidaan pitää tällaisena elimenä sillä ehdolla, että osoitetaan sen riippumattomuus ja välttyminen eturistiriidoilta.

Ilmoitetun laitoksen, sen ylimmän johdon ja arviointihenkilöstön on oltava puolueettomia.

Ilmoitetun laitoksen ylimmän johdon ja arviointihenkilöstön palkkiot eivät saa olla riippuvaisia suoritettujen arviointien määrästä eivätkä arviointien tuloksista.

Ilmoitettu laitos, sen ylin johto ja arviointitehtävien suorittamisesta vastaava henkilöstö eivät saa olla arvioimiensa tuotteiden suunnittelijoita, valmistajia, toimittajia asentajia, ostajia, omistajia, käyttäjiä tai ylläpitäjiä taikka minkään tällaisen osapuolen valtuutettuja edustajia.

Tämä ei sulje pois sellaista arvioitujen tuotteiden käyttöä, jotka ovat arviointilaitoksen toimien kannalta tarpeellisia, tai tällaisten tuotteiden käyttöä henkilökohtaisiin tarkoituksiin.

Ilmoitettu laitos, sen ylin johto ja vaatimustenmukaisuuden arviointitehtävien suorittamisesta vastaava henkilöstö eivät saa olla suoranaisesti mukana näiden tuotteiden suunnittelussa, valmistuksessa, rakentamisessa, kaupan pitämisessä, asentamisessa, käytössä tai ylläpidossa eivät edustaa toiminnoissa mukana olevia osapuolia. Ilmoitettu laitos, sen ylin johto tai vaatimustenmukaisuuden arviointitehtävien suorittamisesta vastaava henkilöstö ei myöskään saa osallistua mihinkään sellaiseen toimintaan, joka vaarantaisi niiden arviointitoimien tai tehdyn arvioinnin riippumattomuuden. Tämä kiello koskee erityisesti konsulttipalveluja.

Ilmoitetun laitoksen on varmistettava, että niiden tytäryhtiöiden tai alihankkijoiden toimet eivät vaikuta niiden suorittamien vaatimustenmukaisuuden arviointitoimien luottamuksellisuuteen, objektiivisuuteen tai puolueettomuuteen.

Ilmoitetun laitoksen ja niiden henkilöstön on suoritettava vaatimustenmukaisuuden arviointitoimet mahdollisimman suurta ammatillista luotettavuutta ja kyseisellä erityisalalla vaadittavaa teknistä pätevyyttä noudattaen ja oltava riippumattomia kaikenlaisesta ja erityisesti taloudellisesta painostuksesta ja johdattelusta, joka saattaisi vaikuttaa heidän arviointiinsa tai vaatimustenmukaisuuden arviointitoimiensa tuloksiin, erityisesti niiden henkilöiden tai henkilöryhmien taholta, joille näiden toimien tuloksilla on merkitystä.

88 §

Ilmoitetun laitoksen vastuuvakuutus

Ilmoitetulla laitoksella on oltava toiminnan laatu ja laajuus huomioiden riittävä vastuuvakuutus.

89 §

Ilmoitetun laitoksen vaatimustenmukaisuusolettama

Ilmoitettu laitos täyttää tässä laissa sille säädetyt vaatimukset, jos ilmoitettu laitos osoittaa täyttävänsä sellaiset arvioinnissa käytettävät yhdenmukaistetut standardit, joiden viitetiedot on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

90 §

Tehtävien teettäminen alihankintana tai tytäryhtiöillä

Jos ilmoitettu laitos teettää alihankintana tietyt vaatimustenmukaisuuteen liittyvät arviointitehtävät tai käyttää tytäryhtiötä, sen on varmistettava, että alihankkija tai tytäryhtiö täyttää arviointilaitoksen ilmoitetuksi laitokseksi hyväksymisen edellytykset. Ilmoitetun laitoksen on ilmoitettava arvioinnissa käyttämistään alihankkijoista tai tytäryhtiöistä Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Ilmoitettu laitos vastaa alihankkijan tai tytäryhtiön suorittamista tehtävistä riippumatta näiden sijoittautumisvaltiosta.

Ilmoitettu laitos voi teettää alihankintana tai tytäryhtiöllä tehtäviä ainoastaan, jos siitä on sovittu asiakkaan kanssa.

Ilmoitettujen laitosten on pidettävä Liikenteen turvallisuusviraston saatavilla asiakirjat, jotka koskevat alihankkijan tai tytäryhtiön pätevyyden arviointia, sekä työtä, jonka ne ovat suorittaneet asiaa koskevan yhteentoimivuuden teknisen eritelmän mukaisesti.

91 §

Ilmoitetun laitoksen velvollisuus osallistua standardointitoimiin ja koordinaatioryhmän työhön

Ilmoitetun laitoksen on osallistuttava asiaankuuluviin standardointitoimenpiteisiin ja unionilainsäädännön nojalla ilmoitettujen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten koordinaatiotyöryhmän toimenpiteisiin tai varmistettava, että niiden arviointihenkilöstö saa niistä tiedon ja sovellettava yleisenä ohjeena kyseisen ryhmän työn tuloksena saatuja hallinnollisia päätöksiä ja asiakirjoja.

Ilmoitetun laitoksen, joka on ilmoitettu ratalaitteiden ja veturilaitteiden ohjaus-, hallinta- ja merkinanto-osajärjestelmien osalta, on osallistuttava EU-virastoasetuksen 29 artiklassa tarkoitetun ERTMS-työryhmän toimintaan tai varmistettava, että työryhmän toiminnasta tiedotetaan arviointihenkilöstölle. Vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen on noudatettava työryhmän työskentelyn tuloksena laadittavia suuntaviivoja. Jos ilmoitettu laitos pitää suuntaviivojen soveltamista epätarkoituksenmukaisena tai mahdottomana, sen on toimitettava asiaa koskevat huomionsa ERTMS-työryhmälle, jotta se voi keskustella suuntaviivojen jatkuvasta kehittämisestä.

92 §

Akkreditoitu sisäinen laitos

Hakijat voivat käyttää akkreditoitua sisäistä laitosta vaatimustenmukaisuuden arviointitoimiin pantaessa täytöntöön menettelyä, josta säädetään tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvistä yhteisistä puitteista ja päätöksen 93/465/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen N:o 768/2008/EY liitteessä II sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/57/EY mukaisesti hyväksytyissä yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä käytettävistä vaatimustenmukaisuuden ja käyttösoveltuvuuden arviointimenettelyjen ja EY-tarkastusmenettelyn moduuleista annetun komission päätöksen 2010/713/EU liitteessä I. Tällaisen laitoksen on muodostettava erillinen ja erotettavissa oleva osa kyseessä olevasta hakijasta, eikä se saa osallistua niiden tuotteiden suunnitteluun, tuotantoon, valmistukseen, toimittamiseen, asentamiseen, käyttöön tai ylläpitoon, joita se arvioi.

Akkreditoidun sisäisen laitoksen on täytettävä seuraavat vaatimukset:

- 1) sen on oltava akkreditoitu akkreditointiasetuksen mukaisesti;
- 2) laitoksella ja sen henkilöstöllä on oltava käytössään raportointimenettelyt, jotka varmistavat laitoksen ja sen henkilöstön puolueettomuuden ja organisatorisen riippumattomuuden ja tämä on osoitettava se kansalliselle akkreditointielimelle;
- 3) laitos ja sen henkilöstö eivät saa olla vastuussa arvioimiensa tuotteiden suunnittelusta, valmistuksesta, toimituksista, asennuksista, käytöstä tai ylläpidosta eivätkä osallisena missään sellaisessa toiminnassa, joka voisi vaikuttaa niiden arvioinnin puolueettomuuteen tai arviointitoimien luotettavuuteen;
- 4) laitoksen on toimitettava palvelujaan yksinomaan sille yritykselle, jonka osa se on.

Akkreditoitua sisäistä laitosta ei ilmoiteta ETA-valtioille eikä komissiolle, mutta yrityksen ja kansallisen akkreditointielimen on Liikenteen turvallisuusviraston pyynnöstä toimitettava akkreditointia koskevat tiedot virastolle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitettujen EU-säädösten soveltamisesta sekä niistä tiedoista, joita kansallisen akkreditointielimen on toimitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle.

93 §

Ilmoitetun laitoksen toimintaan liittyvät velvollisuudet

Ilmoitetun laitoksen on suoritettava vaatimustenmukaisuuden arvioinnit niiden vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen mukaisesti, joista säädetään asiaa koskevassa yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä.

Vaatimustenmukaisuuden arviointi on suoritettava oikeasuhtaisesti välttämättä tarpeettoman rasitteen aiheuttamista talouden toimijoille. Ilmoitetun laitoksen on tehtäviään hoitaessaan

otettava huomioon asianomaisen yrityksen koko, toimiala, rakenne, tuotteissa käytettävä teknologia sekä se, onko kyse massa- tai sarjatuotannosta. Tässä yhteydessä niiden toiminnan tavoitteena on kuitenkin oltava sen arviointi, onko tuote yhteentoimivuusdirektiivin mukainen.

Jos ilmoitettu laitos katsoo, ettei valmistaja ole täyttänyt vaatimuksia, joista säädetään asiaa koskevassa yhteentoimivuuden teknisissä eritelmissä tai vastaavissa yhdenmukaistetuissa standardeissa tai teknisissä eritelmissä, sen on vaadittava valmistajaa ryhtymään korjaaviin toimenpiteisiin eikä se saa antaa vaatimustenmukaisuustodistusta.

Jos ilmoitettu laitos katsoo todistuksen antamisen jälkeen suoritettavan vaatimustenmukaisuuden valvonnan yhteydessä, ettei tuote ole enää asiaa koskeva yhteentoimivuuden teknisen eritelmän mukainen, sen on vaadittava valmistajaa ryhtymään tarvittaviin korjaaviin toimenpiteisiin ja tarvittaessa peruutettava todistus väliaikaisesti tai kokonaan.

Jos korjaavia toimenpiteitä ei suoriteta tai niille ei ole vaadittua vaikutusta, ilmoitetun laitoksen on tarpeen mukaan rajoitettava todistuksia tai peruutettava ne väliaikaisesti tai kokonaan.

94 §

Ilmoitetun laitoksen velvollisuus antaa tietoja

Ilmoitetun laitoksen on salassapitosäännösten estämättä annettava tietoja Liikenteen turvallisuusvirastolle laitoksen toiminnasta.

Ilmoitetun laitoksen on ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle:

- 1) jos se on rajoittanut taikka peruuttanut väliaikaisesti tai kokonaan osajärjestelmien EY-tarkastustodistuksia, yhteentoimivuuden osatekijöiden EY-vaatimustenmukaisuustodistuksia ja EY-käyttöönsoveltuvuustodistuksia;
- 2) jos olosuhteissa tapahtuu muutoksia, jotka vaikuttavat ilmoitetun laitoksen soveltamisalaan ja ehtoihin ja sitä kautta sen toimintaedellytyksiin toimia ilmoitettuna laitoksena;
- 3) tietopyynnöt, jotka se saa markkinavalvontaviranomaisilta koskien vaatimustenmukaisuuden arviointitoimia;
- 4) pyynnöstä vaatimustenmukaisuuden arviointitoimet, jotka on suoritettu niitä koskevan ilmoituksen soveltamisalalla ja mahdollisesti suoritettavat muut toimet, mukaan luettuna toiminta useamman ETA-valtion alueella ja alihankinta.

Edellä 2 momentin ensimmäisen kohdan mukaisista todistusten epäamisistä, rajoittamisista taikka peruuttamisista väliaikaisesti on ilmoitettava myös asianosaisten muiden ETA-valtioiden toimivaltaisille kansallisille turvallisuusviranomaisille.

Ilmoitetun laitoksen on toimitettava muille yhteentoimivuusdirektiivin nojalla samaa osajärjestelmää koskevia arviointitoimia suorittaville ilmoitetuille laitoksille asiaankuuluvat tiedot kielteisistä arvioinneista ja pyydettyä myös myönteisistä arvioinneista.

Ilmoitetun laitoksen on toimitettava EU-virastolle osajärjestelmien EY-tarkastustodistukset, yhteentoimivuuden osatekijöiden EY-vaatimustenmukaisuustodistukset ja EY-käyttöönsoveltuvuustodistukset.

95 §

Ilmoitetun laitoksen käyttämä kieli ja virkavastuu

Ilmoitetun laitoksen laatimat asiakirjat ja EY-tarkastusmenettelyihin liittyvä kirjeenvaihto on laadittava jollakin sen ETA-valtion virallisista kielistä, johon hakija on sijoittautunut. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää muuta hakijan hyväksymää kieltä. Liikenteen turvallisuusvirasto voi tarvittaessa vaatia asiakirjoista suomen- tai ruotsinkielisen käännöksen.

Ilmoitetun laitoksen tai tämän alihankkijan palveluksessa olevaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan 48 ja 49 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

96 §

Ilmoitetun laitoksen suorittamat tarkastukset

Osajärjestelmän valmistukseen tai rakentamiseen liittyvän hankkeen tarkastamisesta vastaavan ilmoitetun laitoksen on hankkeen toteutuksen aikana tehtävä tarkastuksia määräajoin yhteentoimivuusdirektiivin, tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen varmistamiseksi. Ilmoitettu laitos voi hankkeen toteutuksen aikana tehdä myös tarkastuksia niistä ennalta ilmoittamatta. Sen on annettava suorittamistaan tarkastuksista tarkastuskertomus hakijalle. Tarkastuskertomus on myös liitettävä osajärjestelmän tarkastustodistuksen yhteydessä annettaviin teknisiin asiakirjoihin. Tarkemmat säännökset tässä momentissa tarkoitetuissa tarkastuksissa sovellettavasta menettelystä sekä tarkastuskertomusten antamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Ilmoitetun laitoksen edustajalla on tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan oikeus päästä tarkastuksen kohteena olevalle työmaalle, tuotantolaitokseen, varastoalueelle, testauslaitoksiin ja muihin sellaisiin paikkoihin, joihin pääsy on tarpeellista tarkastuksen suorittamiseksi lukuun ottamatta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviä tiloja. Ilmoitetulla laitoksella on tarkastuksia suorittaessaan salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tutkittavakseen tarkastusta varten tarvittavat toteuttamissuunnitelmat ja muut tarvittavat asiakirjat. Ilmoitetun laitoksen henkilöstön on pidettävä salassa kaikki ne tiedot, jotka se on saanut suorittaessaan ilmoitetulle laitokselle tässä laissa säädettyjä tehtäviä.

97 §

Nimetyt laitokset

Edellä 84-88 §:ssä säädettyjä ilmoitettuja laitoksia koskevia vaatimuksia sovelletaan myös Liikenteen turvallisuusvirastoon ja sen alihankkijoihin, silloin kun ne suorittavat 44 §:ssä tarkoitettua FI-tarkastusta, paitsi seuraavien kohtien osalta:

- 1) kyse on sen henkilöstöltä 86 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisesti vaadituista tiedoista, joiden osalta nimetyllä laitoksella on oltava asianmukaiset tiedot ja ymmärrys kansallisesta lainsäädännöstä;
- 2) kyse on 90 §:n 4 momentista, jonka osalta viranomaisten saatavilla on pidettävä tytäryhtiöiden tai alihankkijoiden asiaa koskevien kansallisten sääntöjen mukaisesti tekemää työtä koskevat asiakirjat.

Nimettyihin laitoksiin sovelletaan myös 93 §:ssä säädettyjä toimintaan liittyviä velvollisuuksia, kuitenkin niin, että nämä velvollisuudet perustuvat asianomaisiin kansallisiin sääntöihin.

Nimettyjen laitosten on myös ilmoitettava ETA-valtioille 94 §:ssä säädettyjä tietoja vastaavat tiedot.

Liikenteen turvallisuusvirasto, viraston nimeämä ilmoitettu laitos tai viraston käyttämä alihankkija voi tehdä hankkeen toteutuksen aikana tarkastuksia rautatieliikenteen harjoittajan, rataverkon haltijan tai muun rautatiejärjestelmään kuuluvan toimijan toimitiloihin lukuun ottamatta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyjä tiloja, yhteentoimivuusdirektiivin, tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen varmistamiseksi. Tarkastuksia voidaan tehdä myös niistä ennalta ilmoittamatta. Suoritetuista tarkastuksista on annettava tarkastuskertomus hakijalle.

98 §

Riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavan laitoksen tehtävät sekä laitoksen nimeäminen ja nimeämisen peruuttaminen

Riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavan laitoksen on järjestettävä rautatiejärjestelmän ja sen osajärjestelmien riippumaton turvallisuusarviointi siten kuin siitä on säädetty kulloinkin voimassa olevassa riskien arviointia koskevassa turvallisuusmenetelmästä annetussa EU-säädöksessä. Riippumatonta turvallisuusarviointia käytetään myös teknisiä standardeja sovellettaessa, jos standardissa edellytetään riippumattoman arvioinnin käyttämistä osana järjestelmän turvallisuustason arviointia.

Riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavan laitoksen on osoitettava täyttävänsä arviointilaitoksilta edellytettävät vaatimukset Turvallisuus ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikön (FINAS-akkreditointipalvelu) myöntämällä akkreditointitodistuksella.

Riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavana laitoksena saa Suomessa toimia myös kyseiseen tehtävään muussa ETA-valtiossa akkreditoitu tai tunnustettu laitos.

Tarkemmat säännökset riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavalle laitokselle asetettavista vaatimuksista ja sen tehtävistä sekä laitoksen tarkastusmenettelystä ja tarkastuslausunnoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

99 §

Riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavan laitoksen käyttämä kieli ja virkavastuu

Riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavan laitoksen laatimat asiakirjat ja tarkastusmenettelyihin liittyvä kirjeenvaihto on laadittava jollakin sen ETA-valtion virallisista kielistä, johon hakija on sijoittautunut. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää muuta hakijan hyväksymää kieltä. Liikenteen turvallisuusvirasto voi tarvittaessa vaatia asiakirjoista suomen- tai ruotsinkielisen käännöksen.

Riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavan laitoksen palveluksessa olevaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan 43 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

16 Luku

Rataverkon haltijan riippumattomuus ja tehtävien järjestäminen

100 §

Rataverkon haltijan riippumattomuus

Rataverkon haltija vastaa hallinnoimastaan tai muuten sen vastuulla olevan rataverkon käytöstä, kunnossapidosta, uudistamisesta, kehittämisestä ja rataverkon toimivuudesta.

Rataverkon haltijan on oltava oikeudellisesti itsenäinen ja rautatiemarkkinoilla toimivista rautatieyrityksistä täysin riippumaton yksikkö.

101 §

Rataverkon haltijan olennaisten toimintojen riippumattomuus

Rataverkon haltijan on järjestettävä ratakapasiteetin ja reittien jakamista sekä infrastruktuurimaksuja koskeva päätöksenteko organisatorisesti ja päätöksenteoltaan

itsenäiseksi yksiköksi niin, että nämä rataverkon haltijan olennaiset toiminnot ovat rautatieyrityksistä riippumattomia eivätkä rautatieyritykset tai niiden valvontaan vaikuttavat henkilöt voi mitenkään vaikuttaa niitä koskeviin päätöksiin.

Rautatieyrityksillä tai millään siihen kytköksissä olevalla oikeudellisesti itsenäisellä kokonaisuudella ei saa olla vaikutusvaltaa rataverkon haltijan olennaisista toiminnoista vastaavien henkilöiden nimityksiin tai irtisanomisiin.

Rataverkon haltijan olennaisista toiminnoista päättävä henkilö ei saa olla samanaikaisesti rautatieyrityksen johtoryhmän tai muun vastaavan hallintoelimen jäsen.

Rataverkon haltijan olennaisista toiminnoista vastaava henkilö voi siirtyä rautatieyrityksen palvelukseen vasta 12 kuukauden kuluttua siitä, kun hän on jättänyt olennaisiin toimintoihin liittyvät tehtävänsä rataverkon haltijan palveluksessa.

102 §

Rataverkon haltijan johtoilinten nimityksiä koskevat vaatimukset

Jos rataverkon haltijalla on johtoryhmä tai muu vastaava hallintoelin, sen jäseniksi ei saa nimittää rautatieyrityksen johtoryhmän jäseniä. Rataverkon haltijan johtoryhmän tai muun vastaavan hallintoelimen jäsenten sekä heidän alaisinaan toimivien johtajien on toimittava syrjimättömästi, eivätkä minkäänlaiset eturistiriidat saa vaikuttaa heidän riippumattomuuteensa.

103 §

Liikenteen hallinnan ja kunnossapitotoiminnan riippumattomuus

Rataverkon haltijan on huolehdittava siitä, että liikenteen hallinta ja kunnossapidon suunnittelu on järjestetty syrjimättömällä ja läpinäkyvällä tavalla niin, että näistä toiminnoista päättävien henkilöiden päätöksiin ei vaikuta minkäänlaiset eturistiriidat.

Rataverkon haltijan on huolehdittava siitä, että liikenteen hallinta toimii tehokkaasti myös häiriötilanteissa niin, että rautatieliikenteen harjoittaja saa oikea-aikaisesti kaiken sen olennaisen tiedon, joka vaikuttaa rautatieliikenteen harjoittajan liikennöintiin.

Rataverkon haltijan on kuultava ratakapasiteetin hakijoita ja muita sidosryhmiä rataverkon kunnossapidon ja uusimisen pitkän aikavälin suunnitelmista ja otettava niiden valmistelussa mahdollisimman hyvin näiden näkemykset huomioon.

Rataverkon haltijan on toteutettava rataverkon kunnossapitotoimenpiteet ja niiden aikataulutus niin, että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän häiriötä rautatieliikenteen harjoittajille ja mahdolliset häiriöt kohdistuvat rautatieliikenteen harjoittajiin tasapuolisesti ja syrjimättömällä tavalla.

104 §

Rataverkon haltijan toimintojen ulkoistaminen

Rataverkon haltija voi ulkoistaa tehtäviään toiselle osapuolelle, kunhan tämä ei ole rautatieyritys tai yritys, jonka määräysvallassa on rautatieyritys. Rataverkon haltijan on huolehdittava siitä, että tehtävien ulkoistamisesta ei synny eturistiriitoja ja kaupallisesti arkaluonteisten tietojen luottamuksellisuus taataan.

Rataverkon haltija voi ulkoistaa rautatieinfrastruktuurin kehittämiseen, ylläpitoon ja uudistamiseen liittyvien tehtävien toteutuksen rautatieyritykselle, yritykselle, jonka

määräysvallassa on rautatieyrittäjä tai yritykselle, joka on rautatieyrittäjän määräysvallassa. Jos rataverkon haltija ulkoistaa näitä tehtäviä toiselle osapuolelle, rataverkon haltija kuitenkin kantaa niistä lopullisen vastuun ja toimintojen harjoittamista koskevan valvontavallan.

Jos rataverkon haltija ulkoistaa olennaisia toimintoja toiselle osapuolelle, myös tämän osapuolen on noudatettava toiminnassaan lain 100-103 §:ssä säädettyjä velvoitteita.

Kun rataverkon haltija hankkii liikenteenohjauspalvelut ulkopuoliselta palvelun tarjoajalta, näihin liittyvissä järjestelyissä ja vastuissa noudatetaan 133 §:n vaatimuksia.

Rataverkon haltija voi myös antaa toisen rataverkon haltijan tehtäväksi suorittaa rataverkollaan rataverkon hallinnointiin liittyviä tehtäviä edellyttäen, että myös nämä täyttävät 100-103 §:ssä säädettyt velvoitteet ja kantavat täyden vastuun kyseisten tehtävien hoitamisesta.

105 §

Rataverkon haltijan rahoituksen läpinäkyvyys ja valtion rataverkon rahoitus

Rataverkon haltija saa käyttää rataverkon hallinnasta saatavia tuloja, julkiset varat mukaan luettuina, ainoastaan oman toiminnan rahoittamiseen. Rataverkon haltija voi käyttää kyseisiä tuloja lainan lyhennyksiin ja osingon maksamiseen omistajille. Rataverkon haltija ei kuitenkaan saa maksaa osinkoja vertikaalisesti integroituneessa yrityksessä sen eri osakokonaisuuksien omistajille eikä sellaisten yritysten omistajille, joiden määräysvallassa rautatieyrittäjä tai kyseinen rataverkon haltija ovat.

Rataverkon haltija ei saa myöntää rautatieyrittäjälle lainaa suoraan eikä välillisesti.

Rautatieyrittäjä ei saa myöntää lainaa rataverkon haltijalle suoraan eikä välillisesti.

Valtion rataverkkoa ylläpidetään ja rakennetaan valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen ja muun rahoituksen sallimassa laajuudessa. Tämän lain 17 luvussa tarkoitettu ratamaksu käytetään radanpidon rahoitukseen. Ratamaksu otetaan huomioon valtion talousarviossa.

106 §

Rataverkon haltijan yhteistyösopimukset

Rataverkon haltija voi tehdä rautatieyrittäjän kanssa yhteistyösopimuksia, joiden tavoitteena on alentaa asiakkaille koituvia kustannuksia tai tehostaa sopimukseen kuuluvan verkon osan toimintaa. Tällaisten sopimusten on kuitenkin oltava kaikille rautatieyrittäjille syrjimättömästi mahdollisia ja tasapuolisia.

Rataverkon haltijan on saatava sääntelyelimen hyväksyntä sopimuksille ennen niiden voimaantuloa. Sääntelyelimellä on myös oikeus saada tietoa sopimusten toteutuksesta valvontatehtävänsä varten.

107 §

Vertikaalinen integraatio

Jos rautatiemarkkinoilla toimii vertikaalisesti integroitunut yritys, joka harjoittaa rautatieliikenteen lisäksi rataverkon hallintaa, tällaiseen yritykseen sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi direktiivin 2012/34/EU muuttamisesta rautateiden kotimaan henkilöliikennemarkkinoiden avaamisen ja rautatieinfrastruktuurin hallinnoinnin osalta annetun

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/2370, jäljempänä *rautatiemarkkinadirektiivi muutosdirektiivi*, 7 artiklan 3 d kohtaa sekä artiklan 4-5 kohtia.

Vertikaalisesti integroitunut yritys ei saa ulkoistaa 101 §:ssä tarkoitettuja olennaisia toimintoja vertikaalisesti integroituneen yrityksen millekään muulle yhteisölle, jollei yhteisö hoida yksinomaan olennaisia toimintoja.

Jotta vertikaalisesti integroituneen yrityksen rahoituksen läpinäkyvyys toteutuu, vertikaalisesti integroituneen yrityksen eri osien välisissä rahoituslainoissa on noudatettava rautatiemarkkinadirektiivin muutosdirektiivin 7 d artiklan 4-10 kohdissa säädettyjä ehtoja sen lisäksi, mitä muuten on säädetty rataverkon haltijan rahoituksen läpinäkyvyydestä edellä 105 §:ssä.

108 §

Rataverkon haltijoiden ja ratakapasiteetin hakijoiden yhteistyöryhmä

Valtion rataverkon haltijan on asetettava yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on sovittaa yhteen rataverkon haltijoiden ja ratakapasiteetin hakijoiden tarpeita. Valtion rataverkon haltijan on kutsuttava yhteistyöryhmään mukaan rataverkon haltijat, rautatieliikenteen harjoittajat, ratakapasiteetin hakijat sekä harkinnan mukaan myös muita sidosryhmiä. Sääntelyelin voi osallistua yhteistyöryhmään tarkkailijan ominaisuudessa. Tässä pykälässä tarkoitettu yhteensovittaminen ei rajoita ratakapasiteetin hakijoiden oikeutta hakea muutosta sääntelyelimeltä tai sääntelyelimen toimivaltaa siten kuin siitä säädetään 20 luvussa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua yhteensovittamistehtävää toteuttaessaan yhteistyöryhmä:

- 1) arvioida ratakapasiteetin hakijoiden ratakapasiteettitarpeita, ratakapasiteetin kasvattamiseen liittyviä kehittämistarpeita sekä tehdä esityksiä ratakapasiteetin jakamiseen liittyvien menettelytapojen kehittämiseksi;
- 2) arvioida tämän lain 127 §:ssä tarkoitetun rataverkon haltijan verkkoselostuksen sisältöä ja toteutusta ja esittää niitä koskevia suosituksia;
- 3) tehdä esityksiä tämän lain 143 §:n mukaisista kannustimista ja siitä, miten ne edistävät suorituskykytavoitteiden toteutumista;
- 4) arvioida mahdollisuuksia kehittää kuljetusten yhteentoimivuutta ja eri kulkumuotojen saumatonta yhteistyötä sekä esittää niitä koskevia suosituksia;
- 5) arvioida muita rataverkolle pääsyyn, rataverkon käyttöön sekä rataverkolla tarjottavien palveluiden laatuun ja niiden ehtoihin liittyviä kysymyksiä ja esittää niitä koskevia suosituksia;

Valtion rataverkon haltijan on laadittava yhteistyöryhmää kuultuaan tarkemmat suuntaviivat 2 momentissa tarkoitettujen asiakokonaisuuksien yhteensovittamisesta. Yhteistyöryhmän on kokoonnuttava vähintään kerran vuodessa. Valtion rataverkon haltijan on tiedotettava yhteistyöryhmän toiminnasta omilla verkkosivuillaan.

Valtion rataverkon haltija toimii Suomen edustajana Euroopan rataverkon haltijoiden yhteistyöverkostossa. Valtion rataverkon haltijan on jaettava tietoa eurooppalaisesta yhteistyöstä muille yhteistyöryhmän jäsenille.

17 luku

Rataverkon käyttö ja ratakapasiteetti

109 §

Oikeus rataverkolla pääsyyn ja oikeus sen käyttämiseen

Tämän luvun mukaisesti myönnettyä ratakapasiteettia rataverkolla saa harjoittamaansa rautatieliikennettä varten käyttää rautatieyritys, jolla on Liikenteen turvallisuusviraston liikenteen palveluista annetun lain II osan 5 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu toimilupa tai ETA-valtiossa rautatieliikenteen harjoittamista varten myönnetty toimilupa ja joka muutoinkin täyttää mainitussa pykälässä rautatieliikenteen harjoittamiselle säädetyt edellytykset. Myös muut rautatieliikenteen harjoittajat saavat käyttää tämän luvun mukaisesti myönnettyä ratakapasiteettia liikennöintiä varten, jos mainitussa pykälässä säädetyt liikennöinnin edellytykset täyttyvät.

Rautatieyrityksille on myönnettävä yhtäläisin, syrjimättömin ja läpinäkyvin edellytyksin rataverkon käyttöoikeus rautateiden henkilöliikenteen harjoittamista varten, sanotun kuitenkin rajoittamatta rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1370/2007, jäljempänä palvelusopimusasetus, sekä asetuksen (EY) N:o 1370/2007 muuttamisesta rautateiden kotimaan henkilöliikenteen markkinoiden avaamisen osalta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/2338, jäljempänä *palvelusopimusasetuksen muutosasetus*, soveltamista. Rautatieyrityksellä, joka täyttää 1 momentissa tarkoitettut edellytykset, on oikeus tarjota rataverkolla henkilöliikennepalveluja sekä oikeus ottaa ja jättää matkustajia rataverkon kaikilla asemilla. Oikeuteen kuuluu myös oikeus käyttää rataverkon yhteydessä olevia palvelupaikkoja ja niillä tarjottavia palveluita.

Suomen ja Venäjän väliseen suoraan kansainväliseen rautatieliikenteeseen sovelletaan sitä koskevaa sopimusta.

110 §

Rataverkon käyttöoikeuden rajoittaminen

Toimivaltainen viranomainen voi rajoittaa oikeutta käyttää valtion rataverkkoa 109 §:n 2 momentissa tarkoitettuun henkilöliikenteeseen sekä rautatieyrityksen oikeutta ottaa ja jättää matkustajia rataverkon reitillä vain tässä pykälässä säädetyin edellytyksin.

Jos ratakapasiteetin hakija suunnittelee hakevansa ratakapasiteettia sellaisella rataverkon osalla, jolla toimivaltainen viranomainen on tehnyt julkisia palveluhankintoja koskevan sopimuksen palvelusopimusasetuksen nojalla, ratakapasiteetin hakijan on ilmoitettava tästä toimivaltaiselle viranomaiselle, valtion rataverkon haltijalle ja sääntelyelimelle vähintään 18 kuukautta ennen suunniteltua liikenteen aloittamista. Jotta sääntelyelin voi arvioida mahdolliset taloudelliset vaikutukset voimassa oleviin julkisia palveluhankintoja koskeviin sopimuksiin, sääntelyelimen on varmistettava, että julkisia palveluhankintoja tehneet tai niitä suunnittelevat toimivaltaiset viranomaiset sekä sopimuksista vastaavat rautatieyritykset saavat tästä tiedon viipymättä ja viimeistään 10 päivän kuluttua.

Toimivaltainen viranomainen saa rajoittaa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla oikeutta käyttää valtion rataverkkoa sekä oikeutta ottaa ja jättää matkustajia rataverkon asemilla ainoastaan, jos sääntelyelin katsoo, että oikeuden käyttäminen vaarantaa julkisia palveluhankintoja koskevan sopimuksen taloudellisen tasapainon. Sääntelyelin ottaa julkisia palveluhankintoja koskevan sopimuksen taloudellisen tasapainon arvioinnin käsiteltäväkseen, jos sitä pyytää:

- 1) julkisia palveluhankintoja koskevan sopimuksen tehnyt toimivaltainen viranomainen tai jokin muu toimivaltainen viranomainen;

- 2) julkisia palveluhankintoja koskevan sopimuksen tehnyt rautatieyritys;
- 3) käyttöoikeutta hakeva rautatieyritys.
- 4) valtion rataverkon haltija.

Edellä 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun viranomaisen ja 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun rautatieyrittäjän sekä valtion rataverkon haltijan on toimitettava sääntelyelimelle päätöksen tekemistä varten kaikki tarvittavat tiedot.

Saatuaan kaikki tarvittavat tiedot sääntelyelimen on tehtävä puolueeton taloudellinen analyysi ja kuultava osapuolia yhden kuukauden kuluessa 2 momentissa tarkoitetun pyynnön vastaanottamisesta. Sääntelyelimen on kuultuaan kaikkia osapuolia annettava perusteltu päätöksensä kuuden viikon kuluessa siitä, kun se on saanut kaikki tarvittavat tiedot. Sääntelyelimen on perusteltava päätöksensä ja vahvistettava edellytykset, joiden mukaisesti asianosainen tai jokin muu toimivaltainen viranomaisen, julkisia palveluhankintoja koskevan sopimuksen tehnyt rautatieyritys, käyttöoikeutta hakeva rautatieyritys tai valtion rataverkon haltija voivat pyytää päätöksen uudelleen tarkastelua kuukauden kuluessa sitä koskevan ilmoituksen saamisesta.

Jos sääntelyelin katsoo tekemänsä taloudellisen analyysin perusteella, että toimivaltaisen viranomaisen ja rautatieyrittäjän välillä julkisista palveluhankinnoista tehdyn sopimuksen taloudellinen tasapaino vaarantuu, sääntelyelimen on esitettävä liikenteeseen mahdollisia muutoksia, joilla varmistetaan, että 109 §:ssä tarkoitetut edellytykset käyttöoikeuden myöntämiselle täyttyvät.

111 §

Suurnopeusjunia käyttävän henkilöliikenteen tarjonnan rajoittaminen

Suurnopeusjunia käyttävän palveluntarjoajan oikeutta tarjota rataverkolla henkilöliikennepalveluja sekä oikeutta ottaa ja jättää matkustajia rataverkon asemilla voidaan rajoittaa vain, jos sääntelyelin on antanut tämän pykälän nojalla suuntaviivat oikeudesta rajoittaa suurnopeusjunia käyttäviä henkilöliikennepalveluja rataverkolla. Suuntaviivojen on oltava linjassa 110 §:ssä säädettyjen yleisten ehtojen kanssa.

Jos sääntelyelin päätyy 110 §:n nojalla siihen, että aiottu suurnopeajunalla harjoitettava henkilöliikenne tietyn lähtöpaikan ja määränpään välillä vaarantaa saman tai vaihtoehtoisen reitin kattaman julkisia palveluhankintoja koskevan sopimuksen taloudellisen tasapainon, sääntelyelimen on osoitettava mahdolliset muutokset, joilla varmistetaan, että 109 §:n 2 momentissa tarkoitetun käyttöoikeuden myöntämisestä koskevat edellytykset täyttyvät. Sääntelyelimen esittämiin muutoksiin voi sisältyä aiotun liikenteen muuttamista koskeva esitys.

112 §

Puitesopimus

Rataverkon haltija voi tehdä ratakapasiteetin hakijan kanssa puitesopimuksen, jolla ne sopivat yhtä aikataulukautta pidemmäksi ajaksi myönnettävästä ratakapasiteetista, sen ominaispiirteistä ja samalta ajalta perittävistä maksuista. Puitesopimus ei oikeuta ratakapasiteetin hakijaa saamaan sopimuksen mukaista ratakapasiteettia eikä sillä voida myöntää yksinoikeutta kyseisen rataverkon käyttöön.

Puitesopimus tehdään enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Rataverkon haltija voi erityisestä syystä tehdä pitempiaikaisia puitesopimuksia. Viittä vuotta pitempien sopimusten tekemisen perusteena voivat kuitenkin olla vain sopijapuolen kuljetusliiketoimintaan liittyvät sopimukset, erityisinvestoinnit tai erityiset liiketoimintariskit. Myös 114 §:ssä tarkoitetun erikoistuneen rautatiereitin tai sen osan liikennettä varten ratakapasiteetista voidaan tehdä pitempiaikaisia sopimuksia, joiden kesto on korkeintaan 15 vuotta. Tällaisten pitempiaikaisten sopimusten perusteena voivat olla vain laajat ja pitkäaikaiset investoinnit, jotka hakijan on perusteltava asianmukaisesti.

Puitesopimus on ennen sen allekirjoittamista toimitettava sääntelyelimelle sen hyväksyntää varten. Sääntelyelimen on ilmoitettava puitesopimuksen osapuolille kuukauden kuluessa puitesopimuksen saamisesta, jos se edellyttää sopimukseen muutoksia ennen kuin se voi sen hyväksyä ja puitesopimus voidaan allekirjoittaa.

Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ([621/1999](#)) säädetään, julkisia ovat tieto puitesopimuksesta, sen kestosta, sen perusteista ja yksilöidyt tiedot siinä sovitusta ratakapasiteetista. Sääntelyelimellä on kuitenkin oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tiedot sopimusten tekemisestä ja niiden perusteista sekä puitesopimusten sisällöstä.

113 §

Ratakapasiteetin hakeminen

Ratakapasiteetin hakijan on haettava ratakapasiteettia siten kuin tässä pykälässä säädetään.

Ratakapasiteettia on haettava rataverkon haltijalta kutakin aikataulukautta varten aikaisintaan 12 kuukautta ja viimeistään kahdeksan kuukautta ennen aikataulukauden voimaantuloa. Uutta ratakapasiteettia tai ratakapasiteetin muutosta voidaan hakea säännöllistä liikennettä varten myös ratakapasiteetin jakamista koskevan päätöksen antamisen jälkeen, kuitenkin viimeistään neljä viikkoa ennen säännöllisen liikenteen ratakapasiteetin muutoksen voimaantuloa.

Jos ratakapasiteetin hakija ja rataverkon haltija ovat tehneet 112 §:ssä tarkoitetun puitesopimuksen ratakapasiteetin käytöstä, ratakapasiteettia on haettava kyseisen sopimuksen mukaisesti.

Jos rataverkon haltija edellyttää ratakapasiteetin hakijalta unionilainsäädännön mahdollistamaa ratakapasiteetin varausmaksua tai vakuuksia ratakapasiteettia haettaessa, rataverkon haltijan on ilmoitettava tästä verkkoselostuksessaan.

Tarkemmat säännökset ratakapasiteetin hakemisesta ja hakuajoista sekä rautatieliikenteen aikataulukaudesta, muutosajankohdista aikataulukauden aikana ja niihin liittyvistä määräajoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Ratakapasiteetin hakija voi hakea valtion rataverkon haltijalta ratakapasiteettia myös Euroopan talousalueen kansainvälistä rautatiereittiä varten.

114 §

Erikoistunut rautatiereitti tai sen osa

Jos rautatieliikenteen harjoittamiselle voidaan osoittaa riittävästi vaihtoehtoisia rautatiereittejä, rataverkon haltija voi antamallaan päätöksellä osoittaa tietyn rautatiereitin tai sen osan erikoistuneeksi. Rataverkon haltijan on kuultava asianomaisia rautatieliikenteen harjoittajia ennen rautatiereitin tai sen osan osoittamista erikoistuneeksi. Erikoistuneella

rautatiereitillä tai sen osalla ratakapasiteetin käytön etusija on liikenteellä, jota varten rautatiereitti tai sen osa on erikoistunut. Rautatiereitin tai sen osan osoittaminen erikoistuneeksi ei kuitenkaan saa estää muuta liikennetyyppiä harjoittavia rautatieliikenteen harjoittajia käyttämästä kyseistä rautatiereittiä tai sen osaa, jos kapasiteettia kyseisellä reitillä on käytettävissä.

Rataverkon haltijan on julkaistava 127 §:ssä tarkoitetussa verkkoselostuksessa tiedot erikoistuneesta rautatiereitistä tai sen osasta.

115 §

Yhteensovittamismenettely

Jos rataverkon haltija havaitsee aikataulusuunnittelun aikana, että ratakapasiteettia koskevat hakemukset ovat ristiriidassa keskenään, sen on pyrittävä sovittamaan hakemukset mahdollisimman hyvin yhteen. Yhteensovittamismenettelyssä rataverkon haltijalla on oikeus ehdottaa vaihtoehtoisia ratakapasiteettia, joka eroaa pyydetystä kapasiteetista.

Rataverkon haltijan on ratkaistava mahdolliset ristiriidat asianomaisten hakijoiden kanssa käytävillä neuvotteluilla. Neuvottelujen on perustuttava siihen, että rataverkon haltija antaa kaikille kapasiteetin hakijoille seuraavat tiedot kohtuullisessa ajassa, maksutta ja kirjallisessa muodossa:

- 1) kaikkien hakijoiden samoilla reittiosuuksilla hakemat reitit;
- 2) kaikille hakijoille samoilla reittiosuuksilla alustavasti osoitetut reitit;
- 3) asiantuntijavaroilla reittiosuuksilla 1 momentin mukaisesti ehdotettu vaihtoehtoinen ratakapasiteetti;
- 4) tiedot kapasiteetin myöntämisessä käytettävistä perusteista.

Rataverkon haltijan on vahvistettava yhteensovittamismenettelyä koskevat periaatteet 127 §:ssä tarkoitetussa verkkoselostuksessa. Rataverkon haltija on velvollinen myös esittämään verkkoselostuksessa menettelytavat, joilla ratkaistaan ratakapasiteetin käyttöoikeuteen liittyvät ristiriidat.

116 §

Ylikuormitettu rautatiereitti tai sen osa sekä etusijajärjestys

Jos rataverkon haltijan ei ole mahdollista 115 §:n mukaisen ratakapasiteetin yhteensovittamismenettelyn ja hakijoiden kuulemisen jälkeen jakaa ratakapasiteettia rautatiereitillä tai sen osalla hakijoita tyydyttävällä tavalla, rataverkon haltijan on ilmoitettava, että kyseinen rautatiereitti tai sen osa on ylikuormitettu. Rautatiereitti tai sen osa voidaan todeta ylikuormitetuksi myös, jos rautatiereitin tai sen osan ylikuormittuminen on aikataulukauden aikana ilmeistä.

Ylikuormittuneella rautatiereitillä tai sen osalla rataverkon haltija voi ottaa käyttöön 137 §:ssä tarkoitetun korotetun ratamaksun perusmaksun ja jos korotettua maksua ei ole otettu käyttöön tai se ei ole johtanut ylikuormituksen purkamiseen, rataverkon haltija voi päättää rautatiereitin etusijajärjestyksestä, jonka mukaisesti määrätty liikennetyyppi voi saada etusijan ylikuormittuneen rautatiereitin tai sen osan kapasiteetin jakamisessa. Etusijajärjestyksessä on otettava huomioon palvelun yhteiskunnallinen merkitys suhteessa

muihin liikennepalveluihin. Etusijajärjestystä asetettaessa on pyrittävä kohtelevaan eri palveluntarjoajia mahdollisimman tasapuolisesti ja syrjimättömästi.

Etusijajärjestyksestä voidaan poiketa sellaisen hakijan eduksi, joka harjoittaa kansainvälistä liikennettä tai jonka harjoittama liikenne ylläpitää tai parantaa rautatiejärjestelmän tai joukkoliikenteen toimivuutta muutoin taikka jonka hakemuksen hylkääminen aiheuttaa hakijalle tai sen asiakkaan liiketoiminnalle kohtuutonta haittaa. Etusijajärjestyksestä poikkeaminen ylikuormitetun rautatiereitin tai sen osan kapasiteetin jakamisen osalta edellyttää 123 §:ssä tarkoitettua ratakapasiteetin arviointia. Rataverkon haltijan on julkaistava 127 §:ssä tarkoitettussa verkkoselostuksessa etusijajärjestystä koskevat periaatteet ylikuormittuneen rautatiereitin tai sen osan kapasiteetin jakamisessa.

Rataverkon haltijalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada etusijajärjestystä koskevaa ratkaisua varten kapasiteetin hakijoilta luottamuksellisina tarvittavat tiedot perusteluineen. Rataverkon haltijan on ratkaistava etusijajärjestys kymmenen päivän kuluessa 115 §:ssä tarkoitetun neuvottelun päättymisestä.

117 §

Aikatauluehdotuksen laadinta ja asianosaisten kuuleminen

Rataverkon haltijan on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä täyttämään kaikki ratakapasiteettia koskevat pyynnöt sekä vastattava hakemuksiin tasapuolisesti ottaen huomioon kaikki hakijoihin kohdistuvat rajoitukset, myös niiden liiketoimintaan kohdistuvat taloudelliset vaikutukset.

Rataverkon haltijan, jonka rataverkolla liikennöidään aikataulun mukaisesti, on laadittava hakemusten perusteella aikatauluehdotus seuraavaa aikataulukautta varten neljän kuukauden kuluessa ratakapasiteetin hakuajan päättymisestä.

Aikatauluehdotuksen on perustuttava ensisijaisesti haetun ratakapasiteetin myöntämiseen. Rataverkon haltija voi kuitenkin tarjota hakijalle sellaista ratakapasiteettia, joka ei oleellisesti poikkea tämän hakemasta ratakapasiteetista, jos tilanne edellyttää yhteensovittamista.

Rataverkon haltijan on toimitettava aikatauluehdotus tiedoksi ratakapasiteetin hakijoille ja muille asianomaisille osapuolille 1 momentissa tarkoitettuun määräaikaan mennessä ja kuultava asianosaisia aikatauluehdotuksesta sekä annettava niille vähintään kuukausi aikaa esittää näkemyksensä aikatauluehdotuksesta.

118 §

Ratakapasiteetin jakaminen

Rataverkon haltijan on päätettävä aikatauluehdotuksen ja 117 §:n 4 momentin mukaisen kuulemisen perusteella ratakapasiteetin jakamisesta tasapuolisesti ja syrjimättömin perustein yhtä aikataulukautta varten. Rataverkon haltijan on tällöin otettava erityisesti huomioon henkilö- ja tavaraliikenteen sekä radan kunnossapidon tarpeet samoin kuin rataverkon tehokas käyttö. Päätöstä tehtäessä on otettava huomioon myös erikoistuneelle ja ylikuormittuneelle rautatiereitille tai sen osalle asetetut etusijajärjestykset, jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu. Päätös säännöllisen liikenteen ratakapasiteetin muuttamisesta tai uudelleenjakamisesta aikataulukauden aikana on tehtävä 117 §:n 1 momentin mukaisin perustein noudattaen, mitä 113 §:n 5 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään.

Rataverkon haltijan on ilmoitettava kaikille ratakapasiteetin hakijoille, miten se on jakanut ratakapasiteetin hakijoiden kesken. Jos rataverkon haltija on jättänyt osan ratakapasiteetista varakapasiteetiksi myöhemmin jaettavaksi, myös tästä on ilmoitettava kaikille hakijoille.

119 §

Kiireellinen ratakapasiteetti

Ratakapasiteetin hakija voi hakea rataverkon haltijalta kiireellistä ratakapasiteettia myös muulloin kuin 113 §:n 2 momentissa säädetyssä säännöllisen liikenteen ratakapasiteetin hakemiselle säädetyssä määräajassa, jos hakija tarvitsee viipymättä ratakapasiteettia tilapäisesti yhtä tai useampaa rautatiereittiä varten. Museoliikenteen harjoittajan hakemus ratakapasiteetista käsitellään aina kiireellisenä. Rataverkon haltijan on annettava päätös hakemukseen viiden työpäivän kuluessa hakemuksen jättämisestä. Tarkemmat säännökset kiireellisen ratakapasiteetin hakemisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Rataverkon haltijan on myönnettävä haettu kiireellinen ratakapasiteetti, jos hakemuksessa tarkoitettuun käyttöön on osoitettavissa riittävästi ratakapasiteettia. Jollei 118 §:n 1 momentista muuta johdu, kiireellinen ratakapasiteetti on myönnettävä sitä ensin hakeneelle.

120 §

Ratakapasiteetti kunnossapittoa varten

Radan kunnossapitotyötä varten tapahtuvaa ratakapasiteetin käyttöä koskeva hakemus on tehtävä 117 §:ssä tarkoitetun aikataulusuunnittelun yhteydessä. Rataverkon haltijan on otettava riittävällä tavalla huomioon suunnitellun radan kunnossapitotyön vaikutus muihin hakijoihin ja varauduttava aikataulusuunnittelussa kunnossapitotöiden tehokasta ja suunnitelmallista toteutusta varten sekä otettava huomioon myös ennalta suunnittele mattomien kunnossapitotöiden tarve.

Rataverkon haltijan on ilmoitettava kaikille asianosaisille mahdollisimman pian, jos ennalta suunnittele mattomien kunnossapitotyö edellyttää ratakapasiteetin poistamisen käytöstä ja sillä on vaikutusta muihin ratakapasiteetin haltijoihin.

121 §

Ratakapasiteetin käyttö ja peruuttaminen

Muu ratakapasiteetin haltija kuin rautatieliikenteen harjoittaja voi luovuttaa sille myönnetyn ratakapasiteetin liiketoimintaa varten rautatieliikenteen harjoittajalle. Muilta osin ratakapasiteetin haltija ei saa luovuttaa myönnettyä ratakapasiteettia toiselle eikä ratakapasiteetilla saa käydä kauppaa. Jos ratakapasiteetin hakija tai haltija on myynyt sille aikaisemmin myönnettyä kapasiteettia, rataverkon haltija ei saa jatkossa myöntää kapasiteettia tällaiselle ratakapasiteetin hakijalle tai haltijalle. Ratakapasiteetin haltijan on ilmoitettava viipymättä käyttämättä jäävästä ratakapasiteetista rataverkon haltijalle. Jos ratakapasiteetin haltija käyttää myönnettyä ratakapasiteettia tämän momentin vastaisesti, rataverkon haltijan on kuultava tätä asiassa ja tarvittaessa peruutettava tälle myönnetty ratakapasiteetti.

Rataverkon haltija päättää ratakapasiteetin vähimmäiskäytön kynnysmäärästä, jotka on julkaistava 127 §:ssä tarkoitetussa verkkoselostuksessa. Rataverkon haltija voi ratakapasiteetin haltijaa ensin kuultuaan tarvittaessa peruuttaa ratakapasiteetin haltijalle myönnetyn ratakapasiteetin tai osan siitä, jos tämä on käyttänyt ratakapasiteettia vähintään

30 päivän aikana vähemmän kuin rautatiereitin tai sen osan mukainen kynnysmäärä edellyttää.

Ratakapasiteettia ei saa kuitenkaan peruuttaa, jos käyttämättä jättäminen on johtunut ratakapasiteetin haltijasta tai ratakapasiteettia käyttävästä rautatieliikenteen harjoittajasta riippumattomista muista kuin taloudellisista syistä. Rataverkon haltija voi peruuttaa ratakapasiteetin aina siltä ajalta, jolloin ratakapasiteettia hakeneella rautatieliikenteen harjoittajalla ei ole turvallisuustodistusta rautatieliikenteen harjoittamista varten.

Rataverkon haltija voi poistaa ratakapasiteetin käytöstä kokonaan tai osittain sellaisella rautatiereitillä, joka on rataverkon teknisestä viasta taikka onnettomuudesta tai vauriotapahtumasta johtuvasta syystä tilapäisesti poissa käytöstä. Rataverkon haltijan on tällöin mahdollisuuksien mukaan tarjottava vaihtoehtoisia rautatiereittejä ratakapasiteetin haltijalle. Rataverkon haltija ei ole velvollinen korvaamaan ratakapasiteetin haltijalle mahdollisesti aiheutuvaa vahinkoa, jollei 125 §:n nojalla ole muuta sovittu.

122 §

Ratakapasiteetin varausmaksu

Rataverkon haltija voi ottaa käyttöön ratakapasiteetin varausmaksun, jolla kannustetaan ratakapasiteetin tehokkaaseen käyttöön. Rataverkon haltija perii varausmaksun myöntäessään ratakapasiteettia. Maksu palautetaan ratakapasiteetin hakijalle takaisin 136 §:ssä tarkoitetun ratamaksun perinnän yhteydessä, jos myönnetty ratakapasiteetti on käytetty.

Varausmaksu on perittävä sellaiselta ratakapasiteetin hakijalta, joka on säännöllisesti jättänyt käyttämättä myönnettyjä reittejä tai osaa niistä. Rataverkon haltijan on varausmaksun perimistä varten julkaistava verkkoselostuksessaan kapasiteetin ja sen mukaisten reittien tai niiden osan säännöllinen käyttämättä jättämisen arviointiperusteet. Näitä arviointiperusteita valvoo sääntelyelin, jolla on oikeus saada pyynnöstä niistä lisätietoja rataverkon haltijalta ja ratkaista arviointiperusteisiin liittyvät erimielisyydet.

Jos Liikennevirasto valtion rataverkon haltija ottaa ratakapasiteetin varausmaksun käyttöön, sen on julkaistava varausmaksua koskevat arviointiperusteet omassa verkkoselostuksessaan. Näiden perusteella valtion rataverkon ratakapasiteetin varausmaksusta voidaan säätää tarkemmin Liikenneviraston maksullisista suoritteista annetussa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksessa ([1026/2014](#)).

123 §

Ratakapasiteettia koskeva arviointi ja ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelma

Jos rataverkon haltija toteaa rautatiereitin 116 §:n nojalla ylikuormitetuksi, sen on laadittava kuuden kuukauden kuluessa ylikuormittumisen toteamisesta ratakapasiteettia koskeva arviointi. Arvioinnissa on selvitettävä rautatiereitin ylikuormittumisen syyt, liikenteen kehitys, rataverkon kehittämistä koskevat rajoitteet sekä ne rataverkon haltijan lyhyen ja keskipitkän aikavälin toimenpiteet, joilla se voi poistaa tai vähentää ylikuormittumista arvioitavana olevalla rautatiereitillä tai sen osalla. Lisäksi rataverkon haltijan on arvioinnissa kuvattava menetelmiä, joiden avulla kaikki hakemukset voidaan täyttää täysimääräisesti.

Kapasiteettia koskevan arvioinnin kohteena ovat rataverkko, käyttömenettelyt, harjoitettavan liikenteen luonne ja kaikkien näiden tekijöiden vaikutus ratakapasiteettiin. Arvioinnissa huomioon otettaviin toimenpiteisiin sisältyvät erityisesti liikenteen ohjaaminen toisille reittiosuuksille, liikenteen aikataulusuunnitelman uusiminen, nopeudenmuutokset sekä rataverkon kunnon parantaminen.

Jos rataverkon haltija on tehnyt 1 momentissa tarkoitetun ratakapasiteettia koskevan arvioinnin, sen on tämän jälkeen tehtävä ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelma kuuden kuukauden kuluessa arvioinnin valmistumisesta. Rataverkon haltijan on laadittava ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelma, jonka avulla rataverkon haltija pyrkii vähentämään ratakapasiteetin rajoitteita ja ylikuormituksen syitä. Kuultuaan kyseisen ylikuormitetun rautatiereitin tai se osan käyttäjiä. Ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelmassa on yksilöitävä ylikuormituksen syyt, rautatieliikenteen todennäköinen kehittyminen, rataverkon kehittämistä koskevat rajoitukset, ratakapasiteetin vahvistamisen vaihtoehdot ja niistä aiheutuvat kustannukset sekä aikataulu suunnitelman toteutukselle.

Jos rataverkon haltijan tekemässä ratakapasiteetin vahvistamissuunnitelmassa määritellyt toimenpiteet eivät johda ylikuormittumisen syiden poistumiseen, rataverkon haltijan on keskeytettävä 136 §:ssä tarkoitetun ratamaksun periminen. Rataverkon haltijan on ilmoitettava tästä liikenne- ja viestintäministeriölle ja sääntelyelimelle. Rataverkon haltija voi kuitenkin jatkaa ratamaksun perimistä, jos sääntelyelin on rataverkon haltijan hakemuksesta päätenyt siihen, että kapasiteetin vahvistamissuunnitelmaa ei kyetä toteuttamaan sellaisista syistä, joihin rataverkon haltija ei pysty vaikuttamaan tai käytettävissä olevat vaihtoehdot ylikuormituksen purkamiseksi eivät ole taloudellisesti toteuttamiskelpoisia.

124 §

Ratakapasiteetin käyttöoikeuden myöntäminen ja yhteensovittaminen

Rataverkon haltijan on huolehdittava ratakapasiteetin käyttöoikeuden myöntämismenettelyistä ja julkaistava 127 §:ssä tarkoitetussa verkkoselostuksessa kapasiteetin käyttöoikeuden myöntämistä koskevat periaatteet ja perusteet. Rataverkon haltijan on varmistettava, että kapasiteetin käyttöoikeus myönnetään oikeudenmukaisesti ja ketään syrjimättä Euroopan unionin lainsäädännön sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti. Rataverkon haltijan on pidettävä luottamuksellisina tietoina sellaiset liikesalaisuuden piiriin kuuluvat tiedot, joita se on saanut ratakapasiteetin hakijoilta.

Rataverkon haltijoiden on yhteistyössä sovitettava ratakapasiteettia yhteen niin, että liikenteen sujuvuus turvataan.

125 §

Rataverkon käyttö sopimus

Rataverkon haltijan on tehtävä rautatieyrityksen kanssa rataverkon käyttöä koskeva sopimus, jossa on sovittava 129 §:ssä tarkoitettujen rataverkon haltijan tarjoamien palvelujen käytöstä ja muista rautatieliikenteen harjoittamiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä sekä 126 §:ssä tarkoitetuista korvauksista ja niiden perusteista.

Rataverkon haltijan on tehtävä käyttö sopimus jokaisen rautatieyrityksen kanssa tasapuolisin, läpinäkyvin ja kohtuullisin ehdoin. Rataverkon haltijan on julkaistava käyttö sopimusta koskevat menettelyt verkkoselostuksessa. Sopimuksella on edistettävä rataverkon tehokasta käyttöä ja rautatieliikenteen täsmällisyyttä sekä rautatieliikenteestä ja radanpidosta aiheutuvien rataverkon käytettävyyshäiriöiden vähentämistä. Sopimus tehdään kutakin aikataulukautta varten ottaen huomioon aikataulukaudelle myönnetty ratakapasiteetti. Sopimusta voidaan muuttaa, jos aikataulukauden aikana tehdyt ratakapasiteetin jakamista koskevat päätökset tai muut sopimukseen vaikuttavat seikat sitä edellyttävät.

Rataverkon haltija voi tehdä tässä pykälässä tarkoitetun rataverkon käyttö sopimuksen pykälässä säädetyin edellytyksin myös muun rautatieliikenteen harjoittajan kanssa.

Rataverkon haltija ei saa tehdä käyttösopimusta ennen kuin rautatieyrittäjä täyttää liikenteen palveluista annetun lain II osan 5 luvun 1 §:n 1 momentin 1–3 ja 5 kohdassa säädetyt rautatieliikenteen harjoittamisen edellytykset. Muun rautatieliikenteen harjoittajan kanssa rataverkon haltija ei saa tehdä rataverkon käyttösopimusta ennen kuin rautatieliikenteen harjoittajalla on 16 §:ssä tarkoitettu turvallisuustodistus, sille on 118 §:n mukaisesti myönnetty aiottua liikennöintiä varten tarvittava ratakapasiteetti ja se täyttää muutoin rautatieliikenteen harjoittamisen edellytykset. Muun ratakapasiteetin hakijan on nimettävä rautatieliikenteen harjoittaja, joka käyttää hakijalle myönnetyn ratakapasiteetin. Rataverkon haltija tekee tällöin käyttösopimuksen kyseisen nimetyn rautatieliikenteen harjoittajan kanssa.

126 §

Suorituskannustinjärjestelmä

Rataverkon tehokkaan käytön ja rautatieliikenteen täsmällisyyden edistämiseksi sekä rautatieliikenteestä ja radanpidosta aiheutuvien rataverkon käytettävyyshäiriöiden vähentämiseksi rautatieyrittäjiä ja rataverkon haltijoita kannustetaan rajoittamaan niiden toiminnasta aiheutuvia häiriöitä ja parantamaan rataverkon käytön tehokkuutta tässä pykälässä tarkoitettulla suorituskannustinjärjestelmällä. Järjestelmän on oltava tasapuolinen, syrjimätön ja suhteellisuusperiaatteen mukainen. Rataverkon haltijoiden ja rautatieliikenteen harjoittajien on noudatettava suorituskannustinjärjestelmässä rautatiemarkkinadirektiivin liitteen VI 2 kohdan peruseräitä.

Rautatieyrittäjän on maksettava rataverkon haltijalle 125 §:ssä tarkoitettua rataverkon käyttösopimuksessa sovittujen perusteiden mukaan määräytyvä korvaus, jos rautatieyrittäjän harjoittama liikenne poikkeaa rautatieyrittäjän johtuvasta syystä oleellisesti sille myönnetystä ratakapasiteetista. Rataverkon haltijan on maksettava rautatieyrittäjälle rataverkon käyttösopimuksessa sovittava korvaus, jos rataverkon käytettävyyden poikkeaa rataverkon haltijasta johtuvien liikenteen häiriöiden vuoksi oleellisesti rautatieyrittäjälle myönnetystä ratakapasiteetista ja siitä aiheutuu haittaa rautatiejärjestelmän toimivuudelle.

Jos rautatieyrittäjä ja rataverkon haltija ovat eri mieltä suorituskannustinjärjestelmään liittyvässä asiassa, niiden on pyydyttävä sääntelyelimen ratkaisua asiaan. Sääntelyelimen on tehtävä päätös kymmenen työpäivän kuluessa siitä, kun rautatieyrittäjä tai rataverkon haltija on toimittanut kaikki asiaa koskevat asiakirjat sääntelyelimen tietoon.

127 §

Verkkoselostus

Rataverkon haltijan on asianomaisia osapuolia kuultuaan laadittava ja julkaistava aikataulukausittain suomeksi ja ruotsiksi tai vaihtoehtoisesti jollakin muulla Euroopan unionin virallisella kielellä verkkoselostus. Verkkoselostuksen on sisällytettävä rautatiemarkkinadirektiivin liitteen IV mukaiset tiedot.

Rataverkon haltija julkaisee verkkoselostuksessa tiedot rataverkon laadusta ja laajuudesta sekä antaa tarkemmat tiedot 129 §:ssä tarkoitettua vähimmäiskäyttömahdollisuuksiin sisällyttäviä palveluista sekä edellytyksistä, jotka koskevat rataverkon haltijan rataverkkoon liitettyjen palvelupaikkojen käyttöoikeutta ja palvelujen tarjoamista kyseisissä palvelupaikoissa. Lisäksi rataverkon haltijan on ilmoitettava verkkoselostuksessa tiedot niistä tämän lain nojalla annetuista säännöksistä ja määräyksistä, jotka koskevat:

- 1) oikeutta rataverkolle pääsyyn;
- 2) ratamaksujen määräytymisperusteita;

- 3) ratakapasiteetin hakemista ja siihen liittyviä määräaikoja;
- 4) rautateiden liikkuvaa kalustoa koskevia vaatimuksia ja hyväksyntää;
- 5) muita rautatieliikenteen harjoittamista ja sen aloittamisen edellytyksiä koskevia seikkoja.

Rataverkon haltijan on kuultava verkkoselostusta laatiessaan ratakapasiteetin haltijoita ja Suomen rataverkolle pyrkiviä ratakapasiteetin hakijoita. Jos 2 momentissa tarkoitetut tiedot muuttuvat verkkoselostuksen voimassaoloaikana, rataverkon haltijan on kuultava ratakapasiteetin haltijoita ja ratakapasiteetin hakijoita muutettavista tiedoista ja viipymättä julkaistava muuttuneet tiedot.

Verkkoselostus on julkaistava sähköisessä muodossa rataverkon haltijan verkkosivuilla vähintään neljä kuukautta ennen 113 §:ssä tarkoitetun ratakapasiteetin hakemiselle asetetun määräajan päättymistä. Verkkoselostus on pidettävä ajan tasalla. Valtion rataverkon haltija huolehtii siitä, että yksityisraiteen haltijoiden sähköisessä muodossa julkaisemat verkkoselostukset on linkitetty rataverkon haltijoiden yhteiselle verkkosivulle.

128 §

Museoraide

Valtion rataverkon haltija voi Liikenteen turvallisuusvirastoa kuultuaan päättää, että valtion rataverkkoon kuuluva raide on museoraide, jolla saa harjoittaa ainoastaan museoliikennettä. Museoraiteeksi määrättävällä raiteella ei saa olla muuta henkilöliikennettä eikä tavaraliikennettä. Valtion rataverkon haltijan on varattava niille rautatieliikenteen harjoittajille, jotka harjoittavat liikennöintiä raiteella, jolta on liikennöintiyhteys museoraiteeksi määrättävään raiteeseen, tilaisuus tulla kuulluiksi ennen kuin virasto päättää museoraiteesta.

18 luku

Palvelut ja niistä perittävät maksut

129 §

Vähimmäiskäyttömahdollisuuksiin sisältyvät palvelut sekä lisä- ja oheispalvelut

Rataverkon haltijan on tarjottava 136 §:ssä tarkoitetun ratamaksun vastikkeena rautatieliikenteen harjoittajille tasapuolisesti ja syrjimättömin ehdoin rautatiemarkkinadirektiivin liitteen II kohdassa 1 tarkoitettuja rataverkon vähimmäiskäyttömahdollisuuksiin sisältyviä palveluja. Ratamaksun vastikkeena rataverkon haltijan on lisäksi turvattava radan käyttöoikeus 130 §:ssä tarkoitettuihin palvelupaikkoihin pääsemiseksi.

Jos palvelupaikan ylläpitäjä tuottaa joitakin rautatiemarkkinadirektiivin liitteen II 3 kohdan lisäpalveluja, sen on tarjottava niitä pyynnöstä syrjimättä ja tasapuolisesti rautatieliikenteen harjoittajille.

Jos palvelupaikan ylläpitäjä tarjoaa rautatiemarkkinadirektiivin liitteen II 4 kohdan oheispalveluja jollekin ulkopuoliselle palveluja tarvitsevalle taholle, sen on tarjottava niitä pyynnöstä syrjimättä, tasapuolisesti ja yhtäläisin ehdoin kaikille palveluja tarvitseville tahoille. Palvelupaikan ylläpitäjällä ei ole velvollisuutta oheispalveluiden toimittamiseen, jos niitä tuotetaan vain omaan käyttöön.

Jos 2 momentissa tarkoitettua lisäpalvelua tai 3 momentissa tarkoitettua oheispalvelua tarjoaa ainoastaan yksi palveluntarjoaja, palvelusta perittävä maksu ei saa ylittää sen tarjoamisesta aiheutuvia kustannuksia lisättynä kohtuullisella tuotolla.

Tieto rataverkon haltijan tässä pykälässä tarkoitettujen palveluiden yksityiskohdista ja saatavuudesta sekä käytettävissä olevista raideyhteyksistä on sisällytettävä 127 §:ssä tarkoitettuun verkkoselostukseen. Sellaisten palvelupaikan ylläpitäjien, jotka eivät ole rataverkon haltijan määräysvallassa, on annettava tiedot palvelupaikan käyttöoikeudesta ja palvelujen tarjonnasta perittävistä maksuista sekä tiedot käyttöoikeutta koskevista teknisistä edellytyksistä verkkoselostukseen sisällytettäväksi tai ilmoitettava rataverkon haltijalle verkkosivusto, jolla kyseiset tiedot ovat maksutta julkisesti saatavilla.

Tarkemmat säännökset tässä pykälässä tarkoitetuista palveluista ja niiden ehdoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

130 §

Palvelun tarjoamisvelvoitteen piiriin kuuluvat palvelut

Rataverkon haltijan ja palvelupaikan ylläpitäjän on tarjottava rautatiemarkkinadirektiivin liitteen II 2 kohdassa tarkoitettuja palveluja raideyhteyksineen palvelun hakijan käyttöön syrjimättömin ehdoin. Jos näitä palveluja tarjoaa muu kuin rataverkon haltija, palvelujen tarjoajalla on oltava kaikista näistä palveluista ja niiden palvelupaikoista toisistaan erilliset tilit, mukaan lukien erilliset taseet ja tuloslaskelmat, jos sääntelyelin katsoo, että kirjanpidollinen eriyttäminen on tarpeen sen suorittamaa palvelujen tarjontaa koskevaa valvontaa varten. Sääntelyelin voi tarvittaessa vahvistaa kirjanpidollista eriyttämistä koskevat tarkemmat säännöt. Tieto rataverkon haltijan tässä pykälässä tarkoitettujen palveluiden yksityiskohdista ja saatavuudesta sekä käytettävissä olevista raideyhteyksistä on sisällytettävä 127 §:ssä tarkoitettuun verkkoselostukseen. Muun palvelupaikan ylläpitäjän on annettava tiedot maksuista, joita peritään palvelupaikan käyttöoikeudesta ja palvelujen tarjonnasta sekä tiedot käyttöoikeutta koskevista teknisistä edellytyksistä verkkoselostukseen sisällytettäväksi tai ilmoitettava rataverkon haltijalle verkkosivusto, jolla kyseiset tiedot ovat maksutta julkisesti saatavilla.

Palvelupaikan ylläpitäjän on vastattava palvelun hakijan esittämään pyyntöön saada käyttöönsä 1 momentissa tarkoitettuja palveluja raideyhteyksineen tai käyttää palvelupaikkaa mahdollisimman pian, myös siinä tapauksessa, että palvelujen tarjontaan tai palvelupaikan käyttöön kohdistuu useita pyyntöjä. Sääntelyelimen on asetettava määräaika, jonka kuluessa palvelupaikan ylläpitäjän on annettava palvelun hakijan esittämään pyyntöön vastauksensa. Palvelupaikan ylläpitäjä voi hylätä hakemuksen ainoastaan, jos palvelulle on olemassa markkinaolosuhteiden mukaisia toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja, jotka mahdollistavat kyseessä olevan henkilö- ja tavaraliikennepalvelun harjoittamisen samalla tai vaihtoehtoisella reittiosuudella taloudellisesti hyväksyttävien edellytyksin. Palvelujen tarjonnasta kieltäytyneellä on velvollisuus perusteella hylkäävä päätös kirjallisesti ja sen on osoitettava palvelun hakijalle, mistä ja millä ehdoilla toteuttamiskelpoinen vaihtoehto on saatavilla. Palvelupaikan ylläpitäjä ei ole velvollinen investoimaan palveluihin, jotta se voisi täyttää kaikki pyynnöt palvelujen tarjonnasta hakemusten mukaisella tavalla. Palvelujen hakija voi pyytää sääntelyelimen ratkaisua, jos palvelupaikan ylläpitäjä on kieltäytynyt palvelujen tarjonnasta. Sääntelyelin voi ryhtyä tarpeelliseksi katsomiinsa toimenpiteisiin varmistaakseen, että asianmukainen osuus palvelujen tarjonnan kapasiteetista myönnetään ulkopuolisille palvelujen hakijoille.

Palveluista tai palvelupaikan käytöstä perittävän korvauksen tulee olla tasapuolinen kaikkia palvelujen hakijoita kohtaan. Korvaus ei saa ylittää palvelujen tarjoamisesta aiheutuvia kustannuksia lisättynä kohtuullisella tuotolla. Palvelujen tai palvelupaikan käytön hinnoittelussa ei saa olla perusteettomia tai kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia. Korvaus on

maksettava palvelupaikan ylläpitäjälle ja se tulee käyttää palvelupaikan ylläpitäjän toiminnan rahoittamiseen.

Tarkemmat säännökset tässä pykälässä tarkoitetuista palveluista raideyhteyksineen ja niiden järjestämisestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Jos palvelupaikan ylläpitäjä ei ole käyttänyt tässä pykälässä tai sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa tarkoitettua palvelupaikkaa vähintään kahtena peräkkäisenä vuotena ja palvelun hakijoiden kiinnostus kyseisen palvelupaikan käyttöoikeuteen on ilmaistu palvelupaikan ylläpitäjälle, palvelupaikan omistajan on ilmoitettava palvelupaikan ylläpidon olevan vuokrattavissa kokonaan tai osittain. Palvelupaikan omistajalla ei ole tätä velvollisuutta, jos se pystyy osoittamaan, että meneillään olevan muuntamisprosessin johdosta palvelun hakijat eivät voi käyttää kyseistä palvelupaikkaa. Sääntelyelin voi ratkaista tämän pykälän mukaisen palvelupaikan vuokraamista koskevan asian palvelujen hakijan pyynnöstä.

131 §

Palvelutarjonnan eriyttämistä koskevat vaatimukset

Jos seuraavien palveluiden tarjonnasta vastaa määräävässä markkina-asemassa oleva rautatieyrittäjä, palvelut on järjestettävä päätöksenteoltaan ja organisatorisesti erilleen ja riippumattomiksi rautatieyrittäjän muusta organisaatiosta:

- 1) matkustaja-asemat, niihin kuuluvat rakennukset ja muut tilat, mukaan lukien matkatietonäyttö- ja kuulutuspalvelut ja soveltuvat tilat lipunmyyntipalveluille;
- 2) tavaraliikenneterminaalit;
- 3) järjestelyratapihat ja junanmuodostuslaitteet, mukaan lukien vaihtotyökalut;
- 4) varikkosivuraiteet;
- 5) rautatietoimintaan liittyvät meri- ja sisävesisatamien varusteet;
- 6) tankkauspalvelut ja polttoaineen tuottaminen näihin palveluihin, josta perittävät maksut on erotettava laskuissa polttoaineen tankkauksesta perittävistä maksuista.

Lisäksi 1 momentissa mainitulla rautatieyrittäjällä on oltava kaikille rautatiemarkkinadirektiivin liitteen II 2 kohdan palveluille rautatieyrittäjän yrityksen muusta toiminnasta erillinen tili, mukaan lukien erillinen tase ja tuloslaskelma.

132 §

Koulutuspalvelujen tarjoaminen

Liikenteen palveluista annetun lain II osan 8 luvun 3 §:ssä tarkoitetun oppilaitoksen on tarjottava tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla korvausta vastaan koulutuspalveluja tässä laissa tarkoitettua toimintaa harjoittaville yhtiöille ja muille yhteisöille, jos koulutus on tarpeellista turvallisuustodistuksen tai turvallisuusluvan saamista koskevien vaatimusten täyttämiseksi. Korvauksen tulee olla tasapuolinen ja kohtuullinen ottaen huomioon koulutuksesta aiheutuneet kustannukset ja kohtuullinen tuotto.

Sääntelyelin valvoo, että koulutuspalvelujen tarjonta ja koulutuspalvelut sekä niihin liittyvä työnopastus ovat tasapuolisia ja syrjimättömiä ja koulutuspalvelusta perittävät korvaukset

ovat kohtuullisia, tasapuolisia ja syrjimättömiä. Sääntelyelin voi ratkaista koulutuspalveluja koskevan asian 146 §:n mukaisesti.

Tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetuista koulutuspalveluista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

133 §

Liikenteenohjaus ja liikennöinnistä sopiminen

Rataverkon haltija vastaa hallinnoimansa rataverkon liikenteenohjauksesta tai sen järjestämisestä rataverkolla harjoitettavan liikennöinnin edellyttämällä tavalla ja huolehtii liikenteenohjauspalvelujen tasapuolisuudesta.

Valtion rataverkon haltija on vastuussa liikenteenohjauspalvelun valtakunnallisesta järjestämisestä ja koordinaatiosta valtion rataverkolla. Yksityisraiteen haltija voi sopia valtion rataverkon haltijan kanssa liikenteenohjauksen järjestämisestä rataverkon haltijan rataverkollaan tai jollakin sen osalla.

Rataverkon haltijoiden on huolehdittava siitä, että liikennöinnin ja liikenteenohjauksen käytännön järjestelyistä sovitaan silloin, kun rataverkot liittyvät toisiinsa ja niiden välillä liikennöidään.

Kun rataverkon haltija hankkii liikenteenohjauspalvelut ulkopuoliselta palvelun tarjoajalta, liikenteenohjauspalveluja tarjoavan yhtiön tai muun yhteisön on tarjottava palveluita tasapuolisesti ja yhtäläisin ehdoin kaikille rautatieliikenteen harjoittajille sekä niille rataverkon haltijoille, jotka palveluja siltä pyytävät ja joiden raiteilla on riittävät tekniset valmiudet ja muut edellytykset palvelujen vastaanottamiseen. Yhtiön tai yhteisön palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä pykälässä tarkoitettuja liikenteenohjauspalvelutehtäviä.

134 §

Palveluiden hinnoittelun arviointi

Palvelupaikan ylläpitäjän on toimitettava sääntelyelimelle palvelupaikkojen ja palveluiden hinnoitteluun liittyvät tiedot. Palvelupaikan ylläpitäjän on voitava osoittaa, että sen perimät maksut ovat sen verkkoselostuksessa ilmoittaman menettelyn mukaisia. Jos sääntelyelin käsittelee tässä luvussa tarkoitettujen palvelujen hinnoittelua koskevaa asiaa, palvelupaikan ylläpitäjän on näytettävä, että sen tuotteesta tai palvelusta perimä hinta on kustannukset huomioon ottaen kohtuullinen ja syrjimätön. Sääntelyelin ei ole hinnoittelua arvioidessaan sidottu palvelupaikan ylläpitäjän kustannuslaskennassa käyttämiin periaatteisiin.

Palvelupaikan ylläpitäjällä on oltava käytössään todennettavissa olevat menetelmät ja säännöt, joiden perusteella kustannukset kohdennetaan ja kirjataan palvelupaikoittain erikseen palvelukokonaisuuksittain ja tiloittain välineineen. Palvelupaikan ylläpitäjällä on velvollisuus osoittaa kustannuslaskennan ja hinnoittelun välinen yhteys.

Sääntelyelin voi päätöksellä vahvistaa etukäteen palvelupaikan ylläpitäjän tai yksittäisen palvelun hinnoittelua koskevat menetelmät, jos palvelun tarjontaan markkinoilla liittyy ongelmia eikä 1 momentissa säädetyn mukainen hinnoittelu ole riittävä niitä korjaamaan. Sääntelyelimen on voitava etukäteen arvioida, noudattaako palvelupaikan ylläpitäjä hinnoittelussaan sääntelyelimen vahvistamaa menetelmää.

Tarkemmat säännökset tässä luvussa tarkoitettujen palvelujen hinnoittelusta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

19 luku

Rataverkon käytön hinnoittelu

135 §

Hinnoittelun puitteet ja toimivaltainen viranomainen

Liikenne- ja viestintäministeriö toimii tässä luvussa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena. Ministeriön on pyynnöstä toimitettava komissiolle tiedot rataverkon käytön hinnoittelun periaatteista. Tätä varten ministeriöllä on oikeus saada pyynnöstä tiedot rataverkon haltijoilta niiden hinnoittelukäytännöistä.

Rataverkon haltijan hinnoittelukäytännön pitää olla koko rataverkolla yhdenmukainen, lukuun ottamatta 137 §:n 4 momentissa tarkoitettuja uusilta rataverkon osilta niiden rakentamisesta aiheutuneiden investointikustannusten kattamiseksi perittyä ratamaksun perusmaksun korotusta. Rataverkon haltija ei saa asettaa sellaisia maksuja, jotka ovat Euroopan unionin lainsäädännön, tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten vastaisia.

136 §

Ratamaksu

Ratamaksuna rataverkon käytöstä peritään ratamaksun perusmaksua ja muita ratamaksuun liittyviä erikseen säädettyjä maksuja. Edellä 129 §:n 1 momentissa tarkoitetuilta vähimmäiskäyttömahdollisuuksiin sisältyviltä palveluilta perittävän ratamaksun perusmaksun on perustuttava suoraan rautatieliikenteen harjoittamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Rataverkon haltija saa periä ratamaksua myös radan kunnossapitoa harjoittavalta yritykseltä.

Rataverkon haltijan on perittävä ratamaksun perusmaksua rautatieliikenteen harjoittajilta tasapuolisesti ja syrjimättömin ehdoin vähimmäiskäyttömahdollisuuksiin sisältyvistä palveluista.

Ratamaksu on maksettava sille rataverkon haltijalle, jonka rataverkkoa tai palveluita rautatieliikenteen harjoittaja on käyttänyt. Rataverkon haltijan on käytettävä perimänsä maksut rataverkon ylläpidosta aiheutuvien kustannusten rahoittamiseen. Rataverkon haltijan on pidettävä luottamuksellisina sellaiset liikesalaisuuden piiriin kuuluvat tiedot, joita se on saanut rautatieliikenteen harjoittajilta maksujen perinnän yhteydessä.

137 §

Ratamaksun perusmaksun alennukset ja korotukset

Rataverkon haltija voi kannustaa rautatieliikenteen harjoittajia rautatieliikenteen melun vähentämiseen myöntämällä alennuksia vähän melua aiheuttavalle junakalustolle ja melua rajoittavan jarruteknologian jälkiasennusta varten. Rataverkon haltija voi myös kannustaa eurooppalaisen junien automaattisen kulunvalvonnan standardin mukaisen järjestelmän käyttöön ottamista ratamaksusta myönnettävällä alennuksella. Rataverkon haltija voi myös vaihtoehtoisesti tehdä ratamaksun perusmaksuun korotuksia tässä momentissa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Rataverkon haltija voi ottaa käyttöön määräaikaista ratamaksun alennuksia uuden rautatieliikenteen kehittämisen kannustamiseksi tai alennuksia, joilla kannustetaan käyttämään vähäliikenteisiä ratoja. Samanlaisiin palvelutyyppeihin on sovellettava yhdenmukaisia alennusjärjestelmiä. Alennukset on myönnettävä tasapuolisesti ja syrjimättömästi kaikille rautatieliikenteen harjoittajille ja ne saavat koskea vain niitä maksuja, jotka peritään kyseiseltä rataverkon osalta.

Jos rataverkon osa on kokonaisuudessaan tai tiettyinä aikoina ylikuormitettu, rataverkon haltija saa periä kyseisellä rataverkon osalla korotettua ratamaksua. Korotetulla ratamaksulla rataverkon haltijan on katettava ylikuormituksen poistamisesta aiheutuvat kustannukset.

Rataverkon haltija saa periä korotettua maksua myös uusilta rataverkon osilta niiden rakentamisesta aiheutuneiden investointikustannusten kattamiseksi.

Ellei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu, tässä pykälässä tarkoitettujen perusmaksun alennukset tai korotukset eivät saa olla enempää kuin 50 prosenttia perusmaksun tasosta. Jos rataverkon haltija katsoo, että 1, 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää tätä suurempaa ratamaksun korotusta, rataverkon haltijan on perusteltava esittämänsä ratamaksun korotus kirjallisesti sääntelyelimelle. Perustelusta on käytävä ilmi, miksi rataverkon haltija käyttää ratamaksun perusmaksun korotuksia alennusten sijasta 1 momentissa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Perusteluista on myös käytävä ilmi ne toimenpiteet, joihin rataverkon haltija ryhtyy 3 momentissa tarkoitettua ylikuormituksen poistamiseksi, ja ajanjakso, jolta korotettua maksua peritään. Sääntelyelimen on tehtävä 10 työpäivän kuluessa rataverkon haltijan esittämien kirjallisten perustelujen saamisesta päätös siitä, onko esitetty korotus ratamaksuun hyväksyttävissä.

Rataverkon haltijan on ennen tässä pykälässä tarkoitettujen alennusten ja korotusten käyttöön ottamista kuultava niitä rautatieliikenteen harjoittajia, jotka liikennöivät alennuksen tai korotuksen piiriin kuuluvalla rataverkolla ja kyseisellä rataverkolla liikennöimään pyrkiviä ratakapasiteetin hakijoita sekä sääntelyelintä ja liikenne- ja viestintäministeriötä.

138 §

Lisämaksut

Rataverkon haltija voi markkinoiden niin salliessa periä lisämaksuja toimivien, läpinäkyvien ja ketään syrjimättömien periaatteiden mukaisesti. Lisämaksujen käyttöönotto edellyttää, että rataverkon haltija luokittelee markkinat vähintään rautatiemarkkinadirektiivin mukaisella tavalla ja arvioi lisähintojen vaikutukset markkinoihin. Maksut eivät saa olla niin korkeita, että rataverkkoa eivät voi käyttää sellaiset rautatieliikenteen harjoittajat, jotka pystyvät maksamaan vain ratamaksun perusmaksun sekä sen katetuoton, jonka kyseiset markkinat kestävät. Markkinaluokittelu on julkaistava verkkoselostuksessa ja sitä on tarkistettava vähintään joka viides vuosi. Tarkemmat säännökset markkinoiden luokittelusta ja sen mukaisesta rataverkon käytön hinnoittelusta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Jos Liikennevirasto valtion rataverkon haltijana ottaa lisämaksuja käyttöön, sen on osoitettava verkkoselostuksessa ne lisä- ja erityispalvelut, joita lisämaksujen vastineena kyseisessä markkinaluokassa rataverkolla tarjotaan. Liikennevirasto valtion rataverkon haltijana on noudatettava lisämaksuissa valtion maksuperustelakia ([150/1992](#)) ja sen nojalla annetun Liikenneviraston maksullisia suoritteita koskevan liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen mukaisia hinnoitteluperusteita.

Ennen lisämaksujen asettamista rataverkon haltijan on kuultava rautatieliikenteen harjoittajia ja sääntelyelintä. Sääntelyelin ilmoittaa rataverkon haltijalle, ovatko lisämaksut Euroopan unionin lainsäädännön sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisia.

Lisämaksuja voidaan asettaa vasta sen jälkeen, kun sääntelyelin on todennut ne voimassa olevien säännösten mukaiseksi.

Rataverkon haltijan on raportoitava viiden vuoden välein liikenne- ja viestintäministeriölle ja sääntelyelimelle lisämaksuista ja siitä, ovatko lisämaksut kannustaneet rautatieliikenteen harjoittajia parantamaan tuottavuuttaan ja kilpailukykyään rautatiemarkkinadirektiivissä tarkoitettulla tavalla.

139 §

Maksuperusteiden julkaisu verkkoselostuksessa

Rataverkon haltijan on julkaistava maksut ja niiden perusteet verkkoselostuksessa. Rataverkon haltijan on toimitettava tieto maksuista ja niiden perusteista myös sääntelyelimelle sen valvontatehtävää varten.

140 §

Ratamaksun periminen

Rataverkon haltija päättää ratamaksun maksuunpanosta ja perii maksut kalenterikuukausittain tai muuten erikseen sovittavalla tavalla rautatieliikenteen harjoittajilta. Rataverkon haltijan maksuunpanema ratamaksu on suoraan ulosottokelpoinen.

141 §

Rataverkon haltijan omaisuusrekisteri

Rataverkon haltijalla on oltava rekisteri tai muu vastaava järjestelmä, jossa on ajantasaiset tiedot sen omasta ja sen hallinnoimasta omaisuudesta. Rekisteriin sisällytetään tiedot rataverkon uusimisesta ja parantamisesta ja niistä aiheutuvista kuluista.

142 §

Rataverkon haltijan menettelytavat kustannusten jakamiseksi rautatieyrityksille

Rataverkon haltijan on luotava menetelmä kustannusten jakamiseksi rautatieyrityksille tarjottujen palveluiden ja niistä aiheutuvien kustannusten mukaan. Rataverkon haltijan on toimitettava tieto käyttämästään menetelmästä sääntelyelimelle, joka valvoo menettelytapojen tasapuolisuutta ja syrjimättömyyttä.

143 §

Kannustimet rataverkon haltijalle

Toimivaltainen viranomainen kannustaa rataverkon haltijaa kustannustehokkuuteen rataverkon hallinnassa.

Liikenne- ja viestintäministeriön ja valtion rataverkon haltijan välisissä tulostavoitteita koskevilla neuvotteluilla seurataan, miten valtion rataverkon haltija on kyennyt parantamaan kustannustehokkuutta. Jos rautatieliikenteen harjoittajilta perittäviä maksuja on voitu kustannustehokkuuden parannuksen ansiosta alentaa ilman, että rautatieturvallisuudesta ja korkeasta palvelutasosta on tingitty, ministeriö voi esittää valtion talousarviosta menokehysten puitteissa ylimääräistä rahoitusta radanpitoon.

Jos liikenne- ja viestintäministeriö ja yksityisraiteen haltija ovat tehneet ratalain ([110/2007](#)) [4 a §:n](#) 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen, myös yksityisraiteiden haltijaan voidaan soveltaa tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettua menettelyä.

20 luku

Säätelyelin

144 §

Säätelyelin

Liikenteen turvallisuusviraston yhteydessä toimii rautatiealan säätelyelin. Säätelyelin on järjestettävä virastossa organisatorisesti, toiminnallisesti, hierarkkisesti ja päätöksenteoltaan oikeudellisesti itsenäiseksi viranomaistoiminnaksi.

Säätelyelimen henkilöstön on toimittava riippumattomasti ja ilman kytköksiä rataverkon haltijoihin, ratakapasiteetin hakijoihin, rautatieliikenteen harjoittajiin tai sellaisiin viranomaisiin, jotka osallistuvat julkista palveluhankintaa koskevan sopimuksen tekemiseen.

Liikenteen turvallisuusviraston pääjohtajalla ei ole oikeutta pidättää ratkaistavakseen säätelyelimen toimivaltaan kuuluvia asioita.

145 §

Säätelyelimen päällikkö

Valtioneuvosto nimittää säätelyelimen päällikön viideksi vuodeksi kerrallaan. Säätelyelimen päällikön kelpoisuusvaatimuksena on virkaan soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, hyvä perehtyneisyys rautatieliikenteen toimialaan tai muuhun verkkotoimialaan ja virkaan kuuluviin tehtäviin sekä johtamiskokemusta.

Säätelyelimen päällikköä ei saa sanoa irti tehtävästään sellaisen syyn perusteella, joka liittyy hänen päätöksentekoonsa. Kun säätelyelimen päällikön virkasuhde päättyy, hän ei saa siirtyä seuraavan 12 kuukauden aikana rautatiemarkkinoilla toimivan yrityksen, rataverkon haltijan tai palvelupaikan ylläpitäjänä toimivan yhteisön tai yrityksen palvelukseen.

Säätelyelimen päällikkö ei saa ottaa vastaan ohjeita muilta viranomaisilta tai muulta julkiselta tai yksityiseltä yhteisöltä tehtävää hoitaessaan.

Säätelyelimen päällikön tulee toimia rautatiealaan liittyvistä markkinaetunäkökohdista riippumattomasti eikä hänellä saa olla sidoksia mihinkään säänneltyyn yritykseen tai yhteisöön. Säätelyelimen päällikön on annettava vuosittain 31 päivään joulukuuta mennessä liikenne- ja viestintäministeriölle ilmoitus sidonnaisuuksistaan ja etunäkökohdistaan. Ilmoituksesta on käytävä ilmi suorat ja epäsuorat sidonnaisuudet ja etunäkökohdat, joiden voidaan katsoa haittaavan hänen riippumattomuuttaan ja jotka saattavat vaikuttaa hänen tehtäviensä hoitamiseen.

Sen lisäksi, mitä hallintolaissa ([434/2003](#)) säädetään esteellisyydestä, säätelyelimen päällikön on jättäydyttävä päätöksenteon ulkopuolelle sellaisissa tapauksissa, jotka koskevat yritystä, johon hänellä on ollut suora tai epäsuora yhteys menettelyn alkamista edeltäneiden 12 kuukauden ajalta

146 §

Sääntelyelimen tehtävät

Sääntelyelin seuraa, valvoo ja edistää rautatiemarkkinoiden toimivuutta, tasapuolisuutta ja syrjimättömyyttä. Sääntelyelimen tehtävänä on sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään:

- 1) valvoa tämän lain ja sen nojalla annettujen vaatimusten noudattamista;
- 2) toimia rautatiemarkkinoiden oikaisuvaatimus- ja valitusviranomaisena;
- 3) varmistaa erityisesti, että rataverkon käyttöoikeuden myöntämismenettelyt ja käyttöoikeudesta perityt maksut, rautatiealan toimijoille tarjottavat palvelut ja niiden hinnoittelu, liikenteen hallinta, rataverkon uudistamistöiden suunnittelu, rataverkon suunniteltu ja suunnittelematon kunnossapito sekä kaikista näistä verkkoselostuksessa annetut tiedot ovat syrjimättömiä ja vastaavat säädettyjä vaatimuksia;
- 4) varmistaa, että rataverkon haltija ja sen tehtävät on järjestetty rautatieyrityksistä riippumattomalla tavalla niin, että toimijoiden välille ei synny eturistiriitoja;
- 5) ratkaista rautatieliikenteen harjoittajien, ratakapasiteetin hakijoiden, rataverkon haltijoiden, palvelupaikan ylläpitäjien, palveluiden hakijoiden, koulutuspalveluja tarjoavien oppilaitosten, koulutuspalveluja tarvitsevien yritysten sekä liikenteen palveluista annetun lain IV osan 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen viranomaisen välisiä erimielisyyksiä;
- 6) seurata rautatieliikenteen markkinoiden kilpailutilannetta, mukaan lukien erityisesti suurnopeusjunia käyttävän henkilöliikenteen markkinoita;
- 7) tutkia omasta aloitteestaan rautatiemarkkinoiden vääristymistä, syrjintää ja muita kielteisiä ilmiötä ja antaa niistä päätöksiä tilanteen oikaisemiseksi rautatiemarkkinoilla, sanotun kuitenkin rajoittamatta kilpailuviranomaisen toimivaltaa;
- 8) tutkia valtion omistaman rautatieyrityksen tilinpitoa ja antaa selvityksiä valtiontukiviranomaisille, jos se havaitsee tukien väärinkäytöstä, sanotun kuitenkin rajoittamatta valtiontukiviranomaisten toimivaltaa;
- 9) hoitaa muita tämän lain, rautatiemarkkinadirektiivin ja sen nojalla annettujen täytäntöönpanoasetusten mukaisia tehtäviä, joihin kuuluu oikeus valvoa ja ratkaista näihin tehtäviin liittyviä asioita sekä oikeus saada tietoja rautatiemarkkinoiden toimijoilta kyseisten tehtävien hoitamista varten;
- 10) osallistua sääntelyelinten väliseen yhteistyöhön Euroopan unionissa ja osallistua tarvittaessa kansainvälisiä rautatiereittejä koskevien päätösten valmisteluun.

Sääntelyelin tutkii ja ratkaisee toimivaltaansa kuuluvia asioita omasta aloitteestaan tai rautatieliikenteen harjoittajan, rataverkon haltijan, ratakapasiteetin hakijan, palvelupaikan ylläpitäjän, palvelun hakijan, koulutuspalveluita tarjoavan oppilaitoksen, koulutuspalveluita tarvitsevan yrityksen liikenteen palveluista annetun lain IV osan 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen viranomaisen taikka muun tahon, jonka oikeutta asia voi koskea, aloitteesta. Sääntelyelimen tulee asian ratkaisun yhteydessä päättää aiheellisista toimenpiteistä syrjinnän, markkinoiden vääristymisen ja muiden kielteisten ilmiöiden oikaisemiseksi. Sääntelyelin voi käyttää niitä keinoja, joita Liikenteen turvallisuusvirastolla on 14 §:n nojalla oikeus käyttää valvontatehtävää suorittaessaan.

Sääntelyelimen on kuultava vähintään kahden vuoden välein rautateiden tavara- ja henkilöliikennepalvelujen käyttäjien edustajia ottaakseen huomioon näiden näkemykset rautatieliikenteen markkinoista.

147 §

Sääntelyelimen oikeus saada tietoja ja päätöksenteko

Sääntelyelimellä on oikeus salassapitosäännösten estämättä ja ilman aiheetonta viivytystä saada rautatiemarkkinoiden valvontaan ja seurantaan tai sen ratkaistavaksi annetun tai omasta aloitteestaan ratkaistavaksi ottaman asian käsitteilyä varten kaikki tarvittavat tiedot ja

selvitykset rautatieliikenteen harjoittajilta, rataverkon haltijoilta, ratakapasiteetin hakijoilta, liikenteen palveluista annetun lain II osan 8 luvun 3 §:ssä tarkoitetulta oppilaitokselta, koulutuspalveluja tarvitsevilta yrityksiltä, palvelupaikan ylläpitäjiltä, palvelun hakijoilta, liikenteen palveluista annetun lain IV osan 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulta toimivaltaiselta viranomaiselta ja muilta asianomaisilta tahoilta.

Pyydetyt tiedot on toimitettava sääntelyelimelle sen asettamassa kohtuullisessa ajassa, joka saa olla enintään yksi kuukausi, ellei sääntelyelin poikkeuksellisissa olosuhteissa anna lupaa pidentää tätä määräaikaa enintään kahdella viikolla. Sääntelyelin voi käyttää tietojen toimittamista koskevan pyyntönsä tehosteena 172 §:ssä tarkoitettuja tehostekeinoja.

Sääntelyelimelle on pyynnöstä toimitettava rautatiemarkkinadirektiivin liitteessä VIII tarkoitetut tilinpäätöstiedot. Sääntelyelimellä on oikeus tehdä tarkastuksia rataverkon haltijoiden, palvelupaikan ylläpitäjien ja rautatieliikenteen harjoittajien tiloissa varmistaakseen 131 §:n 1 momentissa ja 178 §:ssä tarkoitettujen tilien eriyttämistä koskevien vaatimusten noudattaminen sekä se, että 105 §:ssä tarkoitettu rataverkon haltijan rahoituksen läpinäkyvyys toteutuu. Sääntelyelimellä on oikeus tehdä tarkastuksia vertikaalisesti integroituneiden yritysten kaikkiin oikeussubjekteihin. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus tutkia asiakirjat ja data, joilla voi olla merkitystä valvontatehtävän hoitamisessa ja ottaa niistä jäljennöksiä maksutta. Sääntelyelimen oikeus tehdä tarkastuksia ei kuitenkaan koske pysyväisluonteisesti asumiseen käytettäviä tiloja. Tarkastuksessa noudatettavaan menettelyyn sovelletaan hallintolain 39 §:ää. Sääntelyelin voi tarkastuksessa käyttää apunaan valtuuttamiaan asiantuntijoita, jos se on tarkastuksen suorittamiseksi tarpeellista. Sääntelyelintä avustavan asiantuntijan on oltava perehtynyt tilinpäätöstietoihin ja niitä koskeviin vaatimuksiin. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Sääntelyelimen on aloitettava valitusten käsittely ja pyydettyä asianmukaista lisäselvitystä asian ratkaisemiseksi yhden kuukauden kuluessa valituksen vastaanottamisesta, jollei tässä laissa erikseen muutoin säädetä. Sen on ratkaistava valitukset ja annettava asianosaisille tiedoksi päätöksensä viimeistään kuuden viikon kuluessa kaikkien 1 momentissa tarkoitettujen asian ratkaisemiseksi tarpeellisten tietojen vastaanottamisesta.

Sääntelyelimen päätös sitoo asianosaisia ja sääntelyelin voi varmistaa päätöksensä noudattamisen käyttämällä 171-173 §:n mukaisia seuraamuksia. Sääntelyelimen tekemät päätökset julkaistaan sähköisessä muodossa sääntelyelimen verkkosivuilla.

148 §

Oikaisuvaatimus eräistä rataverkon haltijan päätöksistä

Asianosainen saa hakea oikaisua sääntelyelimeltä, jos rataverkon haltijan päätös koskee:

- 1) 116 §:ssä tarkoitettua ylikuormitettua rautatiereittiä tai sen osaa taikka etusijajärjestystä;
- 2) 118 §:ssä tarkoitettua ratakapasiteetin jakamista;
- 3) 119 §:ssä tarkoitettua kiireellisen ratakapasiteetin jakamista;
- 4) 121 §:ssä tarkoitettua ratakapasiteetin peruuttamista tai käytöstä poistamista;
- 5) 136 §:ssä tarkoitettua ratamaksua;
- 6) 137 §:ssä tarkoitettuja ratamaksun perusmaksun alennuksia ja korotuksia; tai

7) 138 §:ssä tarkoitettuja lisämaksuja.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua oikaisua haetaan sääntelyelimeltä siten kuin hallintolaissa säädetään. Sääntelyelimen on ratkaistava tässä pykälässä tarkoitettu oikaisuvaatimus kuuden viikon kuluessa siitä, kun se on saanut käyttöönsä asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen. Päätös oikaisuvaatimukseen on yksittäistä etusijajärjestystä, ratakapasiteetin jakamista ja kiireellisen ratakapasiteetin jakamista koskevassa asiassa kuitenkin annettava kymmenen päivän kuluessa siitä, kun sääntelyelin on saanut käyttöönsä asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen.

149 §

Muut erimielisyydet

Rautatieliikenteen harjoittaja, ratakapasiteetin hakija, palvelujen hakija, koulutuspalveluja tarvitseva yritys, rataverkon haltija, palvelupaikan ylläpitäjä tai muu palvelun tarjoaja taikka liikenteen palveluista annetun lain IV osan 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen voi saattaa muun kuin 148 §:ssä tarkoitetun asian sääntelyelimen tutkittavaksi ja ratkaistavaksi, jos se katsoo, että joku toimii tämän lain tai sen nojalla annettujen vaatimusten vastaisesti tai vastoin syrjimättömyyden ja tasapuolisuuden vaatimusta. Sääntelyelin voi ottaa asian tutkittavakseen myös omasta aloitteestaan.

Sääntelyelimen tutkittavaksi saatettu erimielisyysasia on ratkaistava ensisijaisesti sovittelemalla. Jos sovittelu ei johda tulokseen, on sääntelyelimen annettava ratkaisunsa asiassa kuuden viikon kuluessa siitä, kun se on saanut käyttöönsä asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen.

Sääntelyelimen omasta aloitteestaan ratkaistavaksi ottama asia on ratkaistava ensisijaisesti neuvottelemalla. Jos neuvottelut eivät johda tulokseen, sääntelyelimen on annettava ratkaisunsa asiassa kuuden viikon kuluessa siitä, kun se on saanut käyttöönsä asian ratkaisemiseksi tarvittavan selvityksen.

150 §

Sääntelyelimen ja muiden viranomaisten välinen tietojen vaihto ja yhteistyö

Sääntelyelimen on tehtävä yhteistyötä ja vaihdettava tietoa rautatiemarkkinadirektiivin mukaisena toimilupaviranomaisena ja rautateiden kansallisena turvallisuusviranomaisena toimivan Liikenteen turvallisuusviraston kanssa rautatiemarkkinoiden kilpailuun ja turvallisuuteen liittyvien kielteisten vaikutusten ehkäisemiseksi.

Sääntelyelin voi esittää Liikenteen turvallisuusvirastolle suosituksia sellaisissa asioissa, joilla voi olla vaikutuksia kilpailuun rautatieliikenteen markkinoilla. Liikenteen turvallisuusvirasto voi esittää sääntelyelimelle suosituksia sellaisissa asioissa, joilla voi olla vaikutusta rautatiejärjestelmän turvallisuuteen.

Viranomaisen, jolle suositus on annettu, on otettava suositukset huomioon päätöksenteossaan tämän kuitenkin rajoittamatta viranomaisen itsenäisyyttä sen omaan toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Jos viranomainen päättää poiketa suosituksesta, sen on esitettävä kirjallisesti perusteet suosituksesta poikkeamiselle.

21 luku

Kaupunkiraideliikenteen hallinta

151 §

Rataverkon haltijaa koskevat vaatimukset

Rataverkon haltijan on täytettävä seuraavat vaatimukset:

- 1) rataverkon haltijalla on turvallisuuden takaava organisaatio ja turvallisuusjohtamisjärjestelmä;
- 2) rataverkon haltija voi turvallisuusjohtamisjärjestelmällään varmistaa rataverkon turvallisen suunnittelun, rakentamisen, kunnossapidon ja hallinnan;
- 3) rataverkon haltija on luotettava ja sen liikkeenjohtotehtäviin määrätty henkilö on hyvämaineinen ja ammatillisesti pätevä;
- 4) rataverkon haltija on riittävän vakavarainen niin, että se kykenee tiedossa olevien seikkojen perusteella arvioiden täyttämään vähintään vuoden ajan todelliset ja odotettavissa olevat velvoitteensa ja sitoumuksensa;
- 5) rataverkon haltijalla on toiminnan harjoittamista varten riittävä vastuuvakuutus tai muu sitä vastaava järjestely.

Jos rataverkon haltija ei täytä 1 momentissa säädettyjä vaatimuksia, Liikenteen turvallisuusviraston on viipymättä 153 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen saatuaan tai saatuaan asiasta muutoin tiedon varattava rataverkon haltijalle tilaisuus esittää selvitys puutteellisuudesta ja toimenpiteistä, joilla vaatimusten täyttäminen aiotaan hoitaa. Jollei rataverkon haltija täytä vaatimuksia kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta kuukautta lyhempi, virasto voi kieltää rataverkon haltijaa jatkamasta toimintaansa toistaiseksi tai määräajaksi, jos puutteellisuutta on pidettävä toiminnan turvallisuuden kannalta olennaisena. Jos puutteellisuus on vähäinen, virasto voi asettaa puutteellisuuden korjaamiseksi uuden määräajan, joka ei saa olla kahta viikkoa lyhempi.

152 §

Rataverkon haltijaa koskevat tarkemmat vaatimukset ja rajoitukset

Liikkeenjohtotehtäviin määrätty henkilö ei täytä 151 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua hyvämaineisuuden vaatimusta, jos hänet on tuomittu viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana vankeusrangaistukseen tai viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana sakkorangaistukseen vakavasta työsuhdetta, elinkeinon harjoittamista, kirjanpitoa, velkasuhdetta, liikenteen harjoittamista taikka liikenneturvallisuutta koskevien säännösten tai määräysten rikkomisesta ja teko osoittaa hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan rataverkon haltijan liikkeenjohtajana vastaavana henkilönä.

Liikkeenjohtotehtäviin määrätty henkilö täyttää 151 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun ammatillista pätevyyttä koskevan vaatimuksen, jos hänellä on harjoitettavan toiminnan edellyttämässä laajuudessa tarvittavat tiedot ja kokemus rataverkon turvalliseen hallintaan ja sen valvontaan.

Rataverkon haltija ei täytä 151 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua vakavaraisuuden vaatimusta, jos:

- 1) rataverkon haltija tai sen liikkeenjohtotehtäviin määrätty henkilö on asetettu konkurssiin tai määrätty liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) mukaiseen liiketoimintakieltoon;
- 2) liikkeenjohtotehtäviin määrätty henkilö on hakenut yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) mukaista velkajärjestelyä; tai
- 3) rataverkon haltijalla on toiminnastaan aiheutuneita huomattavia erääntyneitä ja maksamattomia veroja tai lakisääteisiä sosiaalimaksuja.

153 §

Rataverkon haltijan velvollisuus ilmoittaa toiminnastaan

Rataverkon haltijan on tehtävä harjoittamastaan lain tässä luvussa tarkoitetusta toiminnasta kirjallinen ilmoitus Liikenteen turvallisuusvirastolle. Ilmoituksessa on oltava rataverkon haltijan nimi ja täydelliset yhteystiedot. Lisäksi rataverkon haltijan on osoitettava ilmoituksessa täyttävänsä 151 §:ssä säädetty vaatimukset. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kolme kuukautta ennen toiminnan aloittamista.

Rataverkon haltijan on viipymättä ilmoitettava 1 momentissa tarkoitetuissa tiedoissa tapahtuneista muutoksista kirjallisesti Liikenteen turvallisuusvirastolle. Ilmoitus on tehtävä myös toiminnan lopettamisesta ja rataverkon hallinnan siirtämisestä toiselle toiminnanharjoittajalle.

Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada rataverkon haltijaa ja sen toimitusjohtajaa tai muuta liikkeenjohtotehtäviin määrättyä henkilöä koskevia tietoja rikosrekisteristä, sakkorekisteristä, ulosottorekisteristä ja verotuksen tietojärjestelmästä tässä pykälässä tarkoitetun ilmoituksen käsittelyä ja 158 §:ssä tarkoitettua viranomaisvalvontaa varten.

Jos ilmoitetut tiedot ovat puutteellisia tai ilmoitus on muutoin puutteellinen, Liikenteen turvallisuusviraston on viipymättä varattava rataverkon haltijalle tilaisuus täydentää ilmoitustaan kohtuullisessa määräjässä, joka ei saa olla kahta viikkoa lyhyempi.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa valvontatoimen takia tarpeellisia tarkempia määräyksiä tässä pykälässä tarkoitettujen ilmoitettavien tietojen sisällöstä ja niiden toimittamisesta Liikenteen turvallisuusvirastolle.

154 §

Rataverkon haltijan vastuu

Rataverkon haltija vastaa metro- ja raitiorataverkon turvallisuudesta sekä rataverkon käyttöön liittyvien riskien hallinnasta harjoittamansa toiminnan osalta. Rataverkon haltijan on otettava toiminnassaan huomioon Liikenteen turvallisuusviraston 2 momentin nojalla määräämät metro- ja raitioliikennejärjestelmän turvallisuustavoitteet.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä metro- ja raitioliikennejärjestelmän ja sen osien vähimmäisturvallisuustasosta sekä metro- ja raitioliikennejärjestelmän turvallisuustavoitteista.

155 §

Kaupunkiraideliikenteen rataverkon haltijan turvallisuusjohtamisjärjestelmä

Rataverkon haltijalla tulee olla turvallisuusjohtamisjärjestelmä, joka tarjoaa järjestelmällisen tavan tunnistaa vaaroja ja hallita riskejä sekä varmistaa, että tunnistettujen vaarojen riskien hallintatoimet ovat tehokkaita. Turvallisuusjohtamisjärjestelmällä on varmistettava kaikkien organisaation toimintaan kuuluvien riskien hallinta.

Rataverkon haltijan toimitusjohtaja tai muu liikkeenjohtamisesta vastaava henkilö vastaa turvallisuusjohtamisjärjestelmän tehokkaasta käyttöön ottamisesta ja ylläpitämisestä johtamassaan organisaatiossa.

Turvallisuusjohtamisjärjestelmä on laadittava kirjallisesti. Siinä on oltava organisaation toimitusjohtajan tai organisaation ylimpään johtoon kuuluvan muun johtajan hyväksymä ja koko henkilökunnalle tiedoksi annettu turvallisuuspolitiikka, laadullisia ja määrällisiä tavoitteita turvallisuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi sekä suunnitelmia ja toimintatapoja kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Turvallisuusjohtamisjärjestelmässä on kiinnitettävä erityistä huomiota organisaation vastuunjakoon, organisaation kaikilla tasoilla tapahtuvaan valvontaan, henkilöstön osallistumiseen johtamisjärjestelmää koskevaan päätöksentekoon sekä turvallisuusjohtamisjärjestelmän jatkuvaan parantamiseen.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä turvallisuusjohtamisjärjestelmän sisällöstä.

156 §

Rataverkon liikenteenohjaus

Rataverkon liikenteenohjauksen on oltava turvallista ja tasapuolista. Liikenteenohjauspalvelujen järjestämisestä vastaa kaupunkiraideliikennettä harjoittava kunnallinen liikelaitos, yhtiö tai muu yhteisö tai rataverkon haltija toiminnanharjoittajana. Rataverkon haltija vastaa liikenteenohjauksesta aina silloin, jos rataverkolla liikennöi yhtä useampi liikenteenharjoittaja. Tässä pykälässä tarkoitettu toiminnanharjoittaja voi järjestää liikenteenohjauspalvelut itse tai hankkia ne toiselta toiminnanharjoittajalta taikka julkisilta tai yksityisiltä palvelujen tuottajilta.

157 §

Rekisteri

Liikenteen turvallisuusvirasto pitää metro- ja raitiorataverkkoa koskevaa rekisteriä. Virasto saa käyttää rekisteriä sille tämän luvun mukaan kuuluvien tehtävien ja velvoitteiden hoitamisessa.

Rekisteriin merkitään rataverkon haltijan nimi ja yritys- ja yhteisötunnus, mahdollinen aputoiminimi, osoite- ja muut yhteystiedot sekä rataverkon haltijan 153 §:n nojalla antamassaan ilmoituksessa ilmoittamat muut tiedot.

Rataverkon haltijan on toimitettava tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisessä muodossa siten kuin siitä Liikenteen turvallisuusviraston kanssa sovitaan. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen lähettäjän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetuista 2 momentissa tarkoitettujen tietojen toimittamisen tavoista.

158 §

Oikeus tietojen saantiin viranomaisilta

Liikenteen turvallisuusvirastolla on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, oikeus saada tässä luvussa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi väestötietojärjestelmästä tiedot henkilön nimestä, nimenmuutoksesta, henkilötunnuksesta, osoitteesta ja muista yhteystiedoista, kotikunnasta, asiointikielestä, Suomen kansalaisuudesta ja kuolemasta sekä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista (661/2009) annetun lain 36 §:n 1 momentissa tarkoitettuista turvakielloista.

Tiedot toimitetaan teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisessä muodossa siten kuin siitä Liikenteen turvallisuusviraston kanssa sovitaan.

159 §

Valvonta

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo tässä luvussa säädettyjen kaupunkiraideliikenteen rataverkon hallintaa koskevien vaatimusten noudattamista ja erityisesti rataverkon haltijan turvallisuusjohtamisjärjestelmien vaatimustenmukaisuutta ja suorituskykyä sekä rataverkon haltijan varautumista poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin. Liikenteen turvallisuusvirasto voi suorittaa valvontatehtävänsä ennakoilmoituksen perusteella tai ennalta ilmoittamatta. Viraston on valvontatehtävää hoitaessaan noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

Liikenteen turvallisuusvirastolla on valvontatehtävän hoitamiseksi oikeus:

1) päästä valvonnan edellyttämässä laajuudessa ja, jos se on valvonnan suorittamiseksi perusteltua, rataverkon haltijan, metro- ja raitioliikennejärjestelmään kuuluvaa tehtävää suorittavan yrityksen toimitiloihin, muihin tiloihin ja valvonnan kohteen omistamiin tai

hallinnassa oleviin kalustoyksiköihin lukuun ottamatta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviä tiloja;

2) päästä tarkastamaan valvontatehtävän kannalta tarpeellisia rataverkon haltijan hallinnassa tai käytössä olevia tietoja.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi käyttää valvonnassa asiantuntijan apua, jos se on valvonnan toimittamiseksi tarpeellista. Asiantuntijan on oltava perehtynyt kaupunkiraideliikennettä koskeviin vaatimuksiin. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

160 §

Kaupunkiraideliikenteen viestintä ja tallenteet

Rataverkon haltija ja 156 §:ssä tarkoitettu toiminnanharjoittaja saavat käyttää kaupunkiraideliikenteen viestintään viestintäverkkoa varmistuttuaan, että viestintäverkon käyttäminen on tietoturvallista. Kaupunkiraideliikenteen liikenneturvallisuuteen ja liikenteenohjaukseen liittyvään viestintään käytettäviä viestintäyhteyksiä ei saa käyttää muuhun viestintään.

Rataverkon haltijan ja 156 §:ssä tarkoitetun toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että kaupunkiraideliikenteen viestiliikenne, kaupunkiraideliikenteessä käytettävien turvalaitteiden tuottamat tiedot sekä muut onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinnassa tarpeelliset tiedot tallennetaan ja säilytetään tavalla, joka turvaa ne oikeudettomalta puuttumiselta. Tiedot on hävitettävä sen jälkeen, kun tietoja ei enää tarvita käyttötarkoitukseensa.

Jollei muusta lainsäädännöstä muuta johdu, Liikenteen turvallisuusvirasto ja toiminnanharjoittaja saavat käyttää tässä pykälässä tarkoitettuja kaupunkiraideliikenteen viestinnän tallenteita ja niitä koskevia tunnistamistietoja:

1) Liikenteen turvallisuusvirasto viranomaisvalvontaan liittyvien tehtäviensä suorittamiseksi; ja

2) toiminnanharjoittaja turvallisuusjohtamisjärjestelmäänsä liittyvän valvonnan suorittamiseksi, liikenneturvallisuuden valvontaan ja kehittämiseen sekä toiminnassaan tapahtuneiden vaaratilanteiden ja onnettomuuksien tutkintaan vastaavien tapahtumien ennaltaehkäisemiseksi.

Edellä 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettu tiedonsaantioikeus koskee vain sellaisia tallenteita, joissa toiminnanharjoittaja itse tai sen henkilöstö on osapuolena.

Jos Onnettomuustutkintakeskus päättää käynnistää tapahtumaa koskevan turvallisuustutkinnan, tallenteita ja niitä koskevia tunnistamistietoja voidaan kuitenkin luovuttaa ja käyttää vasta sen jälkeen, kun Onnettomuustutkintakeskus on saanut tutkintaa varten tarvittavat tallenteet ja tunnistamistiedot, eikä niiden luovuttamisesta ja käytöstä ole Onnettomuustutkintakeskuksen arvion mukaan haittaa tutkinnalle.

161 §

Vuosimaksu

Rataverkon haltijan ja 156 §:ssä tarkoitetun toiminnanharjoittajan on yhdessä suoritettava Liikenteen turvallisuusvirastolle vuosimaksu, josta säädetään vuosittain Liikenteen turvallisuusviraston maksullisista suoritteista annetussa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksessa. Maksu peritään yhdeltä toiminnanharjoittajalta vuosittain vain kerran riippumatta siitä, toimiiko tämä sekä rataverkon haltijana että liikenteenharjoittajana. Vuosimaksulla katetaan niitä kustannuksia, jotka virastolle aiheutuvat kaupunkiraideliikenteen turvallisuuden

kehittämisestä ja valvonnasta sekä 157 §:ssä tarkoitetun kaupunkiraideliikennettä koskevan rekisterin pitämisestä liikenteen palveluista annetun lain V osan 2 luvun 3 §:n nojalla hoitamista kaupunkiraideliikenteen rekisteritehtävistä ja viraston muista kaupunkiraideliikenteen hallinnollisista viranomaistehtävistä.

Vuosimaksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Jollei maksua suoriteta viimeistään eräpäivänä, maksamattomalle määrälle peritään vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Liikenteen turvallisuusvirasto voi viivästyskoron sijasta periä toiminnanharjoittajalta viiden euron suuruisen viivästysmaksun, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi. Vuosimaksu on suoritettava täysimääräisenä myös toiminnan ensimmäisenä vuotena, vaikka toiminta aloitettaisiin kesken vuotta. Vuosimaksua ei palauteta, vaikka toiminnanharjoittaja lopettaisi toimintansa kesken vuotta.

22 luku

Onnettomuustutkinta ja varautuminen

162 §

Onnettomuuksista ja vaaratilanteista ilmoittaminen

Rautatieliikenteen harjoittajan ja rataverkon haltijan, mukaan lukien 5 luvussa tarkoitetun yksityisraiteen haltijan, 21 luvussa tarkoitetun kaupunkiraideliikenteen rataverkon haltijan ja 156 §:ssä tarkoitetun kaupunkiraideliikenteen muun toiminnanharjoittajan, on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle viipymättä niiden tietoon tulleista onnettomuuksista ja vaaratilanteista. Kaupunkiraideliikenteen osalta ilmoitusvelvollisuus koskee vakavia onnettomuuksia ja muita kuin yleiseltä merkitykseltään vähäisiä metrolinjojen onnettomuuksia ja vaaratilanteita.

Onnettomuuksia ja vaaratilanteita koskevat poikkeamatiedot ilmoitetaan Liikenteen turvallisuusvirastolle teknisen käyttöyhteyden välityksellä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n nojalla salassa pidettäviä. Lisäksi Liikenteen turvallisuusvirasto voi pitää salassa 1 momentissa tarkoitettua tietoa koskevan seikan, jos tiedon antaminen siitä vaarantaisi tietojen saannin tulevaisuudessa.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä onnettomuuksiin ja vaaratilanteisiin liittyvien tietojen ilmoittamisesta.

163 §

Onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinta

Rautateillä, mukaan lukien 21 luvussa tarkoitetulla metro- ja raitiorataverkolla, tapahtuneen onnettomuuden ja vaaratilanteen tutkinnasta säädetään turvallisuustutkintalaissa ([525/2011](#)). Jos onnettomuutta tai vaaratilannetta ei kuitenkaan oteta mainitun lain nojalla tutkittavaksi, Liikenteen turvallisuusvirasto voi tutkia sen, jos se on tarpeen raideliikenteen turvallisuuden edistämiseksi.

Muiden kuin turvallisuustutkintalain mukaan tutkittavien onnettomuuksien tutkinnasta säädetään tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien tutkinnasta annetussa laissa (24/2001).

164 §

Onnettomuutta tai vaaratilannetta koskevan tiedon käyttö

Liikenteen turvallisuusvirasto ei saa ryhtyä oikeudellisiin toimenpiteisiin suunnitteleamattoman tai tahattoman rikkomuksen johdosta, joka tulee sen tietoon vain 162 §:n nojalla tehdyn ilmoituksen perusteella, ellei kyse ole törkeänä huolimattomuutena pidettävästä velvollisuuksien laiminlyömisestä tai rikoslaissa ([39/1889](#)) rangaistavaksi säädetystä menettelystä.

Rautatieliikenteen harjoittaja, rataverkon haltija ja muu tässä laissa tarkoitettu toimija eivät saa kohdella syrjivästi palveluksessaan olevaa työntekijää tai muuta henkilöä, joka tekee ilmoituksen tiedossaan mahdollisesti olevasta vaaratilanteesta.

165 §

Rautatieliikenteen viestintä ja tallenteet

Rataverkon haltijan tarjoamia rautatieliikenteen viestintäpalveluita saa käyttää ainoastaan liikenneturvallisuuteen liittyvässä viestinnässä. Liikenneviraston on huolehdittava siitä, että rautatieliikenteen viestiliikenne, turvalaitteiden tuottamat tiedot sekä muut vaaratilanteiden ja onnettomuuksien tutkinnassa tarpeelliset tiedot tallennetaan ja säilytetään tavalla, joka turvaa ne oikeudettomalta puuttumiselta. Tiedot tulee hävittää sen jälkeen kun tietoja ei enää tarvita tietojen käyttötarkoituksen toteuttamiseksi.

Jollei muusta lainsäädännöstä muuta johdu, Liikenteen turvallisuusvirasto ja Liikennevirasto saavat käyttää tässä pykälässä tarkoitettuja rautatieliikenteen tallenteita ja niitä koskevia tunnistamistietoja:

- 1) Liikenteen turvallisuusvirasto rautatieonnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkintaan sekä viranomaisvalvontaan liittyvien tehtäviensä suorittamiseksi; ja
- 2) Liikennevirasto viraston turvallisuusjohtamisjärjestelmään liittyvän valvontansa suorittamiseksi, liikenneturvallisuuden valvontaan ja kehittämiseen sekä toiminnassaan tapahtuneiden vaaratilanteiden ja onnettomuuksien tutkintaan vastaavien tapahtumien ennaltaehkäisemiseksi.

Jollei muusta lainsäädännöstä muuta johdu, rautatieliikenteen harjoittajalla, yksityisraiteen haltijalla ja liikenteenohjauspalveluja tarjoavalla yhtiöllä on oikeus saada rautatieliikenteen puheviestinnän tallenteita ja niitä koskevia tunnistamistietoja toimijan toiminnassa tapahtuneiden vaaratilanteiden ja onnettomuuksien tutkintaa varten vastaavien tapahtumien ennaltaehkäisemiseksi sekä rautatieliikenteen turvallisuuteen liittyvän puheviestinnän kehittämiseksi. Tässä momentissa tarkoitettu tiedonsaantioikeus koskee vain sellaisia rautatieliikenteen puheviestinnän tallenteita, joissa toimija itse tai sen henkilöstö on osapuolena.

Jos Onnettomuustutkintakeskus päättää käynnistää tapahtumaa koskevan turvallisuustutinnan, 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tallenteita ja niitä koskevia tunnistamistietoja voidaan kuitenkin 2 momentissa säädetyn mukaisesti käyttää ja 3 momentin perusteella luovuttaa vasta sen jälkeen, kun Onnettomuustutkintakeskus on saanut tutkintaa varten tarvittavat tallenteet ja tunnistamistiedot, eikä niiden luovuttamisesta ja käytöstä ole Onnettomuustutkintakeskuksen arvion mukaan haittaa tutkinnalle.

166 §

Turvallisuutta koskevat suositukset

Liikenteen turvallisuusviraston on huolehdittava, että turvallisuustutkintalain nojalla annetut suositukset otetaan asianmukaisesti huomioon ja että rataverkon haltijat ja rautatieliikenteen harjoittajat ryhtyvät niiden perusteella rautatiejärjestelmän turvallisuuden varmistamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin. Liikenteen turvallisuusvirasto voi tarvittaessa käyttää 172 §:n mukaisia tehostekeinoja, jos rautatiejärjestelmän toimijat eivät ryhdy suositusten edellyttämiin toimenpiteisiin.

167 § (81 §)

Varautuminen (13 a artiklan 3 kohta)

Turvallisuusluvan haltijoiden, 5 luvussa tarkoitetun yksityisraiteen haltijan ja 21 luvussa tarkoitetun kaupunkiraideliikenteen rataverkon haltijan sekä niille liikenteenohjauspalvelua tarjoavan yhtiön tai yhteisön, on varauduttava poikkeusoloihin ja huolehdittava siitä, että niiden toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin rinnastettavissa normaaliolojen häiriötilanteissa. Niiden on osallistuttava toimintansa edellyttämällä tavalla valmiussuunnitteluun ja valmisteltava etukäteen poikkeusoloissa ja niihin rinnastettavissa normaaliolojen häiriötilanteissa tapahtuvaa toimintaa. Tätä varten rataverkon haltijan on laadittava varautumissuunnitelma, jossa luetellaan elimet, joille sen on ilmoitettava vakavista vaaratilanteista tai vakavista häiriöistä junaliikenteessä. Jos häiriöt vaikuttavat rajat ylittävään liikenteeseen, rataverkon haltijan on vaihdettava kaikki asiaankuuluvat tiedot niiden muiden rataverkon haltijoiden kanssa, joiden verkkoon ja liikenteeseen kyseiset häiriöt voivat vaikuttaa. Asianomaisten rataverkon haltijoiden on tehtävä yhteistyötä rajat ylittävän liikenteen palauttamiseksi ennalleen.

Jos rataverkon haltija hankkii liikenteenohjauspalvelut muulta yhtiöltä tai yhteisöltä, sen on huolehdittava siitä, että liikenteenohjauspalveluja tarjoava yhtiö tai yhteisö varautuu riittävällä tavalla rautateitä uhkaavaan vaaraan tai onnettomuuteen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valmiussuunnittelusta, jota tarvitaan tässä pykälässä tarkoitettuihin poikkeusoloihin ja niihin rinnastettaviin normaaliolojen häiriötilanteisiin varautumiseksi.

168 §

Tilannekuvan muodostamiseksi tarvittavien tietojen ilmoittaminen

Rautatieliikenteen harjoittajan ja rataverkon haltijan, mukaan lukien 5 luvussa tarkoitetun yksityisraiteen haltijan ja 21 luvussa tarkoitetun kaupunkiraideliikenteen rataverkon haltijan taikka 156 §:ssä tarkoitetun kaupunkiraideliikenteen muun toiminnanharjoittajan, on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, ilmoitettava Liikenteen turvallisuusvirastolle viipymättä sellaisista niiden tietoon tulleista tapahtumista, jotka voivat vaikuttaa tilannekuvan muodostamiseen. Liikenteen turvallisuusvirasto voi pyytää ilmoittajalta lisätietoja ilmoitetusta tapahtumasta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut tiedot ovat viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n nojalla salassa pidettäviä. Lisäksi Liikenteen turvallisuusvirasto voi pitää salassa 1 momentissa tarkoitettua tietoa koskevan seikan, jos tiedon antaminen siitä vaarantaisi tietojen saannin tulevaisuudessa.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä ilmoitettavista tapahtumista sekä niiden ilmoittamisesta.

169 §

Toimenpiteet häiriötilanteissa

Jos rautatiejärjestelmässä, mukaan lukien 5 luvussa tarkoitettulla yksityisraiteella tai 21 luvussa tarkoitettussa kaupunkiraideliikennejärjestelmässä, esiintyy teknisistä ongelmista tai onnettomuudesta johtuvia häiriöitä, rataverkon haltijan ja liikenteenohjauspalveluja tuottavan yhtiön tai yhteisön on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 167 §:ssä tarkoitettujen varautumista koskevien säännösten mukaisesti tilanteen palauttamiseksi ennalleen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa ja jos se on infrastruktuurin käytön tilapäisesti estävän häiriön vuoksi välttämätöntä, reitit, joihin on myönnetty käyttöoikeus, voidaan ilman varoitusta poistaa käytöstä järjestelmän korjaamiseen tarvittavaksi ajaksi. Rataverkon haltija voi vaatia liikenteenohjauspalveluja tuottavaa yhtiötä tai yhteisöä sekä rautatieyhtiöitä antamaan sen käyttöön resurssit, joita se pitää tarpeellisena tilanteen palauttamiseksi ennalleen mahdollisimman nopeasti. Näillä on oikeus periä kohtuullinen korvaus resurssiensa käytöstä.

Sääntelyelin valvoo sitä, että häiriötilanteissa rautatieyhtiöitä kohdellaan tasapuolisesti. Sääntelyelin valvoo myös sitä, että rautatieyhtiöt noudattavat rataverkon haltijan tämän pykälän 2 momentissa säädettyjä resursseja koskevia vaatimuksia. Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo sitä, että liikenteenohjauspalveluja tuottava yhtiö tai yhteisö noudattaa tämän pykälän 2 momentissa säädettyjä resursseja koskevia vaatimuksia.

23 luku

Seuraamukset

170 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

- 1) toimii rataverkon haltijana 4 tai 5 luvussa säädettyjen edellytysten puuttuessa,
- 2) käyttää ratakapasiteettia 17 luvun säännösten vastaisesti,
- 3) liikkuu tai oleskelee asiattomasti ratapiha-alueella, ratalinjalla, rautatiesillalla tai rautatietunnelissa, joka ei ole yleisön käytettävissä,
- 4) liikkuu tai oleskelee asiattomasti metrorataverkolla, metron ratapiha-alueella, metrosillalla taikka metrotunnelissa, joka ei ole yleisön käytettävissä,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *raideliikennelainsäädännön rikkomisesta* sakkoon.

Jos kuljettaja tai muuta junaturvallisuuteen olennaisesti vaikuttavaa tehtävää suorittava henkilö hoitaa tehtävänsä, vaikka hänen verensä alkoholipitoisuus on alkoholin nauttimisesta kohonnut tai hän on käyttänyt muuta huumavaa ainetta niin, että sitä on hänen elimistössään

havaittava määrä, hänet on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *huumaavan aineen käyttämisestä raideliikenteessä* sakkoon.

Joka tahallaan 8, 9, 10 ja 11 luvun säännösten vastaisesti ottaa käyttöön osajärjestelmän tai yhteentoimivuuden osatekijän tai käyttää sitä, saattaa sen markkinoille, pitää kaupan, myy tai muuten luovuttaa sen, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rautatiejärjestelmän yhteentoimivuusvaatimusten rikkomisesta* sakkoon.

Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla, teettämishallalla tai keskeyttämishallalla tehostettua velvoitetta tai kieltoa, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

171 §

Huomautus ja varoitus

Liikenteen turvallisuusvirasto ja sääntelyelin voivat antaa rautatieyritykselle tai muulle tässä laissa tarkoitettulle rautatieliikenteen harjoittajalle tai rataverkon haltijalle huomautuksen tai varoituksen, jos tämä toimii tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti. Varoitus voidaan antaa, jos huomautusta ei asiasta ilmenevät seikat kokonaisuudessaan huomioon ottaen voida pitää riittävänä.

Huomautus voidaan antaa suullisesti tai kirjallisesti. Varoitus annetaan kirjallisesti.

172 §

Liikenteen turvallisuusviraston ja sääntelyelimen oikeus tehostekeinoihin

Liikenteen turvallisuusvirasto voi määrätä rautatieliikenteen harjoittajan tai rataverkon haltijan korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä sekä asettaa sille velvoitteita taikka kieltää toimenpiteen, jos asianomainen toimii huomautuksesta tai varoituksesta huolimatta tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti. Tehosteeksi Liikenteen turvallisuusvirasto voi asettaa uhkasakon, teettämishuhan tai keskeyttämishuhan.

Sääntelyelin voi asettaa pyyntöihinsä vastaamisen sekä päätöksensä noudattamisen tehosteeksi uhkasakon, teettämishuhan tai keskeyttämishuhan.

Uhkasakosta, teettämishuhasta ja keskeyttämishuhasta säädetään uhkasakkolaisissa ([1113/1990](#)).

173 §

Toimenpiteeseen tai tapahtumaan puuttuminen

Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus keskeyttää rautatietä tai 21 luvussa tarkoitettua kaupunkiraideliikennettä uhkaava tai siihen vaikuttava toimenpide tai muu tapahtuma, jos on perusteltua syytä olettaa, että raideliikennejärjestelmän tai kaupunkiraideliikennejärjestelmän turvallisuus tai ihmisten henki tai terveys on uhattuna. Samoin perusteiden Liikenteen turvallisuusvirasto tai sääntelyelin voivat keskeyttää huomattavaa omaisuus- tai ympäristövahinkoa aiheuttavan toimenpiteen tai tapahtuman tai muun sellaisen toiminnan, joka aiheuttaa haittaa rautatiemarkkinoiden toiminnalle.

24 luku

Erinäiset säännökset

174 §

Suomen ja Ruotsin viranomaisten yhteistyö rajaliikenteen järjestelyissä

Suomen ja Ruotsin kansalliset turvallisuusviranomaiset voivat sopia keskenään niistä käytännön järjestelyistä, joita tarvitaan Tornion ja Haaparannan rautatieraja-asemien välisen rautatieyhdyshäilyliikenteen sujuvuuden ja turvallisen liikennöinnin turvaamiseksi.

175 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Rautatieliikenteen harjoittajalla on oltava voimassa oleva riittävä vastuuvakuutus tai muu sitä vastaava järjestely kalustoyksikön käyttämisestä rataverkolla toiselle aiheutuneen sellaisen vahingon varalle, josta toiminnan harjoittaja on lain tai sopimuksen perusteella vastuussa. Vakuutuksen tai muun sitä vastaavan järjestelyn riittävyttä arvioitaessa on otettava huomioon harjoitettavan toiminnan luonne ja laajuus sekä toiminnasta aiheutuvat riskit. Vakuutuksen on oltava voimassa koko sinä aikana, jolloin toimintaa harjoitetaan.

176 §

Vahinkojen korvaaminen

Raideliikennejärjestelmässä, mukaan lukien kaupunkiraideliikenteen edellyttämällä metrorataverkolla ja raitiorataverkolla, aiheutuneiden henkilö- ja esinevahinkojen korvaamisesta säädetään raideliikennevastuulaissa (113/1999).

177 §

Lain suhde kilpailulainsäädäntöön

Jos sääntelyelimen käsiteltävänä oleva asia koskee menettelyä, joka saattaa rikkoa kilpailulain ([948/2011](#)) kilpailunrajoituksia koskevia säännöksiä, sääntelyelin voi siirtää asian kilpailunrajoituksia koskevilta osin käsiteltäväksi mainitun lain mukaisesti.

Rautatiemarkkinoilla ilmeneviä kilpailunrajoituksia ja niiden vahingollisia vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon tämän lain ja sen nojalla annetut säännökset ja määräykset.

178 §

Rautatieyrityksen liiketoimintasuunnitelma ja kirjanpito

Rautatieyrityksen on laadittava liiketoimintasuunnitelma, joka sisältää investointi- ja rahoitusohjelmat. Liiketoimintasuunnitelmassa ja sen mukaisissa ohjelmissa on ilmoitettava keinot, joiden avulla rautatieyritys saavuttaa taloudellisen tasapainon sekä muut tekniset, kaupalliset ja varainhoidon tavoitteet.

Rautatieyrityksen on kirjanpidossaan noudatettava asiaa koskevia Euroopan unionissa ja Suomessa voimassa olevia säännöksiä. Rautatieyrityksen tilinpidossa on esitettävä erilliset tuloslaskelmat ja taseet rautatieliikenteen harjoittamiseen liittyvästä liiketoiminnasta ja rataverkon hoitoon liittyvästä liiketoiminnasta. Lisäksi rautateiden tavarankuljetusten ja henkilöliikenteen tarjoamiseen liittyvästä liiketoiminnasta on esitettävä erilliset tuloslaskelmat ja taseet. Rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta annetun Euroopan

parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1370/2007 7 artiklan nojalla myönnettyä julkista rahoitusta henkilöliikenteen palveluille ei saa siirtää rautatieyrityksen muiden liikennepalvelujen tarjoamiseen liittyvään tai muuhun liiketoimintaan.

Rautatieyrityksen on toimitettava 2 momentissa tarkoitetut tuloslaskelmat ja taseet sekä niiden yhteenvedot sääntelyelimelle, joka valvoo sitä, että rautatieyritysten kirjanpidossa on noudatettu toimintojen kirjanpidollista eriyttämistä sekä sitä, että julkista tukea ei siirretä toisen liiketoiminnan tukemiseen eikä jonkin toiminnan tuloilla ole katettu muun liiketoiminnan kuluja. Jos sääntelyelin katsoo, että se ei voi riittävällä tavalla valvoa rautatieyrityksen kirjanpitoa ja 2 momentissa tarkoitettua kirjanpidollista eriyttämistä, rautatieyrityksen on toteutettava sääntelyelimen edellyttämät muutokset toimintojen eriyttämisessä ja niiden kirjanpidossa.

179 §

Oikaisumenettely

Hakija saa pyytää kuukauden kuluessa 19-21, 24-26, 52, 54-57, 62-63, 65-67, 69, 73, 75, 78-80 ja 161 §:n mukaisen päätöksen vastaanottamisesta, että Liikenteen turvallisuusvirasto tarkastaa päätöksen uudelleen. Hakijan on ilmoitettava päätös, jonka uudelleen tutkimista pyydetään sekä se, miltä osin ja millä perusteilla päätös halutaan uudelleen tutkittavaksi.

Jos oikaisupyyntö koskee 69 §:n mukaista päätöstä, Liikenteen turvallisuusviraston on keskeytettävä peruuttamispäätös väliaikaisesti.

Liikenteen turvallisuusviraston on joko vahvistettava, muutettava tai kumottava päätöksensä kahden kuukauden kuluttua uudelleentarkastelua koskevan pyynnön vastaanottamisesta lukuun ottamatta 69 §:ää, jossa viraston on käsiteltävä asia kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Jos Liikenteen turvallisuusvirasto vahvistaa päätöksensä, hakija voi valittaa päätöksestä 180 §:ssä säädetyn mukaisesti.

Jos uudelleentutkimispyyntöä ei ole tehty 1 momentissa tarkoitetussa määräajassa, pyyntö jätetään tutkimatta.

180 §

Muutoksenhaku

Liikenteen turvallisuusviraston 179 §:n mukaisesta oikaisuvaatimuksesta antamaan päätökseen sekä muuhun tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuden siten kuin hallintolainkäyttölaissa ([586/1996](#)) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä. Jos valitus koskee 69 §:n mukaiseen päätökseen annettua 179 §:n mukaista oikaisuvaatimukseen annettua päätöstä, valitusaika on kaksi kuukautta oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen tiedoksiannosta.

Hallinto-oikeuden päätökseen turvallisuustodistuksen tai turvallisuusluvan peruuttamista, osajärjestelmän käyttöönottoluvan peruuttamista, kalustoyksikön markkinoillesaattamisluvan peruuttamista, ilmoitetun laitoksen tai riippumattomasta turvallisuusarviointista vastaavan laitoksen nimeämisen peruuttamista, ratakapasiteetin peruuttamista, 172 §:ssä tarkoitettua määräystä, velvoitetta tai kieltoa sekä 173 §:ssä tarkoitettua toimenpiteeseen tai tapahtumaan puuttumista koskevassa asiassa saa hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Jos 19, 24 tai 148 §:ssä tarkoitettua asiaa ei ole ratkaistu säädetyssä määräajassa, hakija voi tehdä valituksen. Valituksen katsotaan kohdistuvan hakemuksen hylkäävään päätökseen.

Valituksen voi tehdä, kunnes hakemukseen on annettu päätös. Liikenteen turvallisuusviraston ja sääntelyelimen on ilmoitettava päätöksen antamisesta valitusviranomaiselle. Valituksen tekemiseen ja käsittelyyn sovelletaan muutoin hallintolainkäyttölakia.

Sääntelyelimen oikaisuvaatimuksesta 148 §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Sääntelyelimen 149 §:n nojalla erimielisyysasiassa antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Tämän lain nojalla tehtyä päätöstä noudatetaan muutoksenhausta huolimatta, jos päätöksessä niin määrätään ja jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Turvallisuustodistuksen haltijalla, jonka todistusta Liikenteen turvallisuusvirasto on rajoittanut tai jonka todistuksen Liikenteen turvallisuusvirasto on peruuttanut, on oltava oikeus hakea muutosta rautatieturvallisuudirektiivin 10 artiklan 12 kohdan mukaisesti.

181 §

Viranomaisten tiedonsaantioikeus

Rautatieliikenteen harjoittajan tai rataverkon haltijan on liike- tai ammattisalaisuuden estämättä luovutettava Liikenteen turvallisuusvirastolle ne tiedot, joita virasto tarvitsee tässä laissa tarkoitettujen lupien ja todistusten myöntämistä varten, 2 luvussa tarkoitettua valvontaa varten sekä hoitaessaan 35 §:ssä tarkoitettua rekisteröintiä ja rekisteristä poistamista varten.

Rautatieliikenteen harjoittajan tai rataverkon haltijan on liike- tai ammattisalaisuuden estämättä luovutettava sääntelyelimelle ne tiedot, joita se tarvitsee 18 luvussa tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten.

Rautatieliikenteen harjoittajan on liike- tai ammattisalaisuuden estämättä luovutettava Liikennevirastolle ne tiedot, joita Liikennevirasto tarvitsee 136 §:ssä tarkoitettua ratamaksun määräämistä varten. Rautatieliikenteen harjoittajan on luovutettava myös yksityisraiteen haltijalle pyynnöstä vastaavat tiedot ratamaksun perimistä varten yksityisraiteella.

Rautatieliikenteen harjoittajan ja yksityisraiteen haltijan on luovutettava Liikennevirastolle ne tiedot, joita Liikennevirasto tarvitsee tilastointia ja tutkimusta varten.

182 § (95 §)

Voimaantulo

Tämän lain 1, 5, 14 ja 16-24 luvut tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Voimaan tultuaan tämän lain kyseisten lukujen säännökset korvaavat voimassa olevan rautatielain 1, 4, 5, 5 a, 13-17 lukujen säännökset.

Tämän lain 2-4, 6-13 ja 15 luvut tulevat voimaan 15 päivänä kesäkuuta 2019.

Lain tultua voimaan sen kaikilta osin 15 päivänä kesäkuuta 2019 lailla kumotaan rautatielaki ([304/2011](#)).

Lailla kumotaan kaupunkiraideliikennelaki (1412/2015).

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

183 § (96 §)

Siirtymäsäännökset

Rautatielain nojalla rautatieliikenteen harjoittajille tarjottavista palveluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1489/2015) säännöksiä sovelletaan sellaisinaan, kunnes niistä toisin säädetään tai päätetään.

Rautatielain 7 §:n nojalla myönnetyt turvallisuustodistukset ja 15 §:n nojalla myönnetyt turvallisuusluvut ovat sellaisinaan voimassa sen ajan, joksi ne on myönnetty, ellei turvallisuustodistusta tai turvallisuuslupaa tämän lain 20, 21, 25 tai 26 §:ien nojalla ole muutettava tai peruutettava.

Rautatielain 44 §:n nojalla myönnetyt rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottoluvat, 47 §:n nojalla myönnetyt rakentamisaikaiset osajärjestelmän käyttöluvut, 47 a §:n nojalla myönnetyt koeajoluvat kalustoyksikköön kuuluvien osajärjestelmien testausta varten, 48 a §:n nojalla kalustoyksikköön kuuluvan osajärjestelmän käyttöönottoluvat, 51, 52 a ja 52 b §:ien nojalla myönnetyt kalustoyksikön käyttöönottoluvat, 53 §:n nojalla myönnetyt kalustoyksikkötyyppien hyväksynnät sekä 54, 55 ja 56 §:ien nojalla myönnetyt kalustoyksikköjä koskevat täydentävät käyttöönottoluvat ovat sellaisinaan voimassa sen ajan, joksi ne on myönnetty.

Rautatielain 57 §:n nojalla Venäjän federaatiosta saapuville suorassa kansainvälisessä rautatieliikenteessä käytettäville kalustoyksiköille myönnetyt käyttöönottoluvat ovat sellaisinaan voimassa sen ajan, joksi ne on myönnetty.

Rautatielain 60 §:n nojalla myönnetyt poikkeukset kolmannen maan kalustoyksiköiden kunnossapidosta vastaavan yksikön määrittelylle ja sertifiointille ovat sellaisinaan voimassa sen ajan, joksi ne on myönnetty.

Rautatielain 61 §:n nojalla myönnetyt ilmoitetun laitoksen ja 66 §:n nojalla riippumattomasta turvallisuusarvioinnista vastaavan laitoksen nimeämiset ovat voimassa sen ajan, joksi ne on myönnetty.

Rautatielain nojalla annetut Liikenteen turvallisuusviraston antamat määräykset jäävät voimaan, kunnes toisin määrätään.

Yksityisraiteen haltijan, jolta ei edellytetä turvallisuuslupaa, tulee ilmoittaa toiminnastaan 5 luvun mukaisesti Liikenteen turvallisuusvirastolle viimeistään kuusi kuukautta ennen voimassa olevan turvallisuusluvan voimassa olon päättymistä.

Jos yksityisraiteen haltijalla ei ole turvallisuuslupaa, sen tulee tehdä 5 luvun mukainen ilmoitus Liikenteen turvallisuusvirastolle viimeistään 31 päivään joulukuuta 2019 mennessä.

2.

Laki liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään lain I osan 5 luvun 6 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, I osan 6 luvun 8 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi sekä III osan 3 luvun 1 §:ään uusi 4 momentti:

I osa 5 luku

6 § (voimassa olevan rautatielain 81 §)

Varautuminen poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin (13 a artiklan 3 kohta)

Henkilöliikennettä harjoittavan rautatieyrityksen on laadittava varautumissuunnitelma, jotta se voi tarjota matkustajille asetuksen (EY) N:o 1371/2007 18 artiklassa tarkoitetun kaltaista apua, jos liikennepalveluissa ilmenee vakava häiriö. Rautatieyrityksen on otettava suunnitelman valmistelussa huomioon rautatiejärjestelmän eri toimijoiden näkemykset.

I osa 6 luku

8 §

Varautuminen poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin (kaupunkiraideliikenne)

Kaupunkiraideliikenteen harjoittajan on laadittava varautumissuunnitelma, jotta se voi tarjota matkustajille asetuksen (EY) N:o 1371/2007 18 artiklassa tarkoitetun kaltaista apua, jos liikennepalveluissa ilmenee vakava häiriö. Kaupunkiraideliikenteen harjoittajan on otettava suunnitelman valmistelussa huomioon kaupunkiraideliikennejärjestelmän eri toimijoiden näkemykset.

III osa 3 luku

1 §

Hankintamenettelyt

Rautateiden henkilöliikennepalvelujen hankinnassa sovelletaan palvelusopimusasetusta. Asetuksen 5 artiklan 4 kohdan raja-arvot ylittävissä rautateiden henkilöliikenteen palveluhankinnoissa on aina järjestettävä tarjouskilpailu, eikä siten 5 artiklan 4 a kohdan mukaista mahdollisuutta suorahankintaan sovelleta Suomessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain III osan 3 luvun 1 §:n 4 momentin mukainen rajaus palvelusopimusasetuksen soveltamiseen tulee voimaan kuitenkin 25 päivänä joulukuuta 2023.